Pastoraat en dementie

Pastorale handelingen aan dementerende bewoners door verzorgend personeel.

Bijlagen

Inhoudsopgave

Bijlage I Competentieprofiel....3
Bijlage II Enquête formulier....6
Bijlage III Gegevensverwerking vanuit enquête....9
Bijlage IV Pentekeningen....70
Bijlage V Psalmen / thema....74
Bijlage VI Standaard gebeden....75
Bijlage VII Zoekwijzer passende Bijbelgedeelten....78

Bijlage I Competentieprofiel

Verpleegkundige competenties voor zorg voor spiritualiteit

Hieronder worden de competenties overgenomen zoals deze genoemd zijn in het rapport[1] "Verpleegkundig competentieprofiel. Zorg voor spiritualiteit." Met in het blauw weergegeven de aanvullingen zoals verwoordt in de brochure[2] van FEBE.

DOMEIN **Zelfhantering**	**COMPETENTIE:** **De zorgverlener kan eigen waarden, overtuigingen en gevoelens hanteren in de relatie met zorgvragers met verschillende levensovertuigingen.**
	Het gaat hierbij om: • respect tonen voor de levensovertuiging van de zorgvrager: onbevooroordeeld jegens mensen, kerken en levensbeschouwelijke stromingen. • reflecteren op de wisselwerking tussen eigen spiritualiteit (waarden en overtuigingen) en de reacties die de te verlenen/verleende zorg bij haar oproepen: bijv. gevoelens van onmacht, verdriet, angst voor ziekte, lijden en dood en de invloed van persoonlijke ervaringen) • open staan voor andere interpretaties dan de eigen, voorkomt het pathologiseren van spiritualiteit, voorkomt het opdringen van de eigen levensovertuiging aan de zorgvrager • herkennen en erkennen van persoonlijke grenzen in het omgaan met de spiritualiteit van de zorgvrager en deze verwoorden ten opzichte van de zorgvrager en in het team • tijdig en adequaat verwijzen naar een andere zorgverlener (bijv. collega of geestelijk verzorger) **Zodat de zorg voor spiritualiteit van de zorgvrager is gegarandeerd en aansluit bij diens behoeften.**
DOMEIN **Zelfhantering**	**COMPETENTIE:** **De zorgverlener kan op een betrokken wijze communiceren met zorgvragers uit verschillende culturen over hun spiritualiteit.**
	Het gaat hierbij om: • actief luisteren naar aspecten van 'gewone' spiritualiteit van de zorgvrager en naar spirituele aspecten in relatie tot zijn ziekte/handicap • accepteren van de ander, is betrokken, meelevend, geeft vertrouwen, is empathisch, echt, gevoelig, oprecht, belangeloos, nabij, raakt aan • relevante gesprekstechnieken toepassen (o.a. opvangen van de reactie van de zorgvrager op slecht nieuws en aspecten van transculturele communicatie) **Zodat de zorgvrager zich in zijn spirituele behoeften begrepen voelt en zijn gedachten en gevoelens over zijn spiritualiteit kan uiten.**

[1] Leeuwen van, R.R., Cusveller, B.S., *Verpleegkundig competentieprofiel zorg voor spiritualiteit. Een verkennende literatuurstudie*, Ede – 2002 Prof.dr. G.A. Lindeboom instituut, pag. 19 - 21

[2] Spiritualiteit zorg verantwoord, uitgave van FEBE – Vereniging van werkers in de Gezondheidszorg op Gereformeerde Grondslag – 2004, pag. 48 - 52

DOMEIN **Spirituele dimensies van het verplegen**	**COMPETENTIE:** **De verpleegkundige kan informatie verzamelen over de spiritualiteit van de zorgvrager en in samenspraak met die zorgvrager de zorgvraag vaststellen.**
	Het gaat hierbij om: • informatie verzamelen, ordenen en verhelderen over de 'gewone' spiritualiteit: levensbeschouwelijke achtergrond, religieuze biografie, het levensverhaal, betekenis van mystieke en religieuze ervaringen, gebruiken, rituelen, symbolen en tradities op het dagelijks leven • vragen en/of observeren wat de invloed/betekenis is van de eigen spiritualiteit van de zorgvrager op de beleving van en het omgaan met de ziekte/handicap en welke invloed/betekenis de ziekte/handicap heeft op die spiritualiteit (o.a. signaleren non-verbaal gedrag en symbooltaal) • het gebruiken van meetinstrumenten/vragenlijsten bij een spiritueel assessment • kan de spirituele zorgvraag van de zorgvrager vaststellen en schriftelijk formuleren **Zodat een zodanige analyse van de situatie gemaakt kan worden dat een eventuele zorgvraag van de zorgvrager aansluit bij diens behoefte.**
DOMEIN **Spirituele dimensies van het verplegen**	**COMPETENTIE:** **De verpleegkundige kan in samenspraak met de zorgvrager en in overleg met andere disciplines zorg voor de spiritualiteit van de zorgvrager afstemmen en het eigen aandeel in die zorg plannen en schriftelijk vastleggen.**
	Het gaat hierbij om: • het schriftelijk en mondeling rapporteren over het spiritueel functioneren van de zorgvrager (zorgvraag, planning, uitvoering en evaluatie) en zorgdragen voor continuïteit in de zorg voor spiritualiteit • inschatten wie de benodigde zorg voor de spiritualiteit van de zorgvrager het beste kan verzorgen • indien gewenst de zorg voor spiritualiteit overdragen aan een verpleegkundige met dezelfde levensovertuiging als de zorgvrager • de zorgvrager indien gewenst verwijzen naar geestelijk verzorger (bij geloofs- en/of levensvragen, uitvoering rituelen) en ziet er op toe dat het contact wordt gelegd • zo nodig consulteren van een geestelijk verzorger bij vragen over de spirituele begeleiding van de zorgvrager **Zodat de multidisciplinaire zorg voor de spiritualiteit van de zorgvrager gewaarborgd is en aansluit bij de behoefte van de zorgvrager.**

DOMEIN **Spirituele dimensies van het verplegen**	**COMPETENTIE:** **De verpleegkundige kan de zorg voor de spiritualiteit van de zorgvrager uitvoeren en die zorg in samenspraak met de zorgvrager en in het (multi)disciplinair overleg evalueren.**
	Het gaat hierbij om: • de zorgvrager helpen bij de continuering van diens spirituele gebruiken ('gewone' spiritualiteit) zoals o.a. rituelen, gebed, meditatie, lezen, muziek, of voert deze voor de zorgvrager uit • informatie geven over faciliteiten in de instelling (o.a. aanbod geestelijke verzorging, stiltecentrum, vieringen) • aandacht voor spiritualiteit bij de verlening van basiszorg aan de zorgvrager (o.a. klimaat/sfeer afdeling, bij de lichamelijke zorg, dagelijkse rituelen) • in gesprekken met de zorgvrager aandacht besteden aan diens gedachten en/of gevoelens die handicap, ziekte, lijden of dood oproepen • bespreken van levens- zingevingsvragen met de zorgvrager tegen de achtergrond van diens levensverhaal (o.a. angst en onzekerheid, leven in perspectief zetten, verhelderen levensvisie, incongruenties benoemen, ondersteunen bij verwerkingsproces, helpen bij beslissingen, ondersteuning bij zelfaanvaarding, weerbaarheid, afronden levensdoel/levensbalans, omgaan met doodswens/euthanasieverzoek, stimuleren er met anderen over te spreken) • bieden van hoop en troost (o.a. vragen naar toekomstplannen, helpen doelen stellen, is realistisch, aanmoedigen van plezier in het alledaagse, goede momenten gebruiken) • toepassen van ontspanningsoefeningen en complementaire interventies • zo nodig begeleiden van familie/bekenden op het gebied van spiritualiteit (o.a. informatie over faciliteiten in de instelling, zoals aanbod geestelijke verzorging, begeleiden bij communicatie met de zorgvrager, aandacht voor hun eigen gevoelens/gedachten) • in samenspraak met de zorgvrager nagaan of er in de zorgverlening voldoende aandacht is geweest voor het verhaal van de zorgvrager, of de spirituele zorgvraag goed gesteld is en of de zorg daar goed op afgestemd is geweest **Zodat de zorgvrager deskundige zorg krijgt die aansluit bij zijn spirituele behoeften.**
DOMEIN **Kwaliteitszorg en deskundigheidsbevordering**	**COMPETENTIE:** **De verpleegkundige levert een bijdrage aan de kwaliteitszorg en deskundigheidsbevordering op het gebied van zorg voor spiritualiteit binnen de zorginstelling.**
	Het gaat hierbij om: • stelt werkproblemen op het gebied van de zorg voor spiritualiteit aan zorgvragers aan de orde in intervisiegesprekken en coacht andere zorgverleners op dat gebied • doet beleidsaanbevelingen aan het management over zorg voor spiritualiteit • voert verbeterprojecten uit op het gebied van zorg voor spiritualiteit **Zodat de zorg voor spiritualiteit ingebed is in de zorginstelling.**

Bijlage II Enquête formulier

Kopie van de gebruikte enquêtes, zoals uitgezet in het verzorgingstehuis ’t Anker gedurende de maand juni 2009.

Voorblad enquête

Achterkant enquête

Bijlage III Gegevensverwerking vanuit enquête

Analyse 1 – verzorgend personeel totaal

Deze analyse betreft de verwerking van de antwoorden van de verzorgenden binnen zorgcentrum ’t Anker.
Er zijn 50 formulieren uitgedeeld, waarvan er 36 beantwoord geretourneerd en verwerkt zijn.
Daar waar geen keuze is gemaakt heb ik deze vertaald naar niet van toepassing (nvt) en als zodanig weergegeven.

Per vraag zijn de resultaten grafisch in percentages weergegeven.

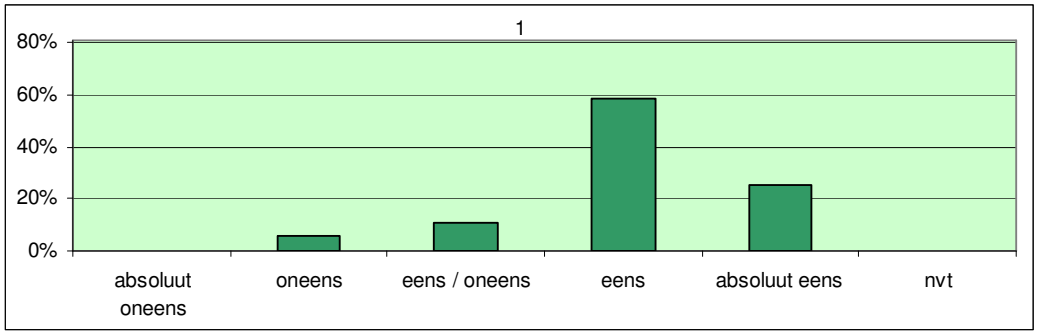
Daarna zijn er de resultaten per competentiegebied (vraag 1 t/m 27) weergegeven in de grafieken op pagina 19-21.

De berekende gemiddelde waarde vanuit de competentie vragen zijn verzameld weergegeven op pagina 22.

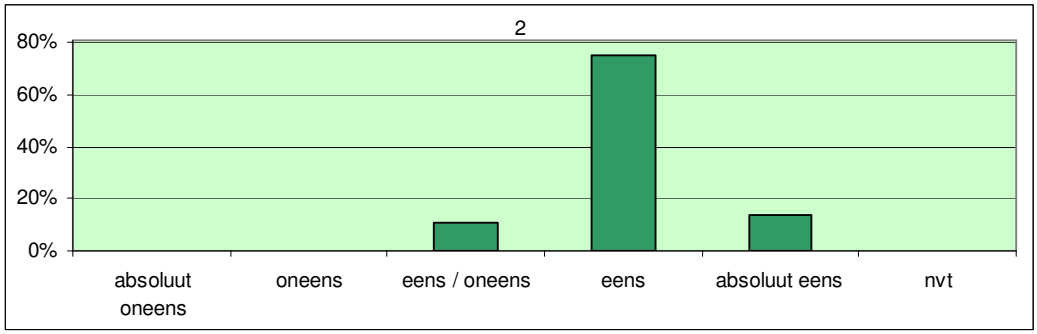
Dit hoofdstuk wordt afgesloten met de resultaten van de overige vragen.

Houding naar de spiritualiteit van de bewoners

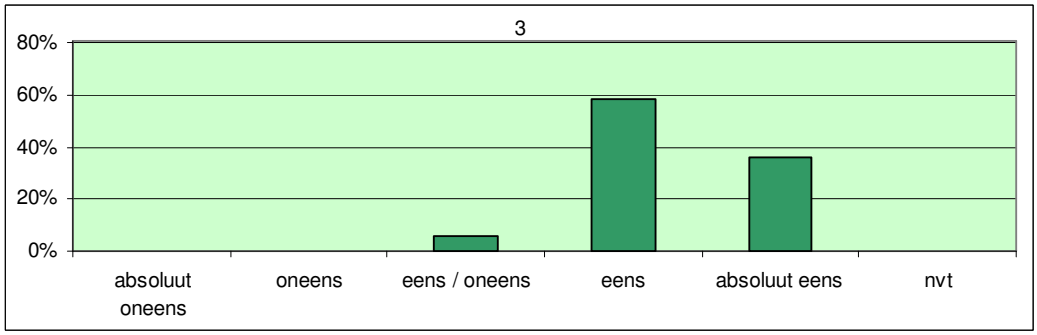
1. Ik toon mij onbevooroordeeld naar de religieuze opvatting van de bewoners wat zijn of haar religieuze opvatting ook mag zijn.

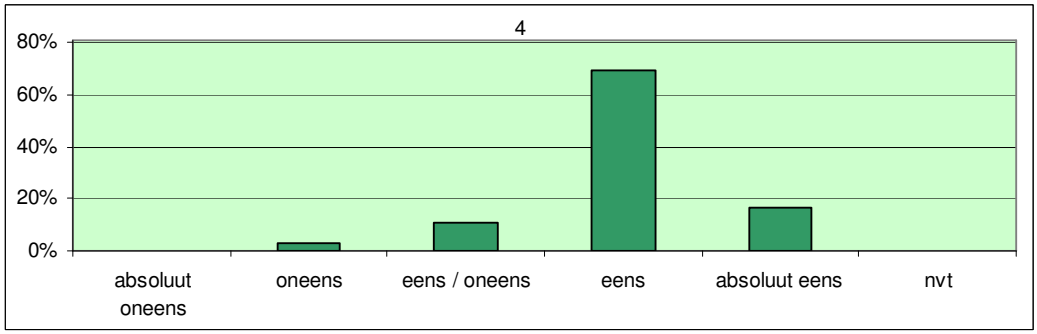
2. Ik sta open voor de religieuze opvatting van de bewoners, zelfs wanneer deze afwijkend is van de mijne.

3. Ik probeer mijn eigen religieuze opvattingen niet aan de bewoner op te dringen.

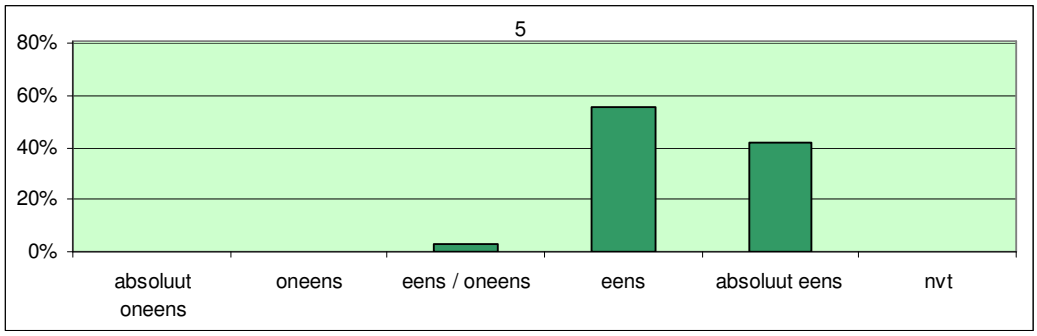

4. Ik ben mij bewust van mijn persoonlijke beperkingen in mijn omgang met de religieuze opvattingen van de bewoner.

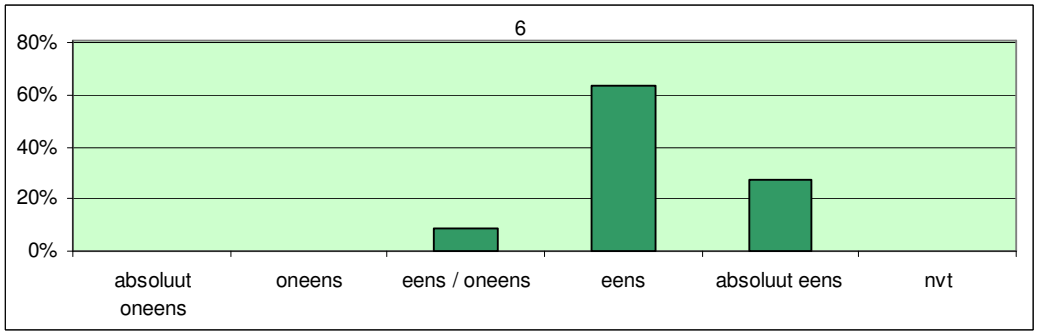

Communicatie

5. Ik ben in staat actief te luisteren naar het levensverhaal van de bewoner in relatie met zijn of haar ziekte of handicap.

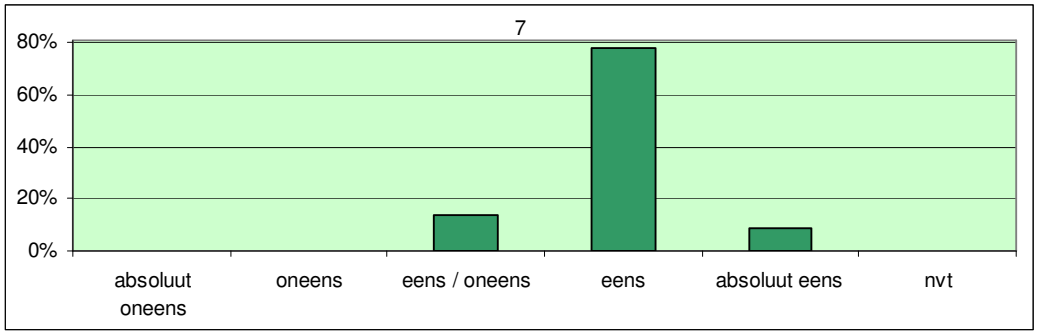

6. Ik heb een accepterende houding in mijn omgang met de bewoner (bezorgd, sympathie, vertrouwend, zelfverzekerd, oprecht, gevoelig, welgemeend, en persoonlijk)

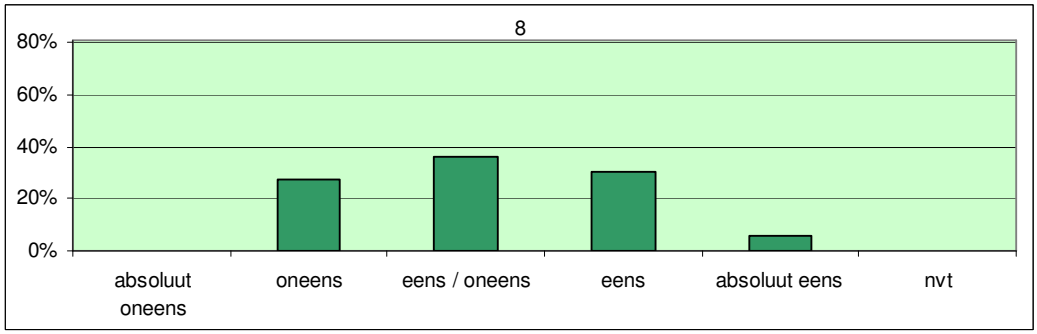

Beoordeling en implementatie van geestelijke zorg

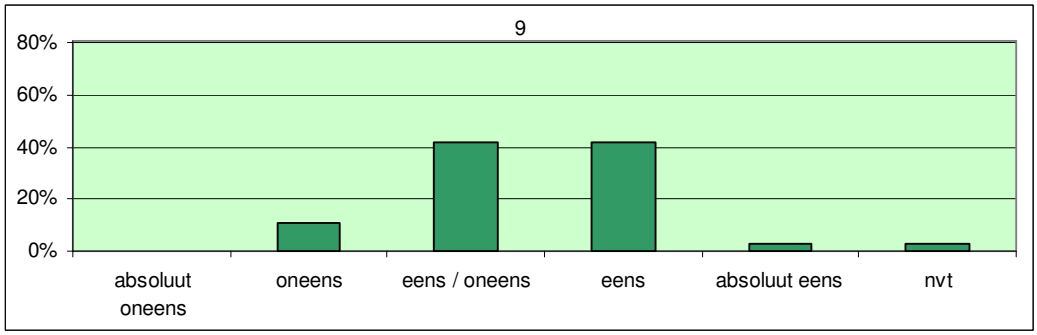
7. Ik ben in staat de geestelijke nood van een bewoner verbaal en/of op schrift te rapporteren.

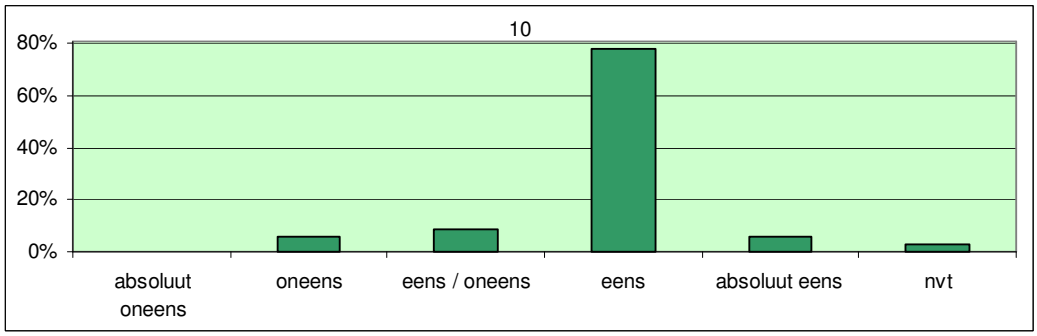
8. Ik ben in staat om geestelijke zorg op maat aan de bewoner te bieden.

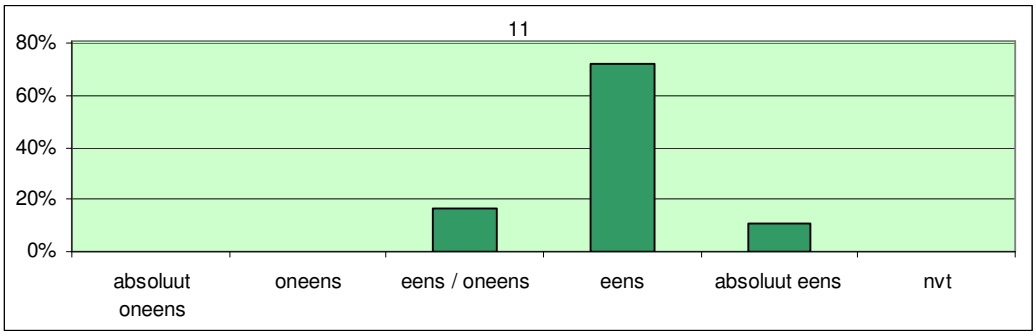
9. Ik ben in staat om na een multidisciplinaire consultatie, geestelijke zorg op maat aan de bewoner te bieden.

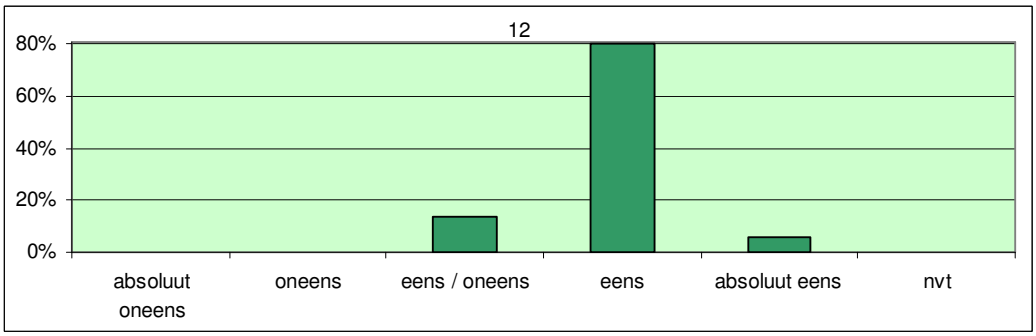
10. Ik ben in staat om vanuit mijn discipline de geestelijke zorg in het zorgplan te rapporteren.

11. Ik ben in staat het geestelijk functioneren van de bewoner schriftelijk te rapporteren.

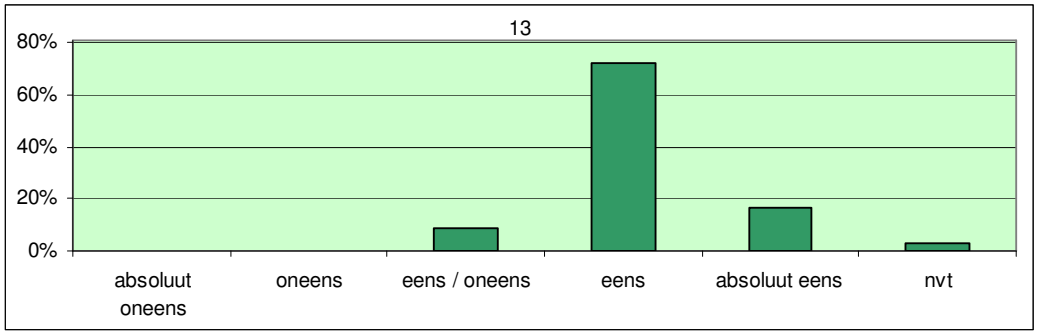

12. Ik ben in staat het geestelijk functioneren van de bewoner mondeling te rapporteren

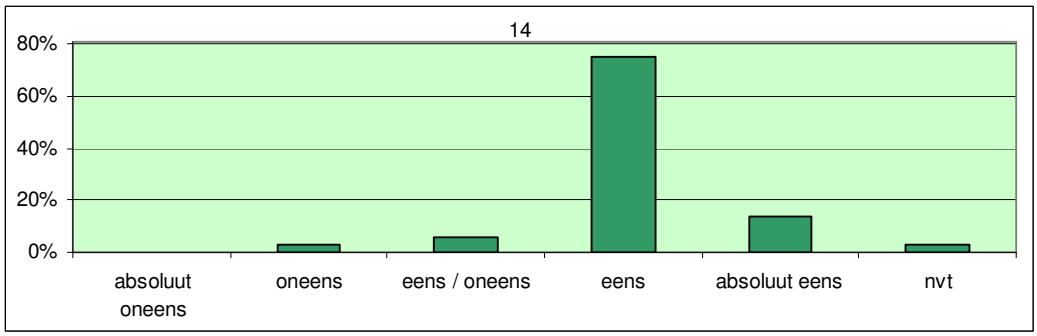

Doorverwijzing

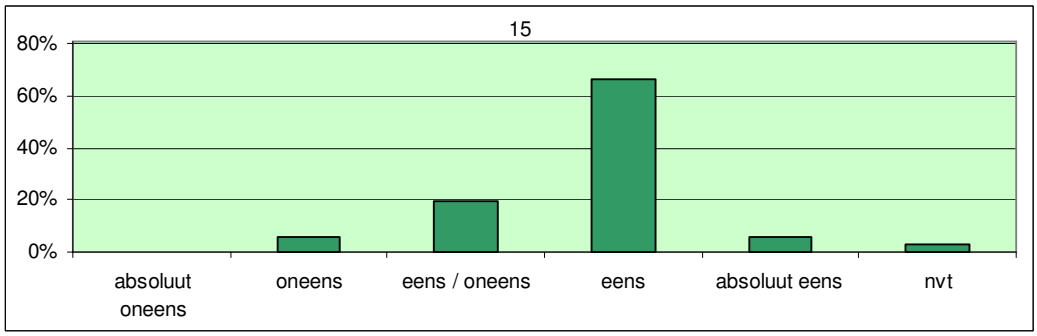
13. Ik ben in staat om effectief de geestelijke zorg aan een andere zorgverlener of discipline door te sturen

14. Op het verzoek van de bewoner met een geestelijke nood, ben ik in staat om tijdig en op effectieve wijze hem of haar door te wijzen naar een andere zorg verlener (bv de geestelijk verzorger of eigen predikant).

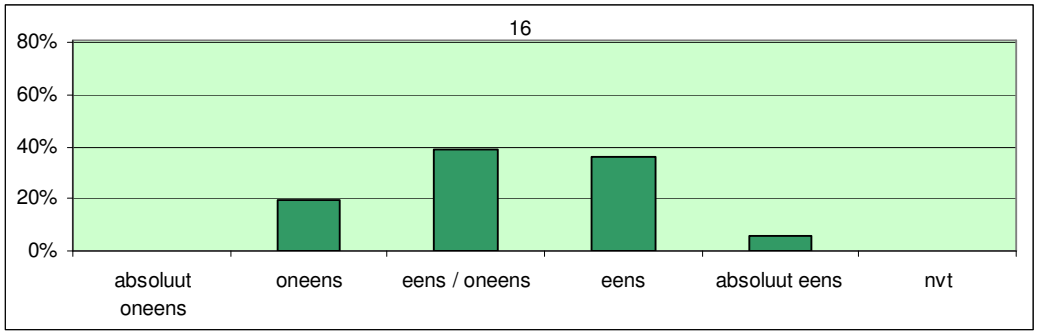

15. Wanneer een bewoner geestelijke zorg nodig heeft weet ik wanneer ik een geestelijk verzorger moet benaderen .

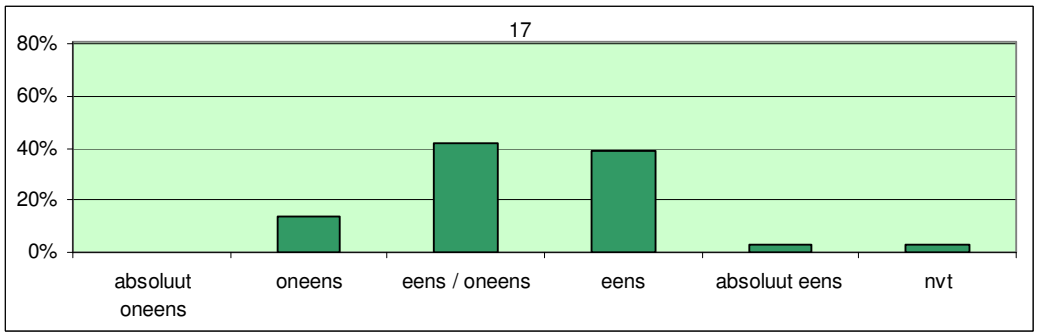

Persoonlijke ondersteuning en advies aan de bewoner

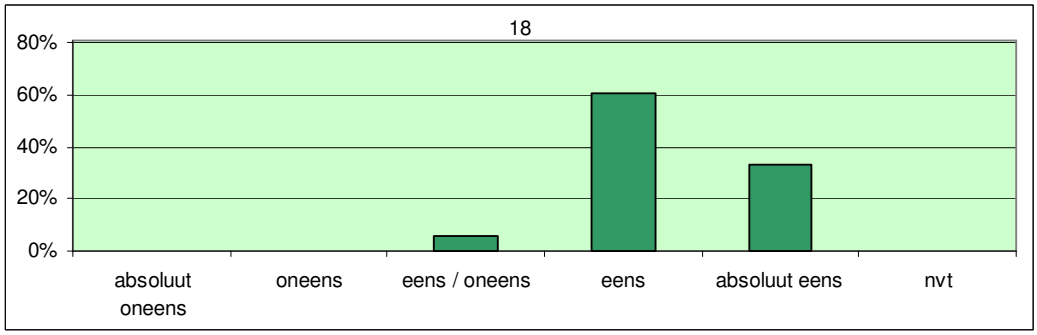
16. Ik ben in staat geestelijke zorg te verlenen aan een bewoner.

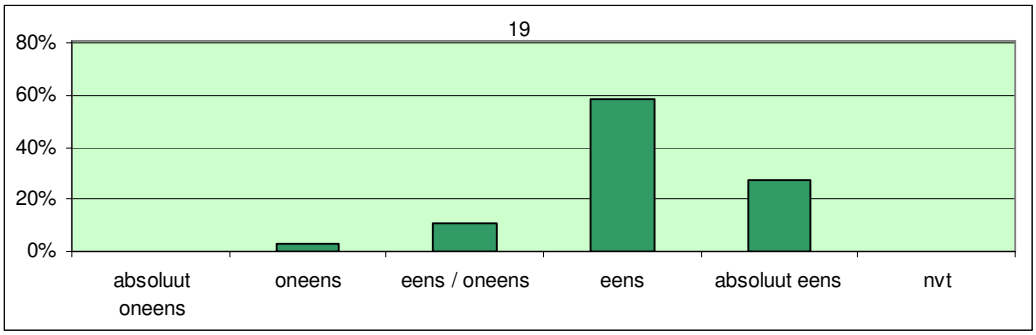
17. Ik ben in staat om mijn, aan de bewoner, verleende geestelijke zorg te evalueren met de bewoner of binnen het multidisciplinaire team.

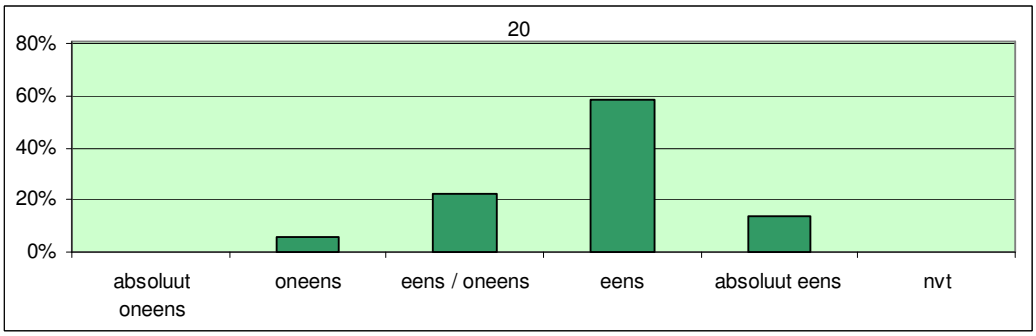
18. Ik ben in staat een bewoner informatie te bieden over "geestelijke voorzieningen" in het verzorgingstehuis (samenkomst, samenzang, bijbelstudie, etc.)

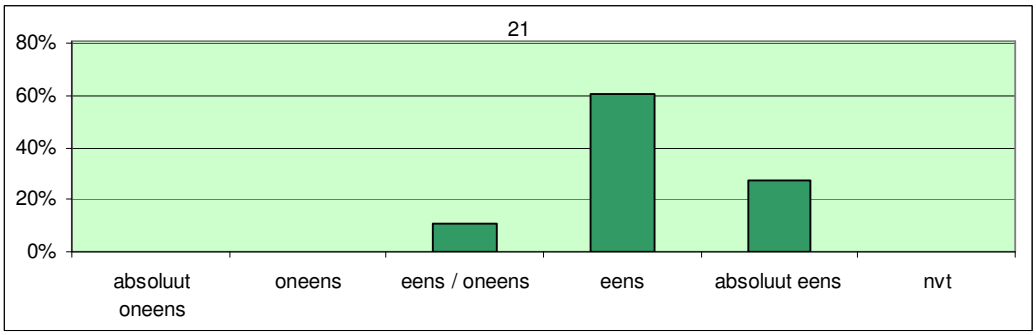
19. Ik ben in staat de bewoner te helpen bij haar of zijn dagelijkse geestelijke praktijk (gebed, bijbellezen, zingen, naar muziek luisteren, etc.)

20. Ik kan tijdens de dagelijkse zorg ook aandacht geven aan de geestelijke zorg van de bewoner.

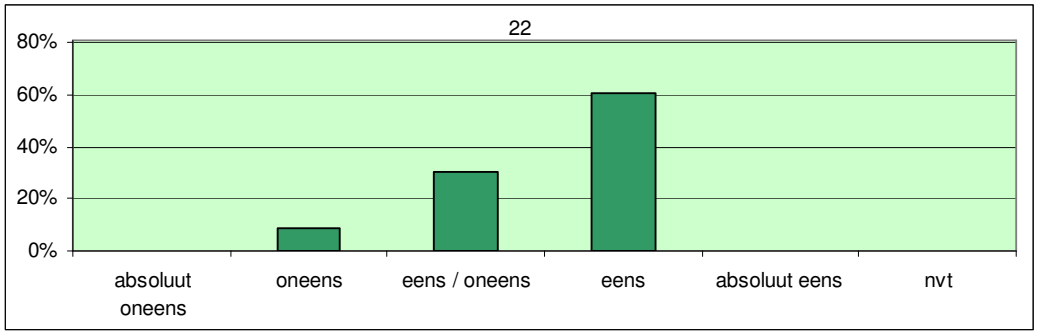

21. Wanneer een familielid hierom vraagt (impliciet of expliciet), kan ik hem of haar doorverwijzen naar de geestelijke verzorger of dominee.

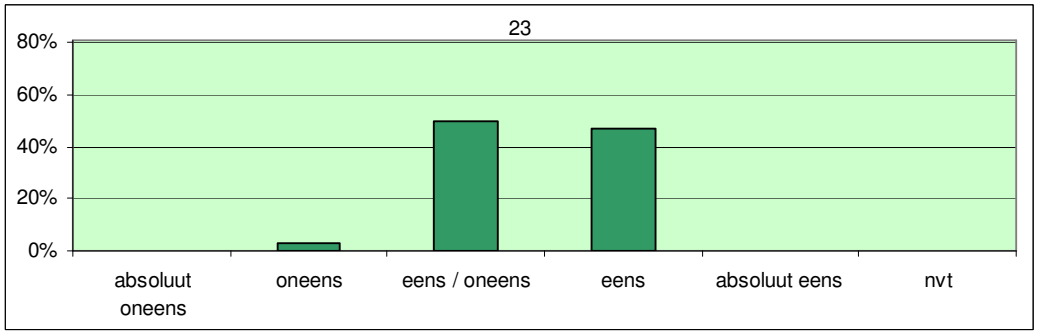

Professionalisering en verbetering van de kwaliteit van de geestelijke zorg

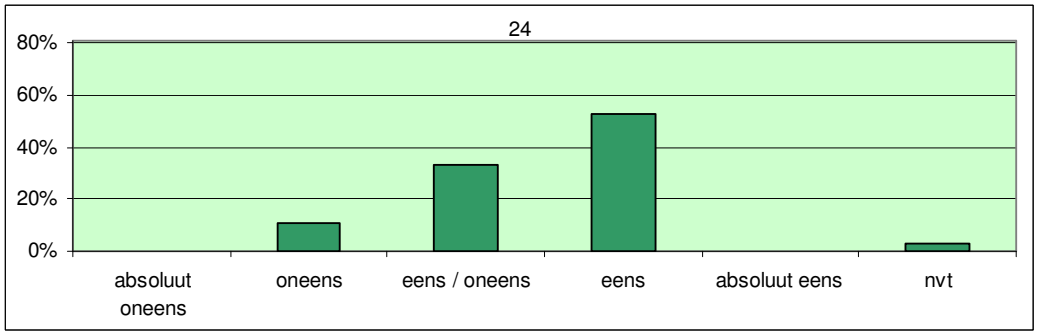
22. Ik kan binnen de afdeling bijdragen aan de kwaliteit van de geestelijke zorg.

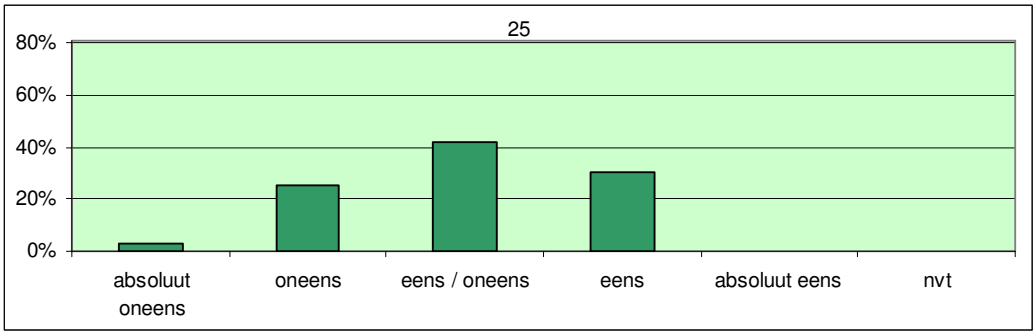
23. Ik kan binnen de afdeling bijdragen aan de ontwikkeling van professionalisering van de geestelijke zorg.

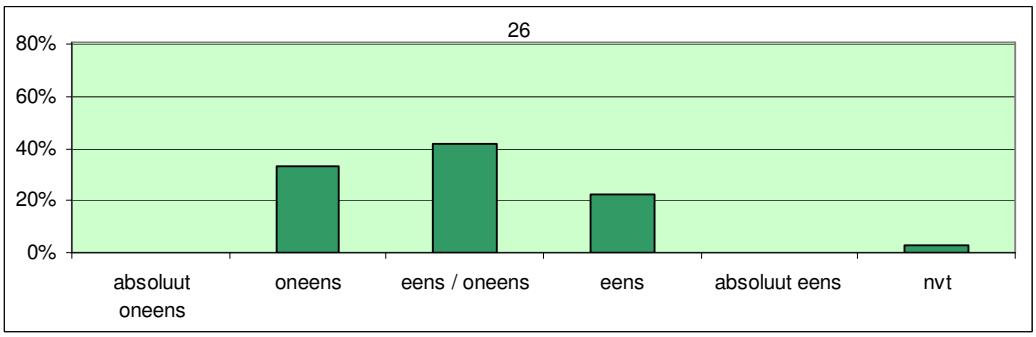
24. Ik kan binnen de afdeling mogelijke problemen identificeren die gerelateerd zijn aan de geestelijke zorg. (bv in groeps-, afdelings overleggen)

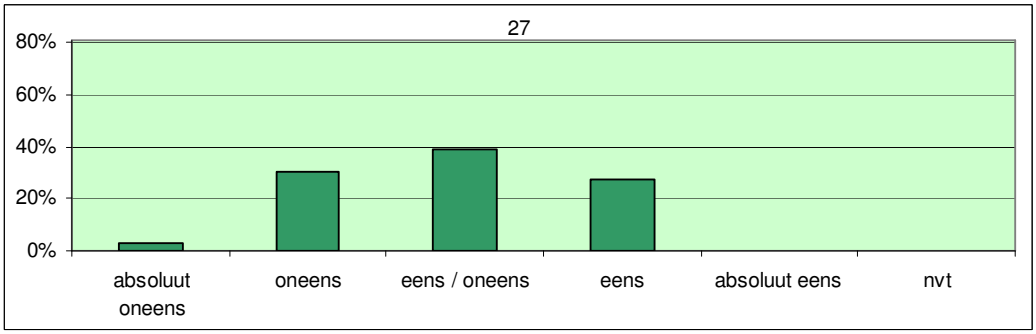
25. Ik kan anderen coachen op het gebied van geestelijke zorg aan bewoners.

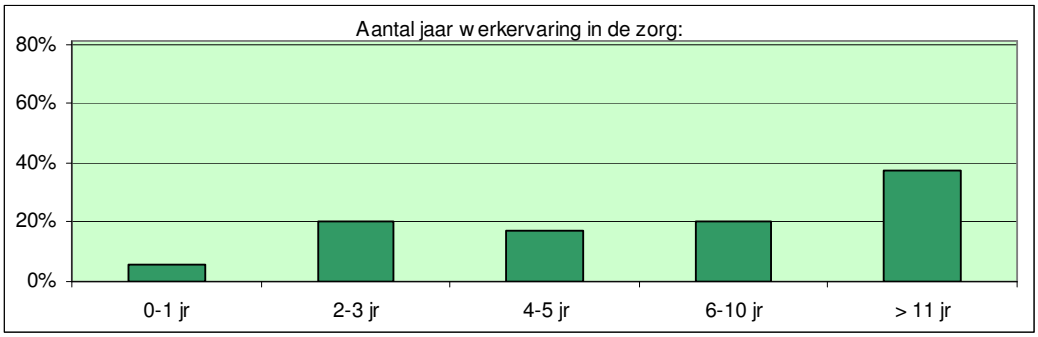
26. Ik ben in staat om op het gebied van geestelijke zorg beleidsaanbevelingen aan het management te maken.

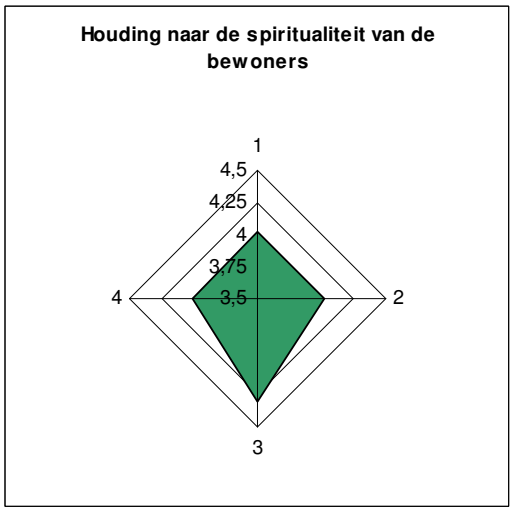

27. Ik ben in staat om een verbeteringsproject op het gebied van de geestelijke zorg te implementeren.

Aantal jaar werkervaring in de zorg:

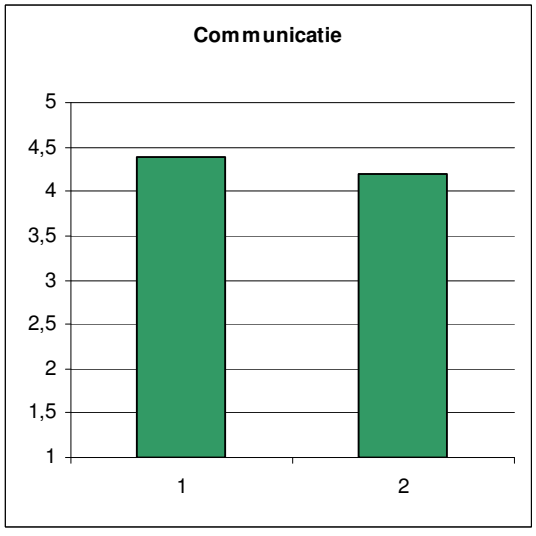

1. Ik toon mij onbevooroordeeld naar de religieuze opvatting van de bewoners wat zijn of haar religieuze opvatting ook mag zijn.

2. Ik sta open voor de religieuze opvatting van de bewoners, zelfs wanneer deze afwijkend is van de mijne.

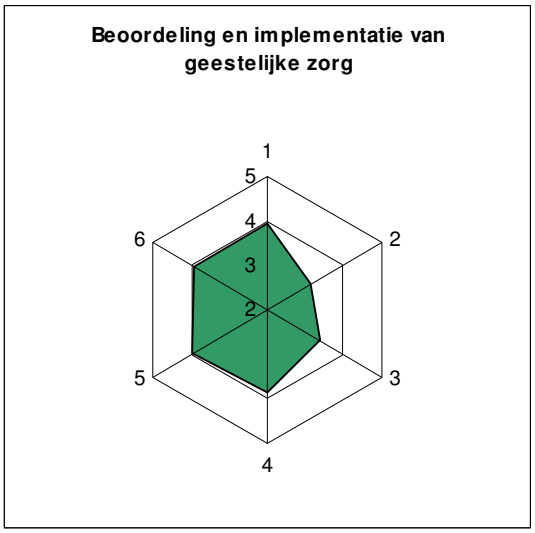
3. Ik probeer mijn eigen religieuze opvattingen niet aan de bewoner op te dringen.

4. Ik ben mij bewust van mijn persoonlijke beperkingen in mijn omgang met de religieuze opvattingen van de bewoner.

1. Ik ben in staat actief te luisteren naar het levensverhaal van de bewoner in relatie met zijn of haar ziekte of handicap.

2. Ik heb een accepterende houding in mijn omgang met de bewoner (bezorgd, sympathie, vertrouwend, zelfverzekerd, oprecht, gevoelig, welgemeend, en persoonlijk)

1. Ik ben in staat de geestelijke nood van een bewoner verbaal en/of op schrift te rapporteren.

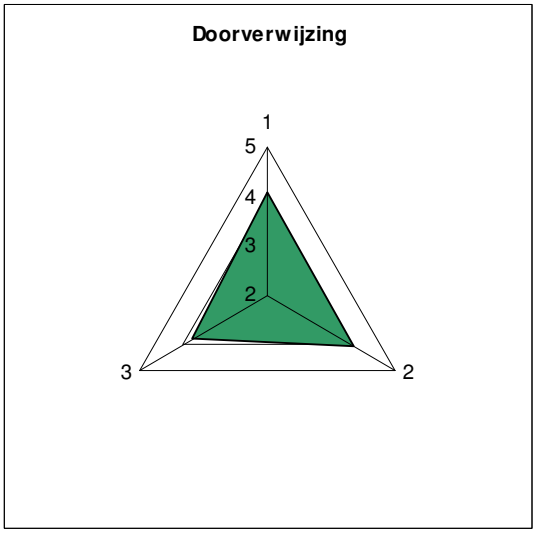
2. Ik ben in staat om geestelijke zorg op maat aan de bewoner te bieden.

3. Ik ben in staat om na een multidisciplinaire consultatie, geestelijke zorg op maat aan de bewoner te bieden.

4. Ik ben in staat om vanuit mijn discipline de geestelijke zorg in het zorgplan te rapporteren.

5. Ik ben in staat het geestelijk functioneren van de bewoner schriftelijk te rapporteren.

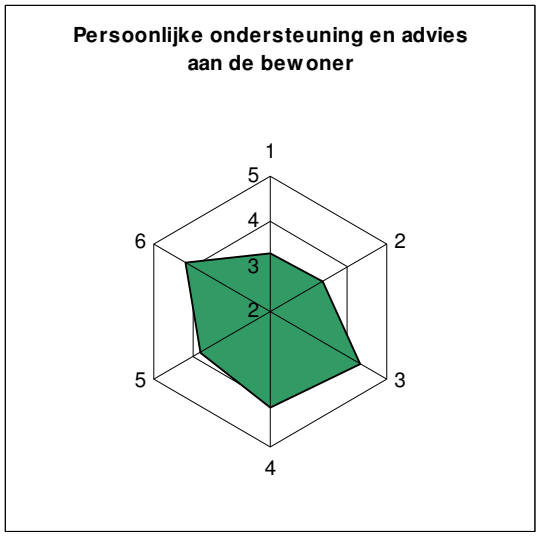
6. Ik ben in staat het geestelijk functioneren van de bewoner mondeling te rapporteren

1. Ik ben in staat om effectief de geestelijke zorg aan een andere zorgverlener of discipline door te sturen

2. Op het verzoek van de bewoner met een geestelijke nood, ben ik in staat om tijdig en op effectieve wijze hem of haar door te wijzen naar een andere zorg verlener (BV de geestelijk verzorger of eigen predikant).

3 Wanneer een bewoner geestelijke zorg nodig heeft weet ik wanneer ik een geestelijk verzorger moet benaderen .

1. Ik ben in staat geestelijke zorg te verlenen aan een bewoner.

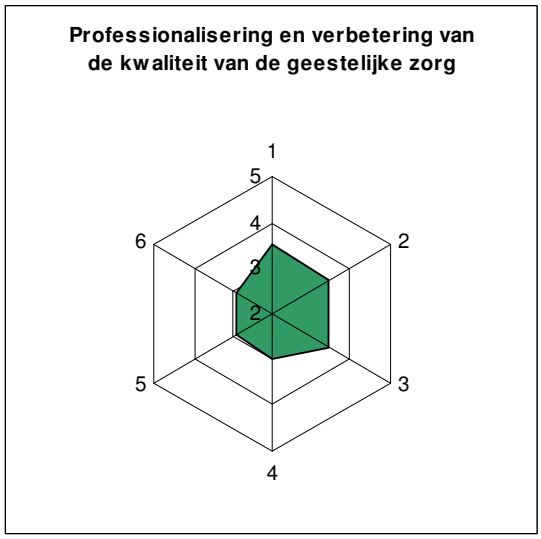
2. Ik ben in staat om mijn, aan de bewoner, verleende geestelijke zorg te evalueren met de bewoner of binnen het multidisciplinaire team.

3. Ik ben in staat een bewoner informatie te bieden over "geestelijke voorzieningen" in het verzorgingstehuis (samenkomst, samenzang, bijbelstudie, etc.)

4. Ik ben in staat de bewoner te helpen bij haar of zijn dagelijkse geestelijke praktijk (gebed, bijbellezen, zingen, naar muziek luisteren, etc.)

5. Ik kan tijdens de dagelijkse zorg ook aandacht geven aan de geestelijk zorg van de bewoner.

6. Wanneer een familielid hierom vraagt (impliciet of expliciet), kan ik hem of haar doorverwijzen naar de geestelijke verzorger of dominee.

1. Ik kan binnen de afdeling bijdragen aan de kwaliteit van de geestelijke zorg.

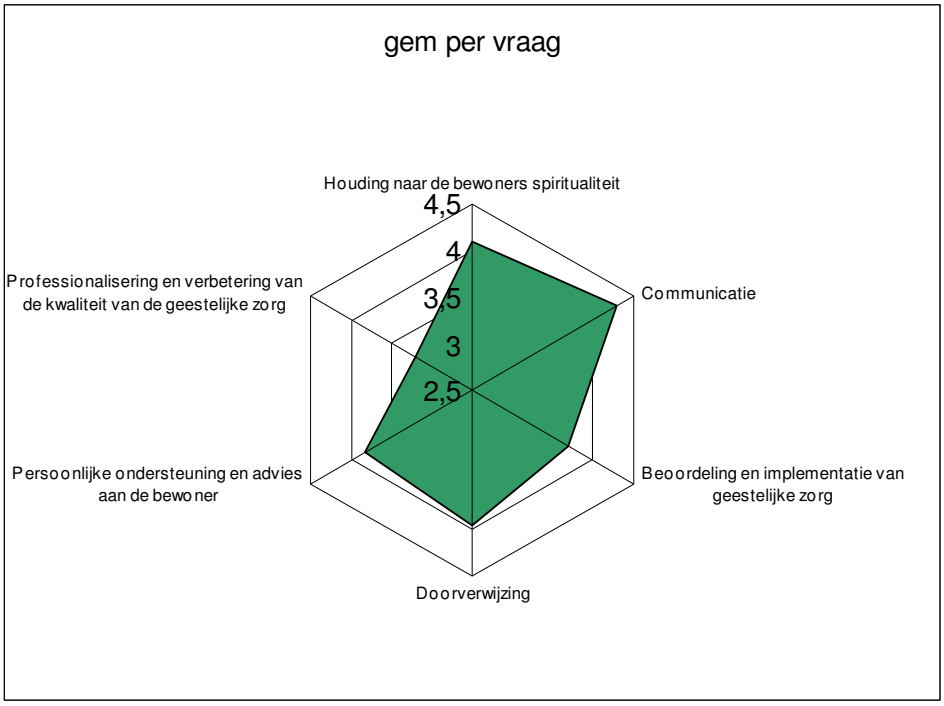
2. Ik kan binnen de afdeling bijdragen aan de ontwikkeling van professionalisering van de geestelijke zorg.

3. Ik kan binnen de afdeling mogelijke problemen identificeren die gerelateerd zijn aan de geestelijke zorg. (BV in groeps-, afdelings overleggen)

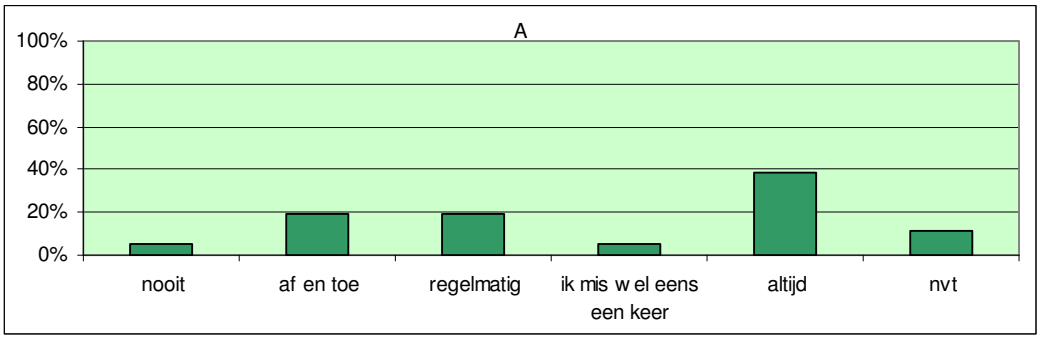
4. Ik kan anderen coachen op het gebied van geestelijke zorg aan bewoners.

5. Ik ben in staat om op het gebied van geestelijke zorg beleidsaanbevelingen aan het management te maken.

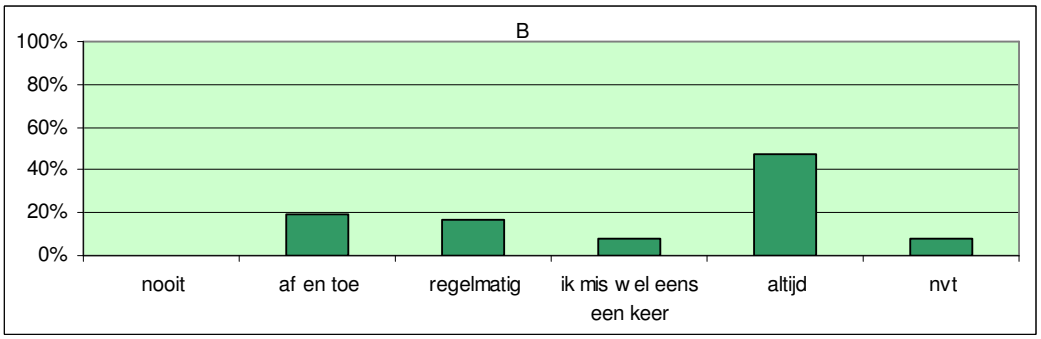
6. Ik ben in staat om een verbeteringsproject op het gebied van de geestelijke zorg te implementeren.

gem per vraag
Houding naar de bewoners spiritualiteit
4,5
4
3,5
3
2,5
Communicatie
Beoordeling en implementatie van geestelijke zorg
Doorverwijzing
Persoonlijke ondersteuning en advies aan de bewoner
Professionalisering en verbetering van de kwaliteit van de geestelijke zorg

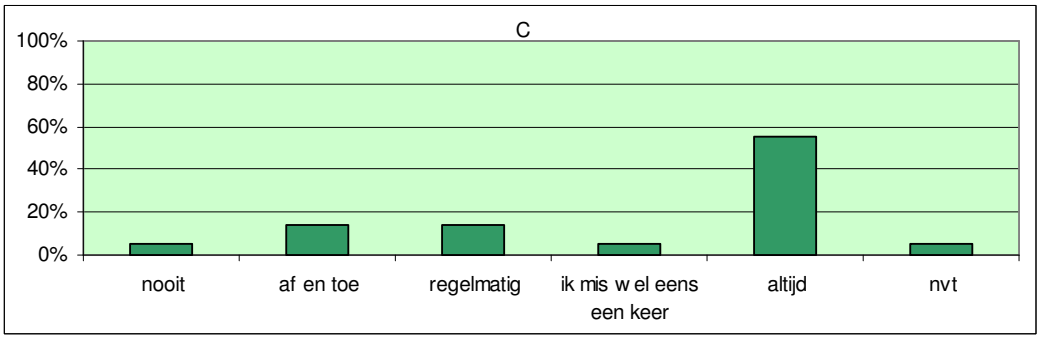
A. Ik lees de Bijbel met de bewoners aan tafel voor / na het ontbijt

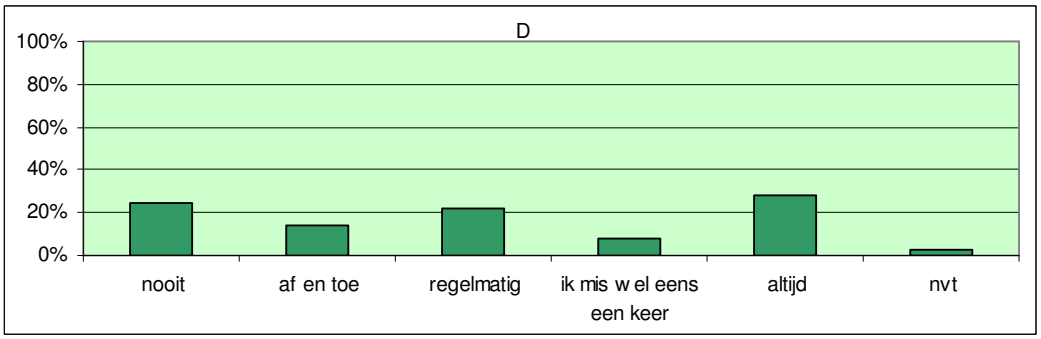
B. Ik lees de Bijbel met de bewoners aan tafel voor / na de lunch

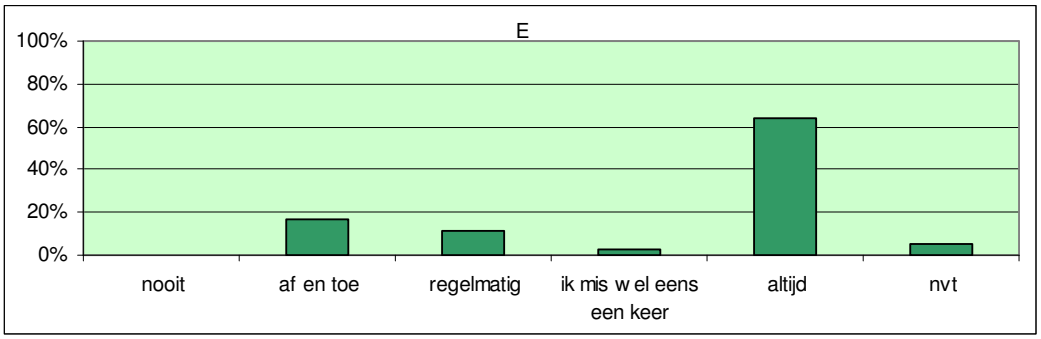
C. Ik lees de Bijbel met de bewoners aan tafel voor / na het avondeten

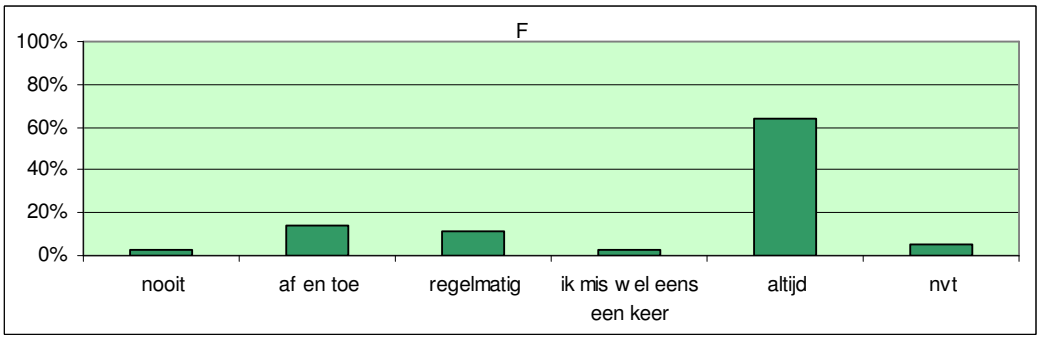
D. Ik lees de bewoners voor uit de Bijbel BV in de huiskamer

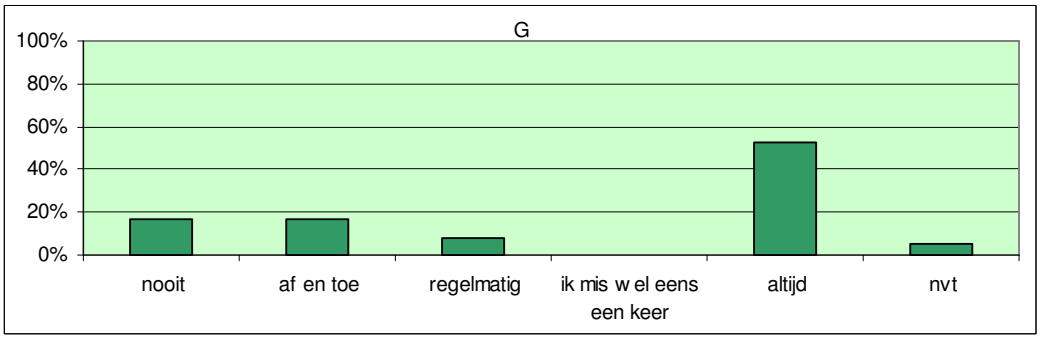
E. Ik bid met de bewoners voor het eten

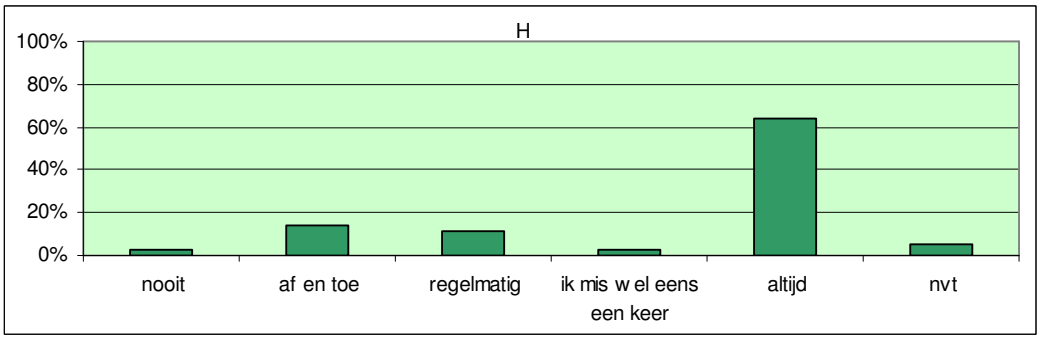
F. Ik dank met de bewoners na het eten

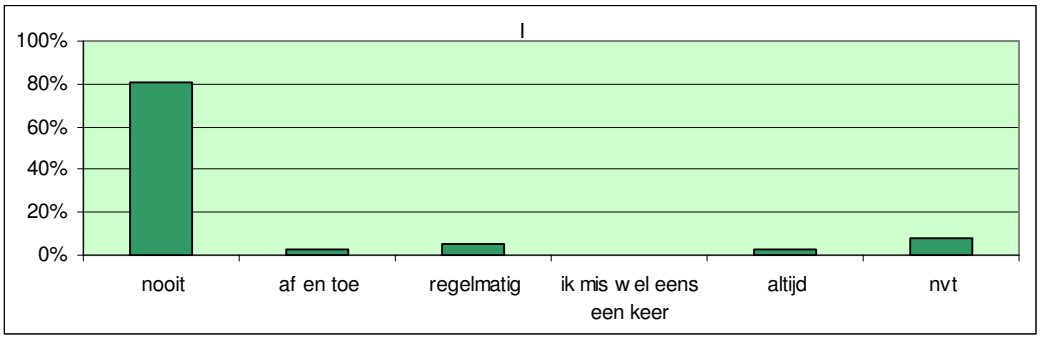
G. Ik bid het Onze Vader zodat de bewoners mee kunnen bidden

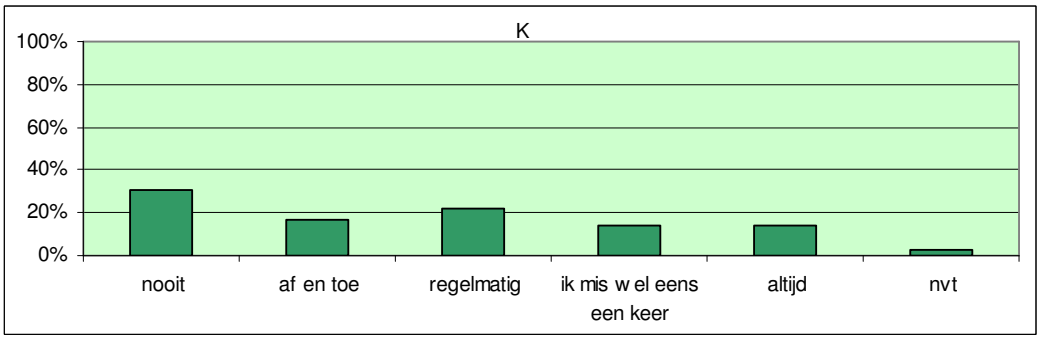
H. Ik dank met de bewoners na het eten

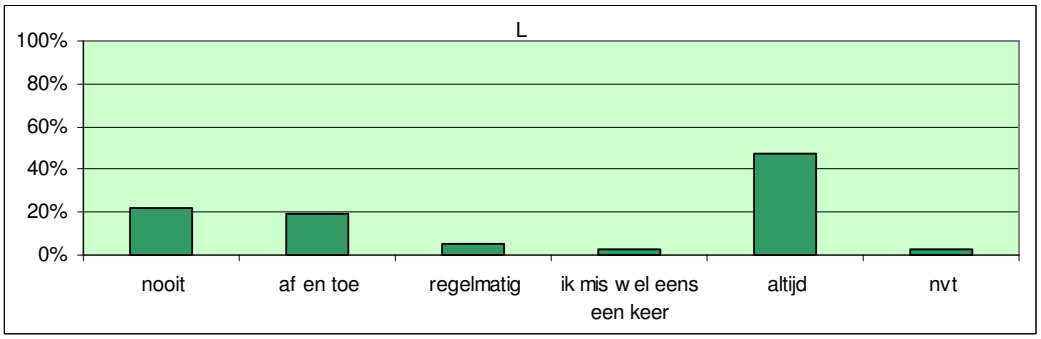
I. Ik bid/dank met de bewoners bij het opstaan

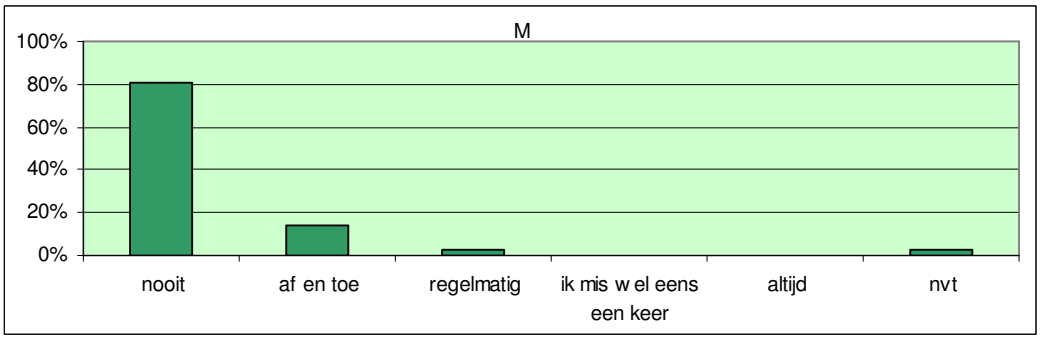
K. Ik bid/dank met de bewoners bij het slapen gaan

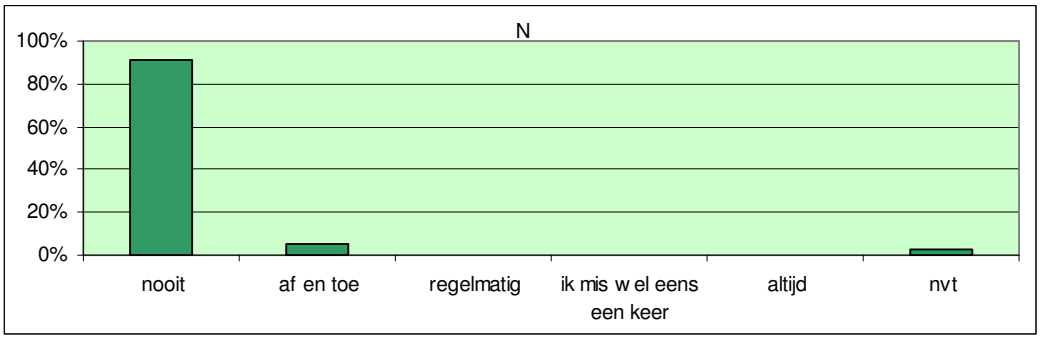
L. Ik bid/dank ook met de bewoner wanneer deze er om verzoekt

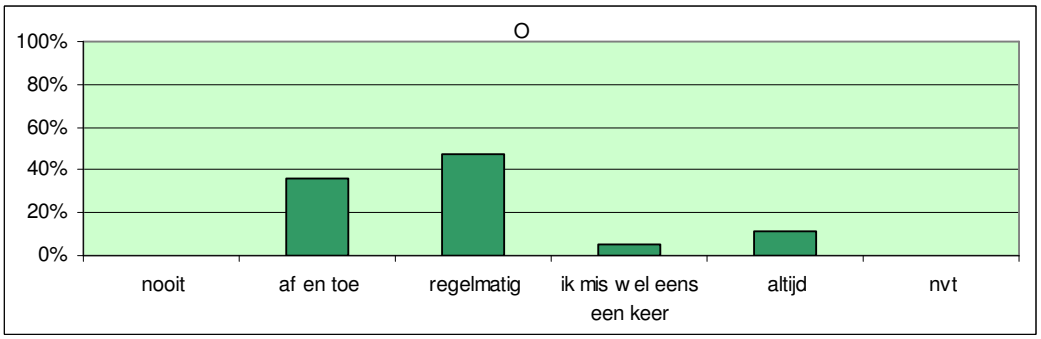
M. Ik heb een Bijbelstudie van de dominee samen met de bewoner(s) bezocht

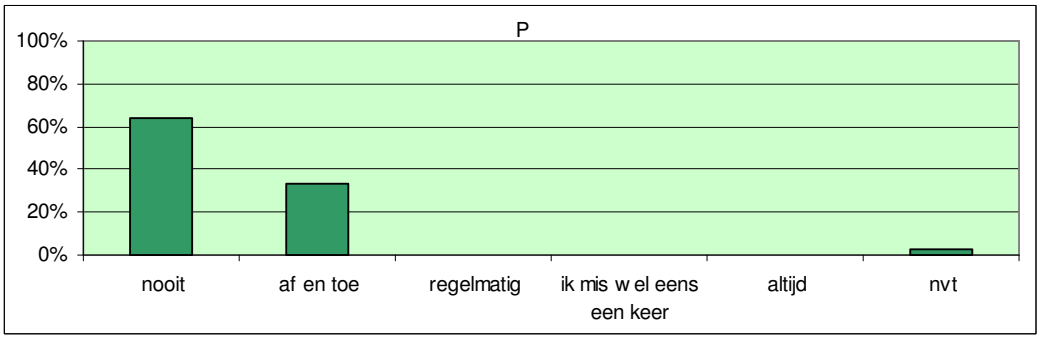
N. Ik heb een gespreksgroep van de dominee samen met de bewoner(s) bezocht

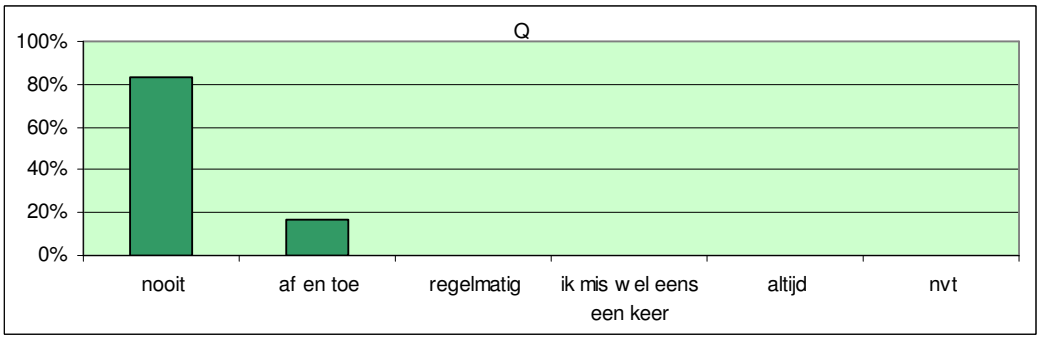
O. Ik heb een Psalm of lied gezongen met (een) bewoner(s)

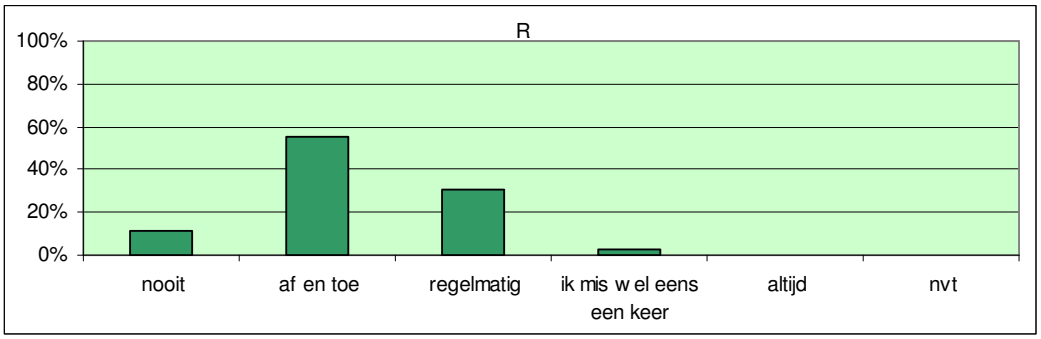
P. Ik heb over de geestelijke zorg van een bewoner met de dominee gesproken

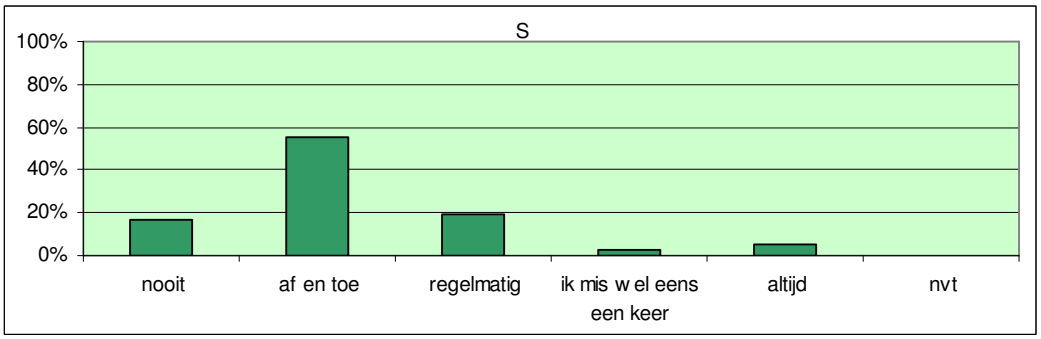
Q. Ik heb zelf met de dominee gesproken over mijn eigen beroepshouding

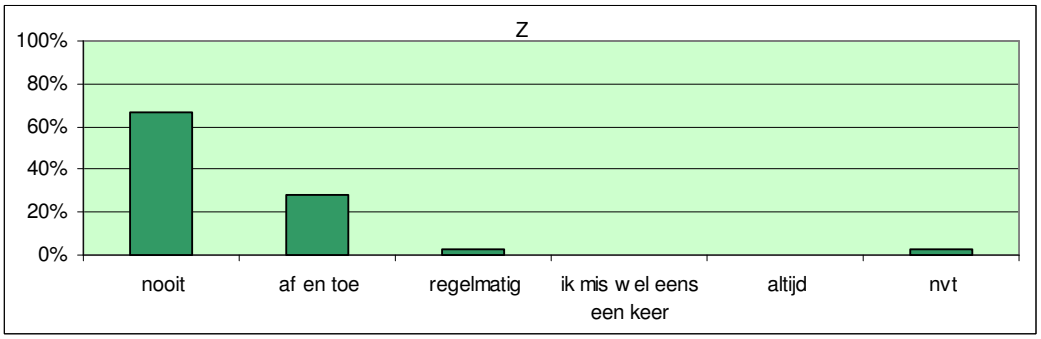
R. Ik heb zelf gesprekken over het geloof met de bewoner

S. Ik gebruik het levensverhaal als kapstok voor een gesprek met de bewoner

Z. Ik bezoek trainingen / lees vakliteratuur om mij te bekwamen op geestelijke zorg

Analyse 2 – verzorgend personeel PG en niet-PG gedifferentieerd

Deze analyse betreft de verwerking van de antwoorden van de verzorgenden binnen zorgcentrum 't Anker waarbij de onderverdeling tussen "Algemeen", "Psychogeriatrie" en "Teamleidster", respectievelijk met "ALG" en "PG", "TL".

Er zijn 50 formulieren uitgedeeld, waarvan er 36 beantwoord geretourneerd en verwerkt zijn. Daar waar geen keuze is gemaakt heb ik deze vertaald naar niet van toepassing (nvt) en als zodanig weergegeven.

Per vraag zijn de resultaten grafisch in percentages weergegeven.

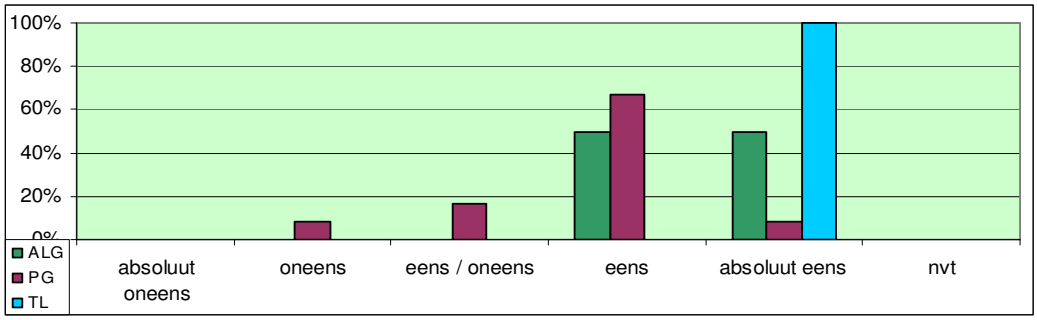
Daarna zijn er de resultaten per competentiegebied (vraag 1 t/m 27) weergegeven in de grafieken op pagina 38-40.

De berekende gemiddelde waarde vanuit de competentie vragen zijn verzameld weergegeven op pagina 41.

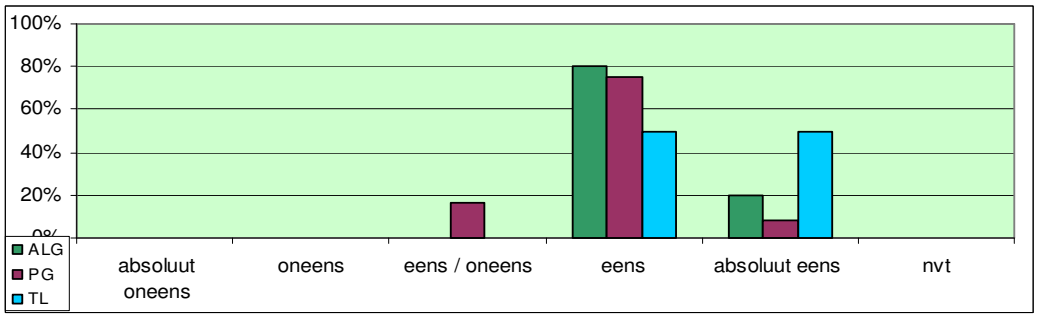
Dit hoofdstuk wordt afgesloten met de resultaten van de overige vragen.

Houding naar de spiritualiteit van de bewoners

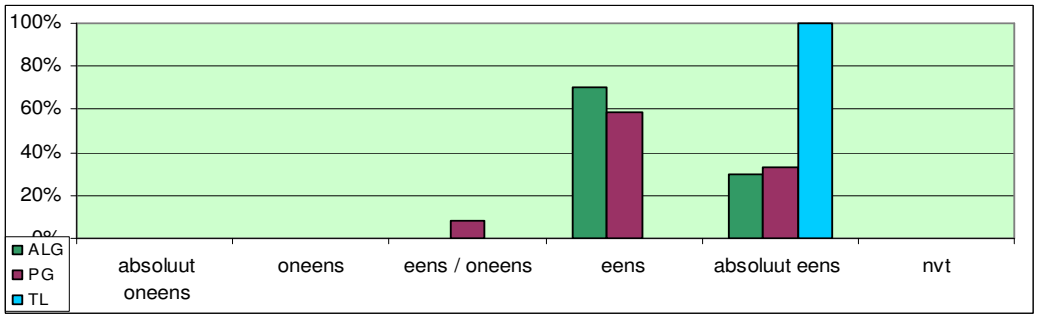
1. Ik toon mij onbevooroordeeld naar de religieuze opvatting van de bewoners wat zijn of haar religieuze opvatting ook mag zijn.

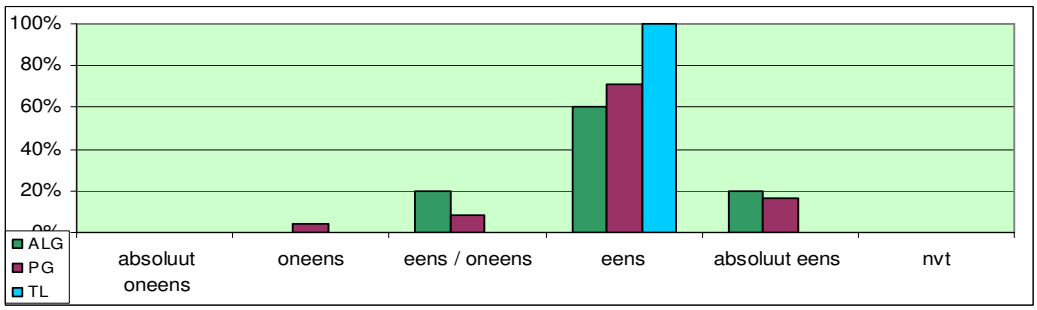
2. Ik sta open voor de religieuze opvatting van de bewoners, zelfs wanneer deze afwijkend is van de mijne.

3. Ik probeer mijn eigen religieuze opvattingen niet aan de bewoner op te dringen.

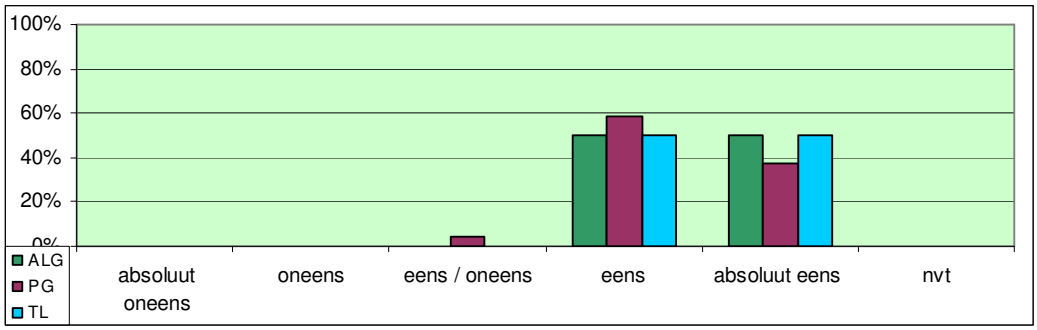

4. Ik ben mij bewust van mijn persoonlijke beperkingen in mijn omgang met de religieuze opvattingen van de bewoner.

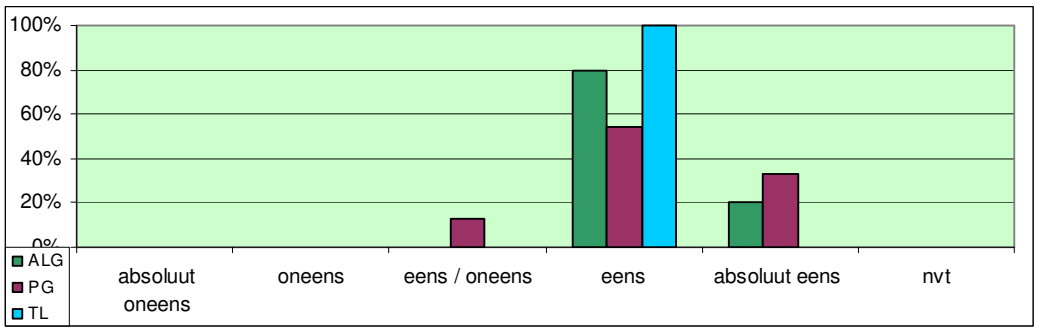

Communicatie

5. Ik ben in staat actief te luisteren naar het levensverhaal van de bewoner in relatie met zijn of haar ziekte of handicap.

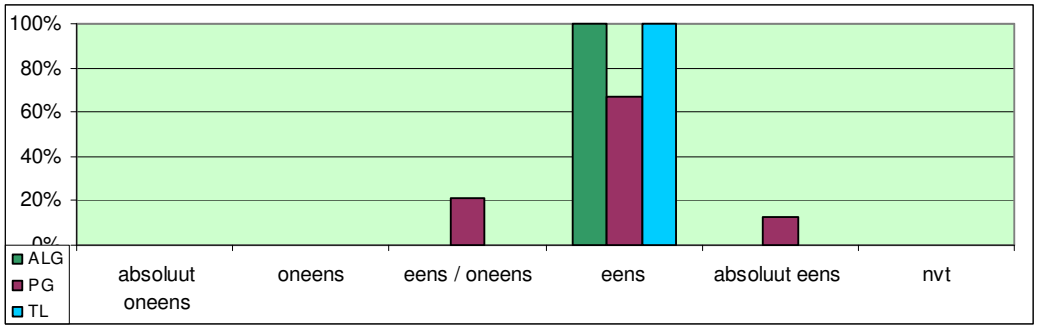

6. Ik heb een accepterende houding in mijn omgang met de bewoner (bezorgd, sympathie, vertrouwend, zelfverzekerd, oprecht, gevoelig, welgemeend, en persoonlijk)

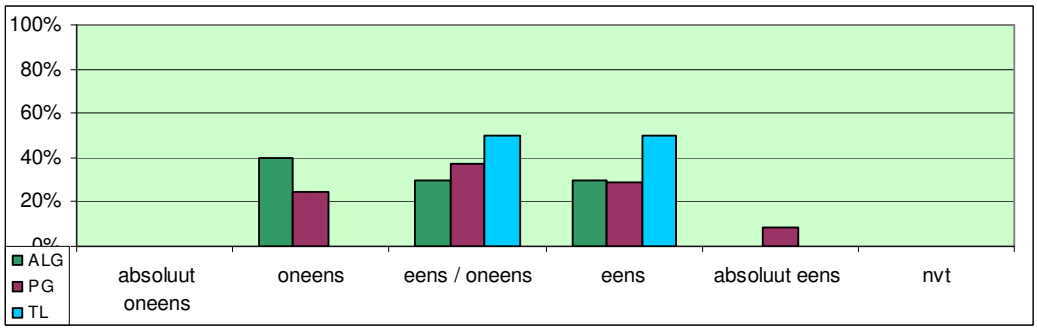

Beoordeling en implementatie van geestelijke zorg

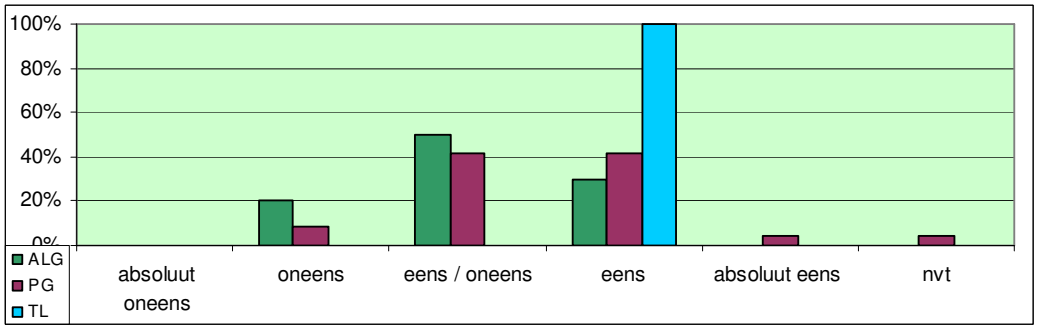
7. Ik ben in staat de geestelijke nood van een bewoner verbaal en/of op schrift te rapporteren.

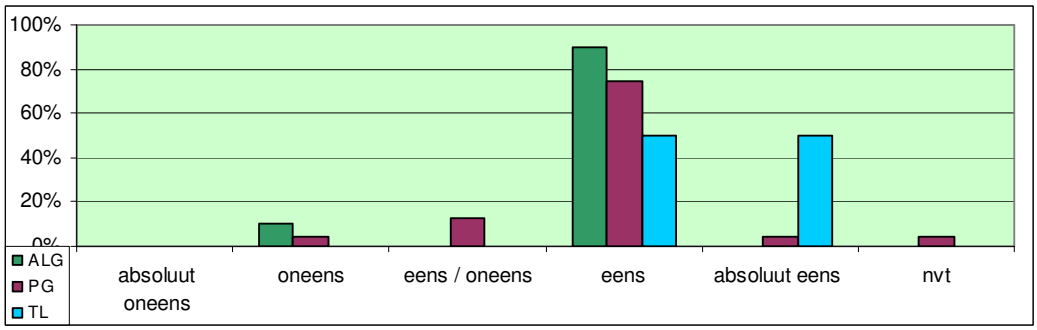
8. Ik ben in staat om geestelijke zorg op maat aan de bewoner te bieden.

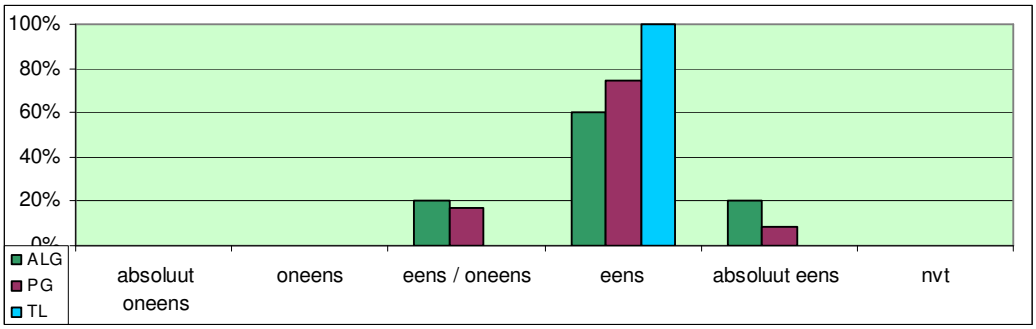
9. Ik ben in staat om na een multidisciplinaire consultatie, geestelijke zorg op maat aan de bewoner te bieden.

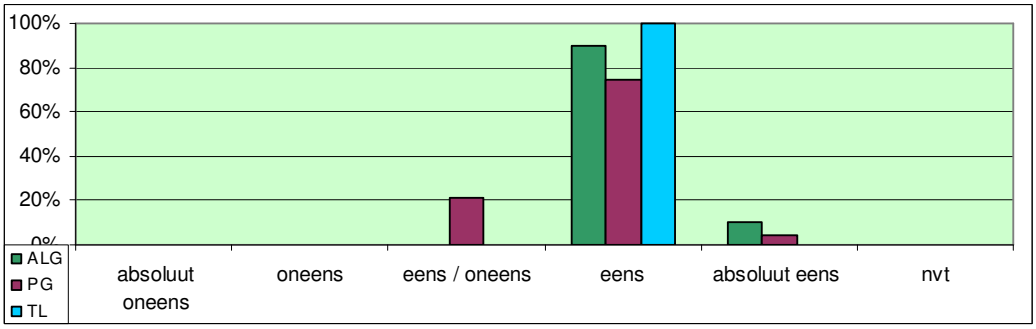
10. Ik ben in staat om vanuit mijn discipline de geestelijke zorg in het zorgplan te rapporteren.

11. Ik ben in staat het geestelijk functioneren van de bewoner schriftelijk te rapporteren.

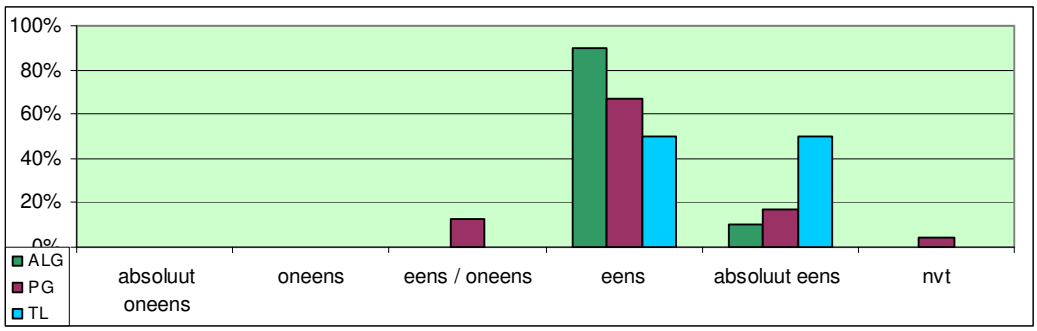

12. Ik ben in staat het geestelijk functioneren van de bewoner mondeling te rapporteren

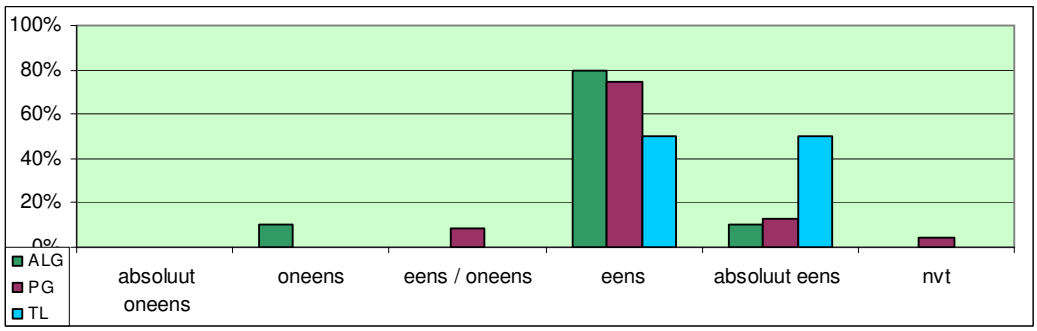

Doorverwijzing

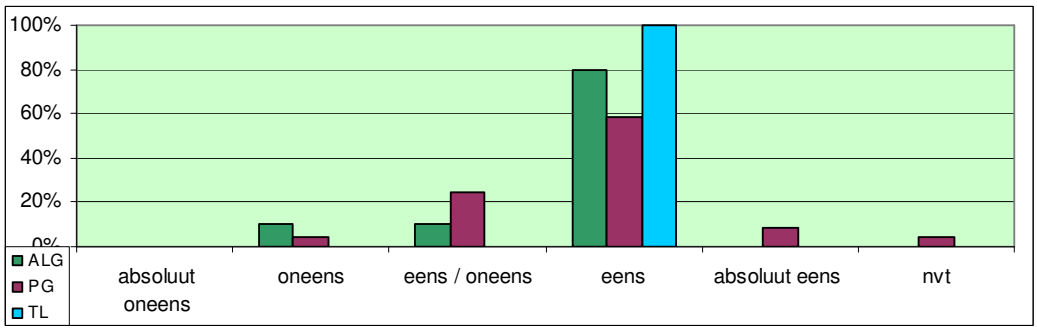
13. Ik ben in staat om effectief de geestelijke zorg aan een andere zorgverlener of discipline door te sturen

14. Op het verzoek van de bewoner met een geestelijke nood, ben ik in staat om tijdig en op effectieve wijze hem of haar door te wijzen naar een andere zorg verlener (BV de geestelijk verzorger of eigen predikant).

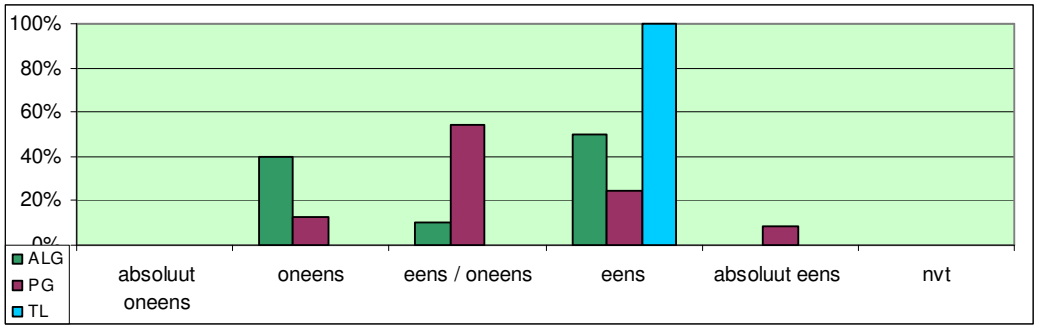

15. Wanneer een bewoner geestelijke zorg nodig heeft weet ik wanneer ik een geestelijk verzorger moet benaderen .

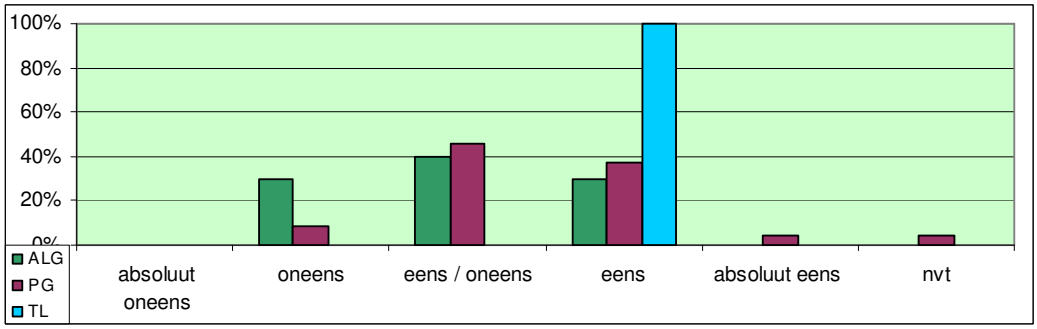

Persoonlijke ondersteuning en advies aan de bewoner

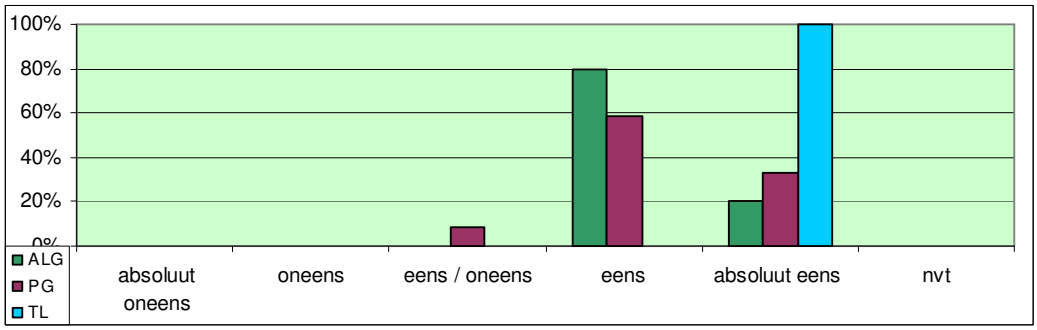
16. Ik ben in staat geestelijke zorg te verlenen aan een bewoner.

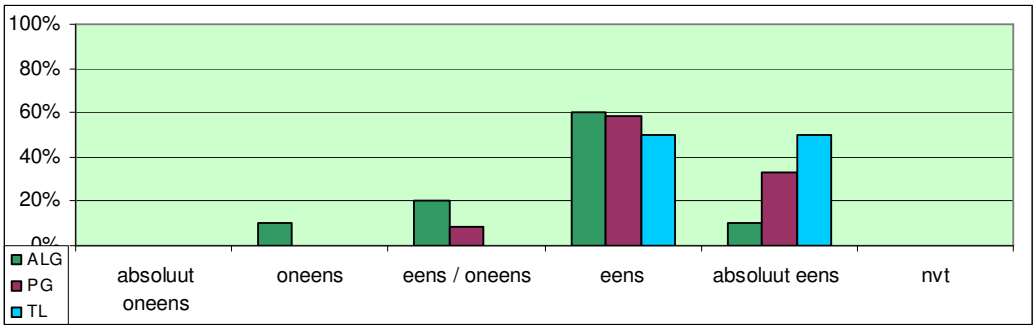
17. Ik ben in staat om mijn, aan de bewoner, verleende geestelijke zorg te evalueren met de bewoner of binnen het multidisciplinaire team.

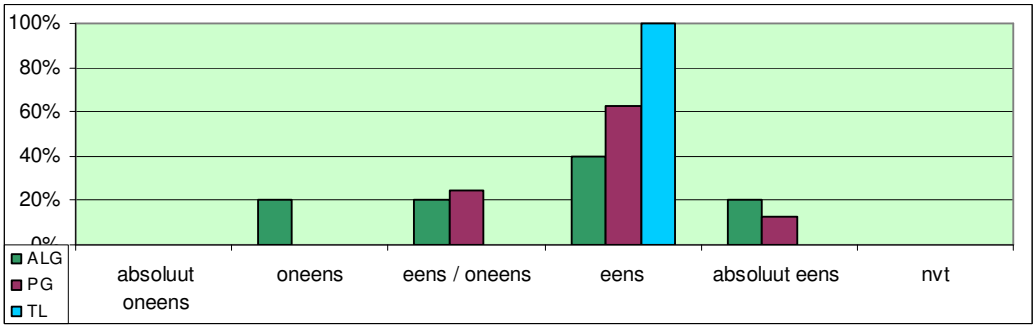
18. Ik ben in staat een bewoner informatie te bieden over "geestelijke voorzieningen" in het verzorgingstehuis (samenkomst, samenzang, bijbelstudie, etc.)

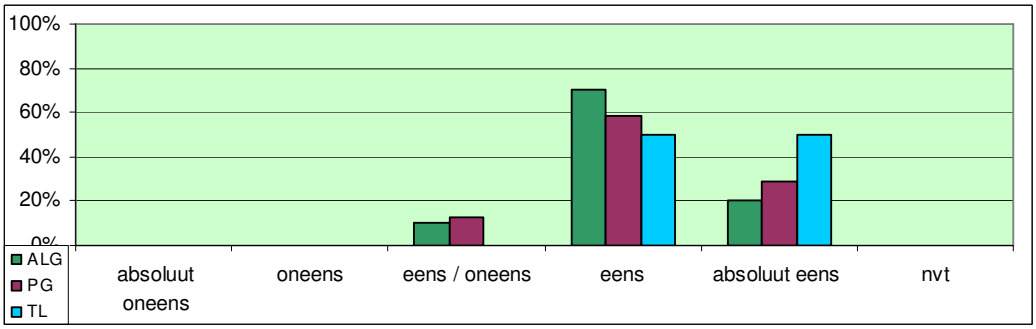
19. Ik ben in staat de bewoner te helpen bij haar of zijn dagelijkse geestelijke praktijk (gebed, bijbellezen, zingen, naar muziek luisteren, etc.)

20. Ik kan tijdens de dagelijkse zorg ook aandacht geven aan de geestelijk zorg van de bewoner.

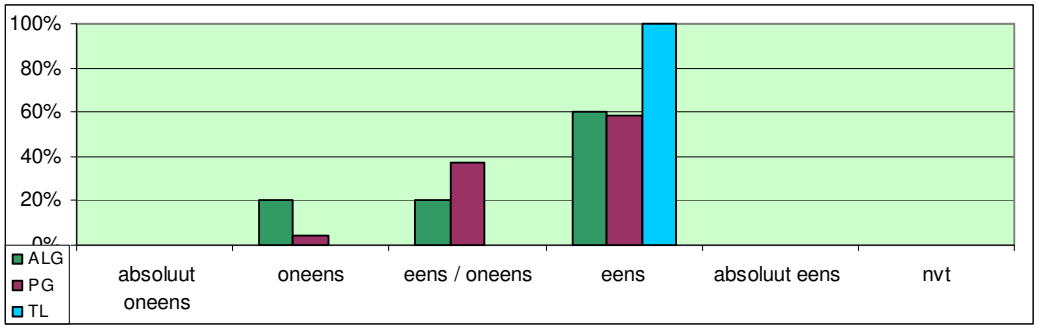

21. Wanneer een familielid hierom vraagt (impliciet of expliciet), kan ik hem of haar doorverwijzen naar de geestelijke verzorger of dominee.

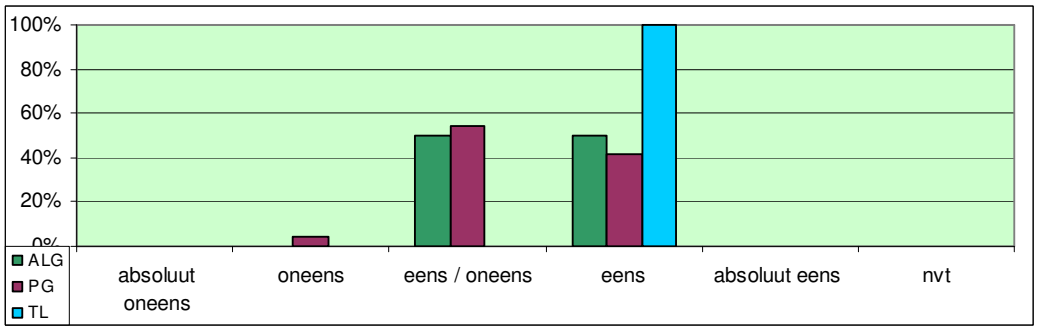

Professionalisering en verbetering van de kwaliteit van de geestelijke zorg

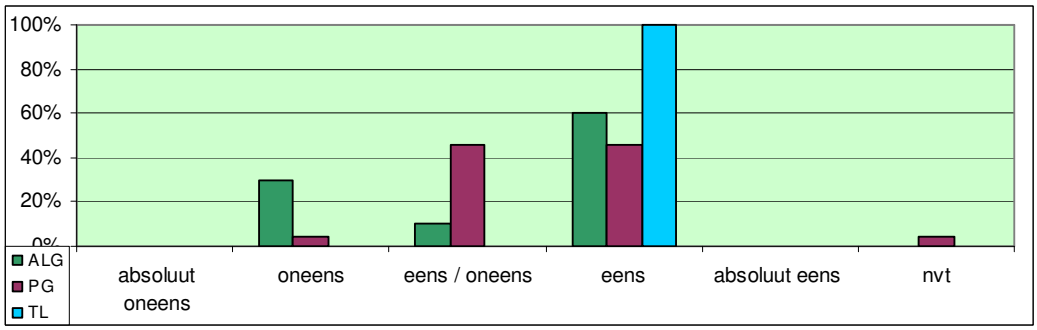
22. Ik kan binnen de afdeling bijdragen aan de kwaliteit van de geestelijke zorg.

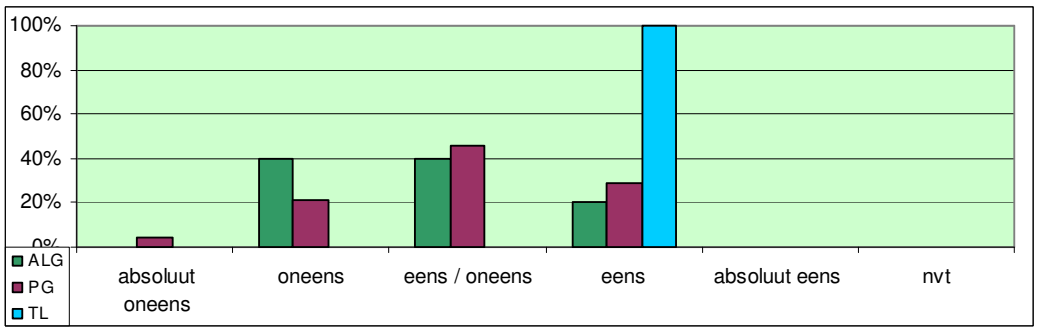
23. Ik kan binnen de afdeling bijdragen aan de ontwikkeling van professionalisering van de geestelijke zorg.

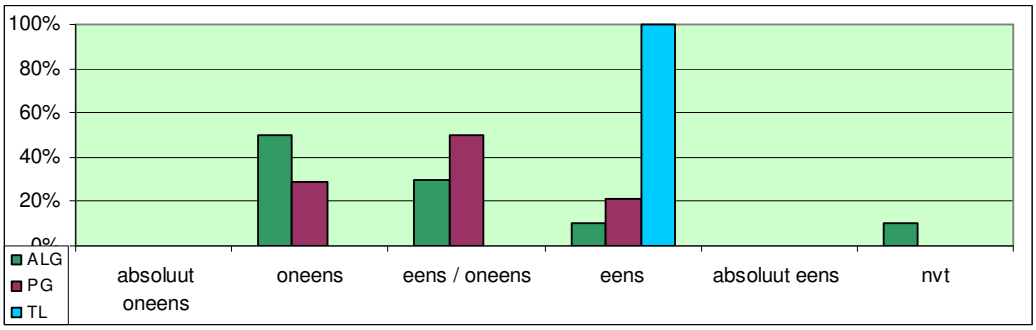
24. Ik kan binnen de afdeling mogelijke problemen identificeren die gerelateerd zijn aan de geestelijke zorg. (BV in groeps-, afdelings overleggen)

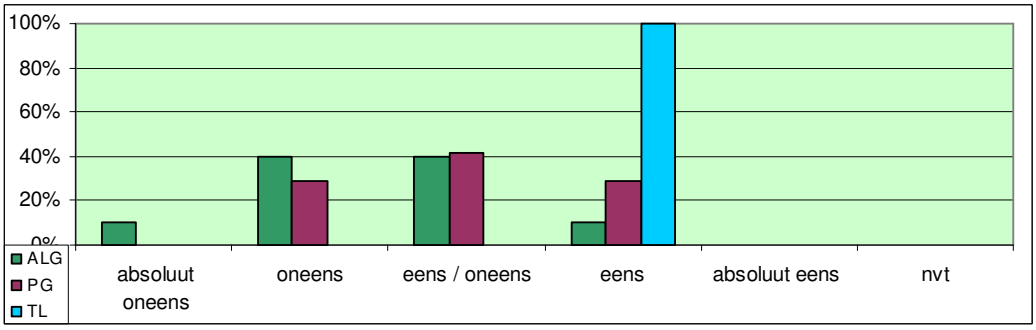
25. Ik kan anderen coachen op het gebied van geestelijke zorg aan bewoners.

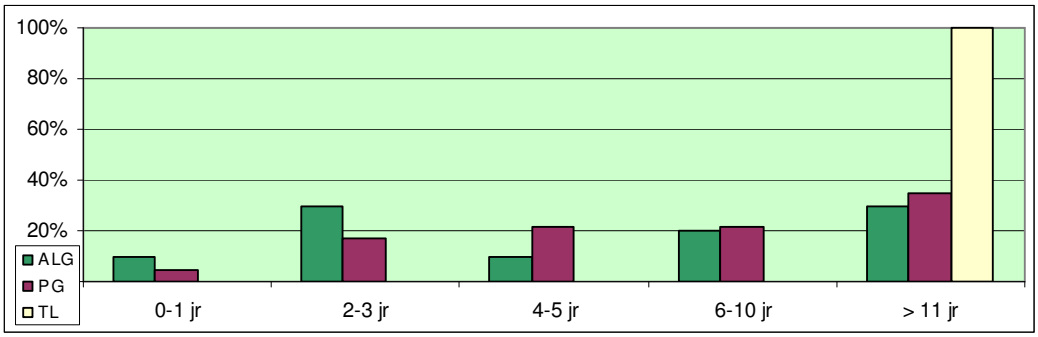
26. Ik ben in staat om op het gebied van geestelijke zorg beleidsaanbevelingen aan het management te maken.

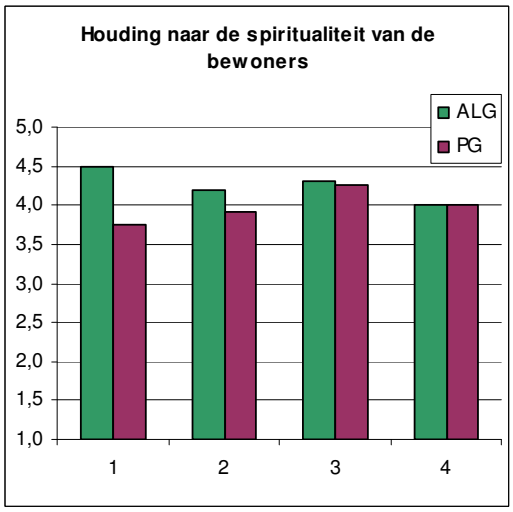

27. Ik ben in staat om een verbeteringsproject op het gebied van de geestelijke zorg te implementeren.

Aantal jaar werkervaring in de zorg:

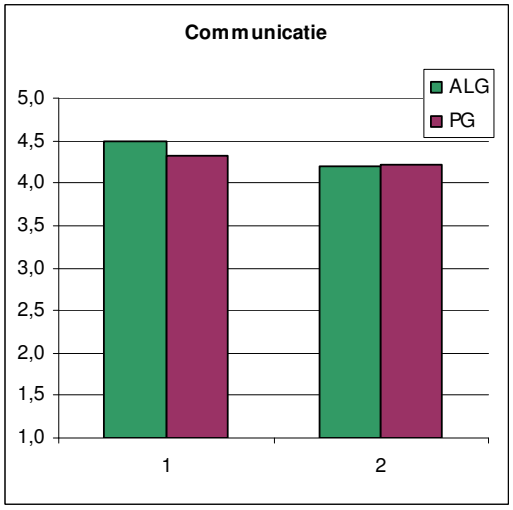

1. Ik toon mij onbevooroordeeld naar de religieuze opvatting van de bewoners wat zijn of haar religieuze opvatting ook mag zijn.

2. Ik sta open voor de religieuze opvatting van de bewoners, zelfs wanneer deze afwijkend is van de mijne.

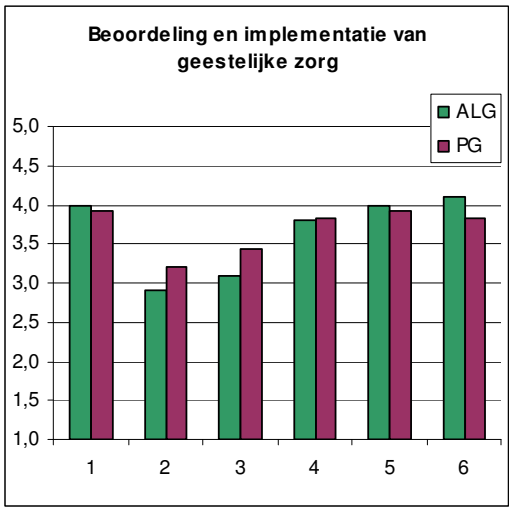
3. Ik probeer mijn eigen religieuze opvattingen niet aan de bewoner op te dringen.

4. Ik ben mij bewust van mijn persoonlijke beperkingen in mijn omgang met de religieuze opvattingen van de bewoner.

1. Ik ben in staat actief te luisteren naar het levensverhaal van de bewoner in relatie met zijn of haar ziekte of handicap.

2. Ik heb een accepterende houding in mijn omgang met de bewoner (bezorgd, sympathie, vertrouwend, zelfverzekerd, oprecht, gevoelig, welgemeend, en persoonlijk)

1. Ik ben in staat de geestelijke nood van een bewoner verbaal en/of op schrift te rapporteren.

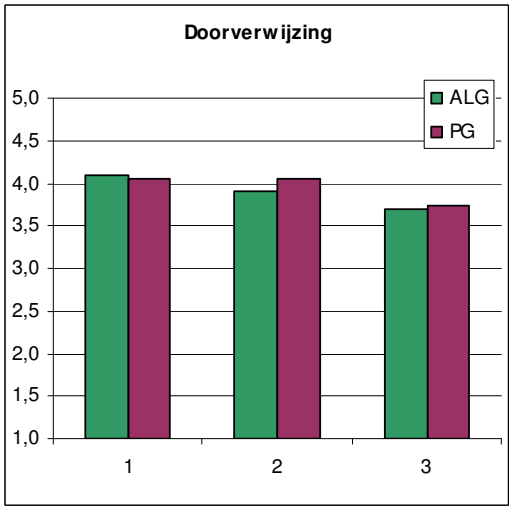
2. Ik ben in staat om geestelijke zorg op maat aan de bewoner te bieden.

3. Ik ben in staat om na een multidisciplinaire consultatie, geestelijke zorg op maat aan de bewoner te bieden.

4. Ik ben in staat om vanuit mijn discipline de geestelijke zorg in het zorgplan te rapporteren.

5. Ik ben in staat het geestelijk functioneren van de bewoner schriftelijk te rapporteren.

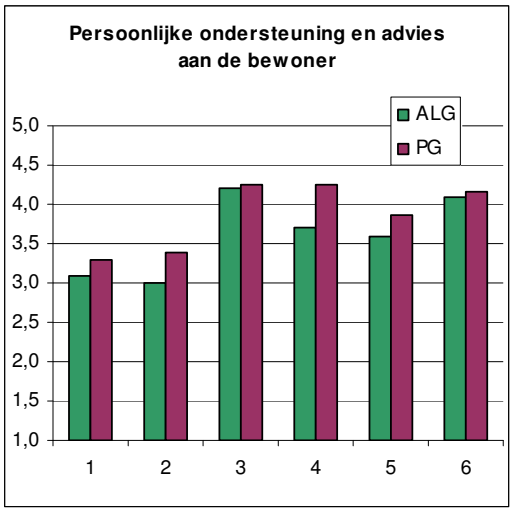
6. Ik ben in staat het geestelijk functioneren van de bewoner mondeling te rapporteren

1. Ik ben in staat om effectief de geestelijke zorg aan een andere zorgverlener of discipline door te sturen

2. Op het verzoek van de bewoner met een geestelijke nood, ben ik in staat om tijdig en op effectieve wijze hem of haar door te wijzen naar een andere zorg verlener (BV de geestelijk verzorger of eigen predikant).

3 Wanneer een bewoner geestelijke zorg nodig heeft weet ik wanneer ik een geestelijk verzorger moet benaderen .

1. Ik ben in staat geestelijke zorg te verlenen aan een bewoner.

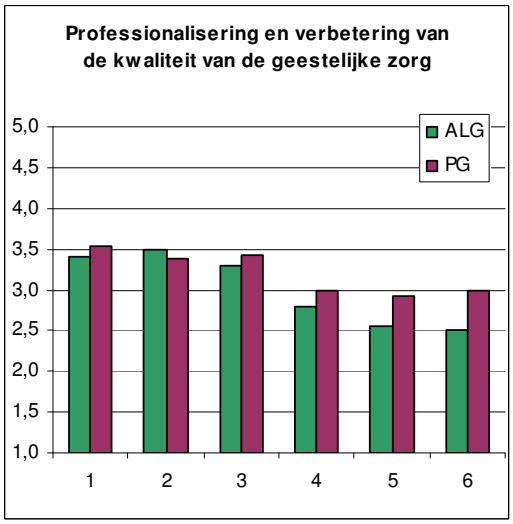
2. Ik ben in staat om mijn, aan de bewoner, verleende geestelijke zorg te evalueren met de bewoner of binnen het multidisciplinaire team.

3. Ik ben in staat een bewoner informatie te bieden over "geestelijke voorzieningen" in het verzorgingstehuis (samenkomst, samenzang, bijbelstudie, etc.)

4. Ik ben in staat de bewoner te helpen bij haar of zijn dagelijkse geestelijke praktijk (gebed, bijbellezen, zingen, naar muziek luisteren, etc.)

5. Ik kan tijdens de dagelijkse zorg ook aandacht geven aan de geestelijk zorg van de bewoner.

6. Wanneer een familielid hierom vraagt (impliciet of expliciet), kan ik hem of haar doorverwijzen naar de geestelijke verzorger of dominee.

1. Ik kan binnen de afdeling bijdragen aan de kwaliteit van de geestelijke zorg.

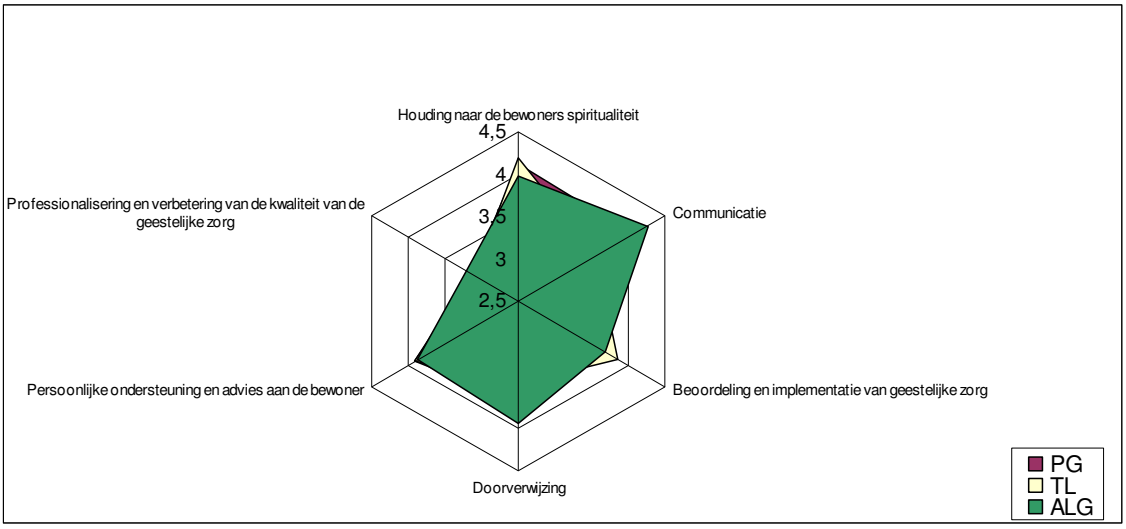
2. Ik kan binnen de afdeling bijdragen aan de ontwikkeling van professionalisering van de geestelijke zorg.

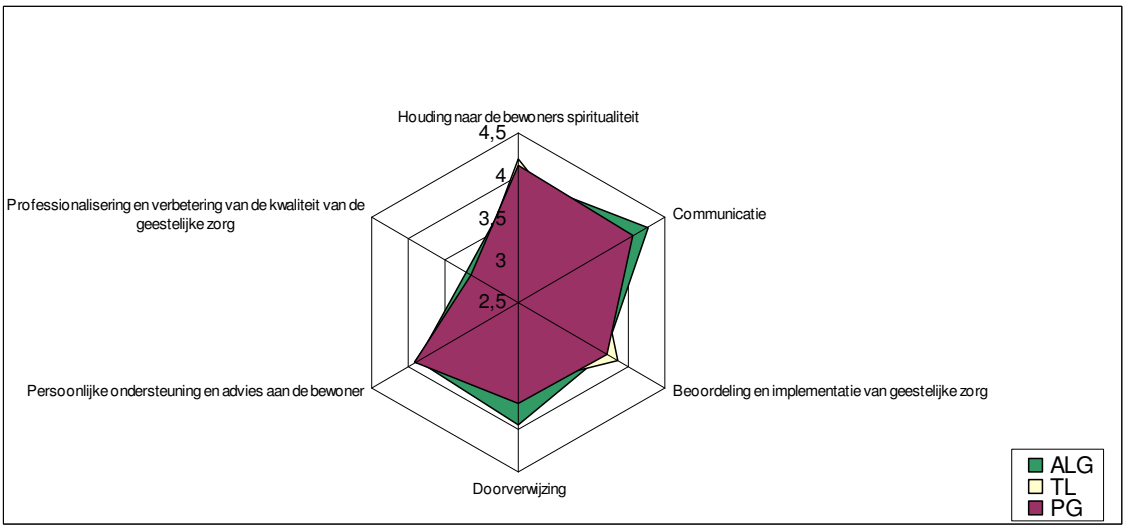
3. Ik kan binnen de afdeling mogelijke problemen identificeren die gerelateerd zijn aan de geestelijke zorg. (BV in groeps-, afdelings overleggen)

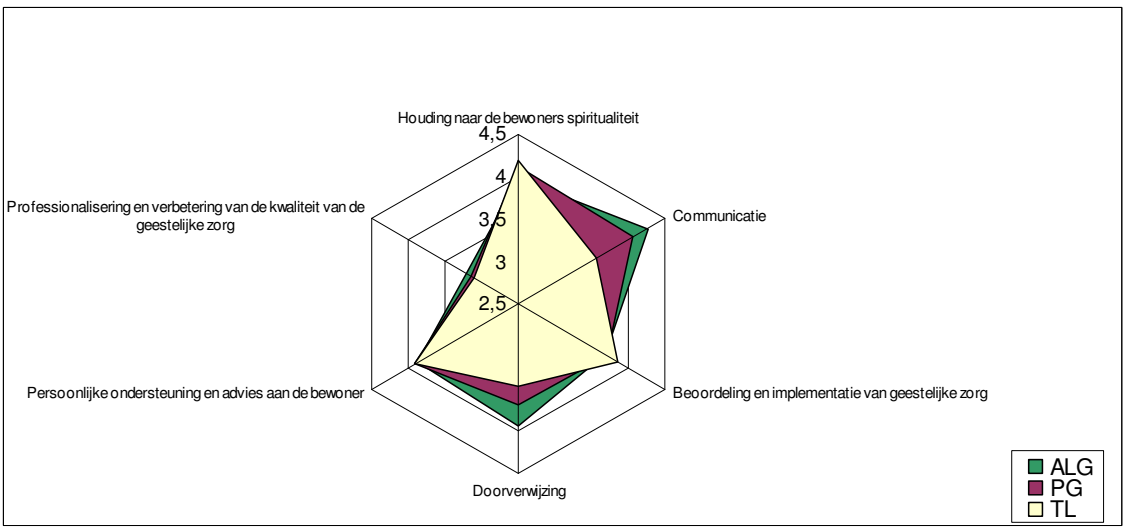
4. Ik kan anderen coachen op het gebied van geestelijke zorg aan bewoners.

5. Ik ben in staat om op het gebied van geestelijke zorg beleidsaanbevelingen aan het management te maken.

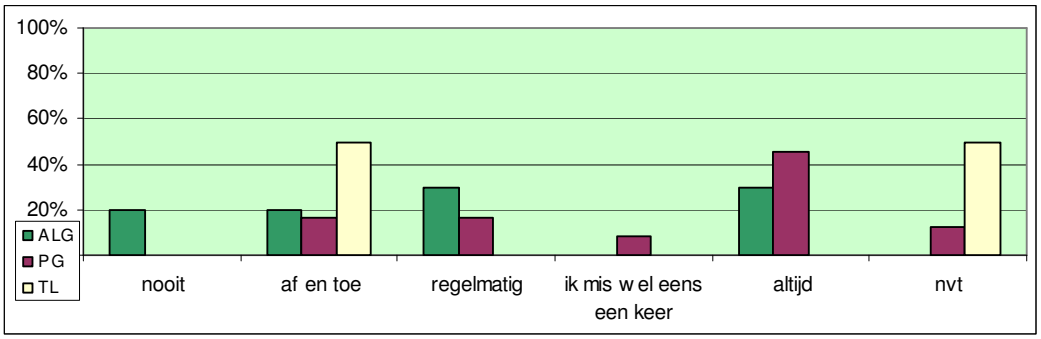
6. Ik ben in staat om een verbeteringsproject op het gebied van de geestelijke zorg te implementeren.

Houding naar de bewoners spiritualiteit
4,5
4
3,5
3
2,5
Communicatie
Beoordeling en implementatie van geestelijke zorg
Doorverwijzing
Persoonlijke ondersteuning en advies aan de bewoner
Professionalisering en verbetering van de kwaliteit van de geestelijke zorg
PG
TL
ALG

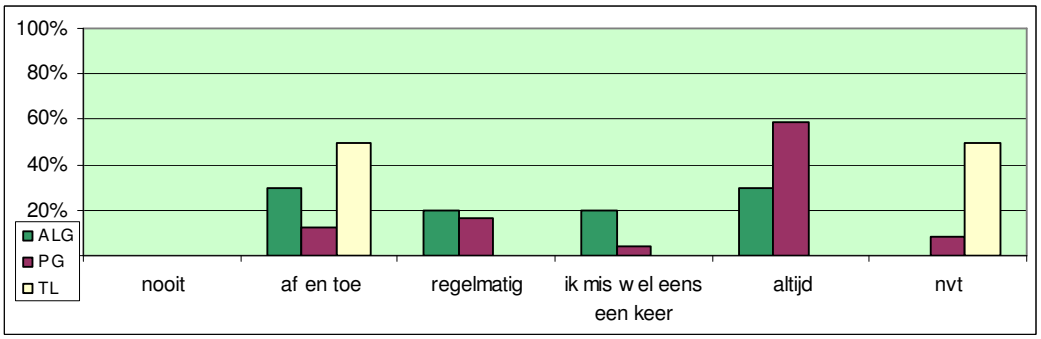

Houding naar de bewoners spiritualiteit
4,5
4
3,5
3
2,5
Communicatie
Beoordeling en implementatie van geestelijke zorg
Doorverwijzing
Persoonlijke ondersteuning en advies aan de bewoner
Professionalisering en verbetering van de kwaliteit van de geestelijke zorg
ALG
TL
PG

Houding naar de bewoners spiritualiteit
4,5
4
3,5
3
2,5
Communicatie
Beoordeling en implementatie van geestelijke zorg
Doorverwijzing
Persoonlijke ondersteuning en advies aan de bewoner
Professionalisering en verbetering van de kwaliteit van de geestelijke zorg
ALG
PG
TL

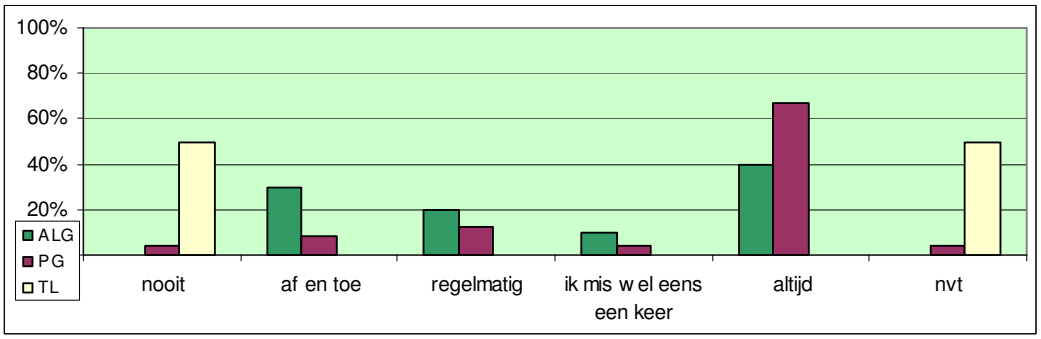
A. Ik lees de Bijbel met de bewoners aan tafel voor / na het ontbijt

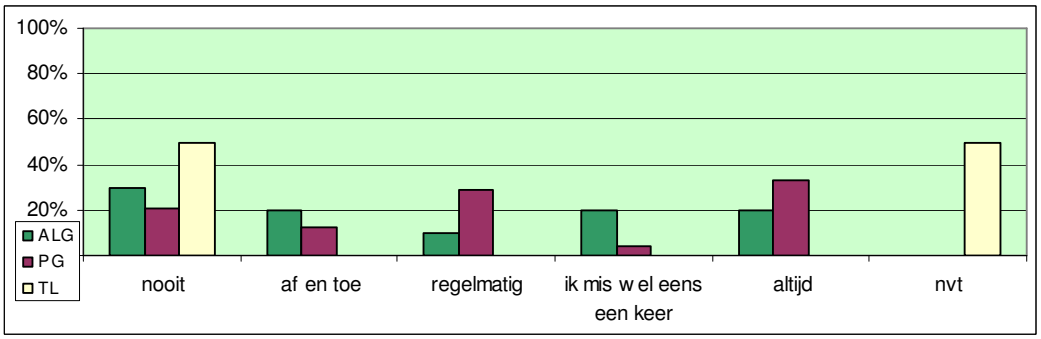
B. Ik lees de Bijbel met de bewoners aan tafel voor / na de lunch

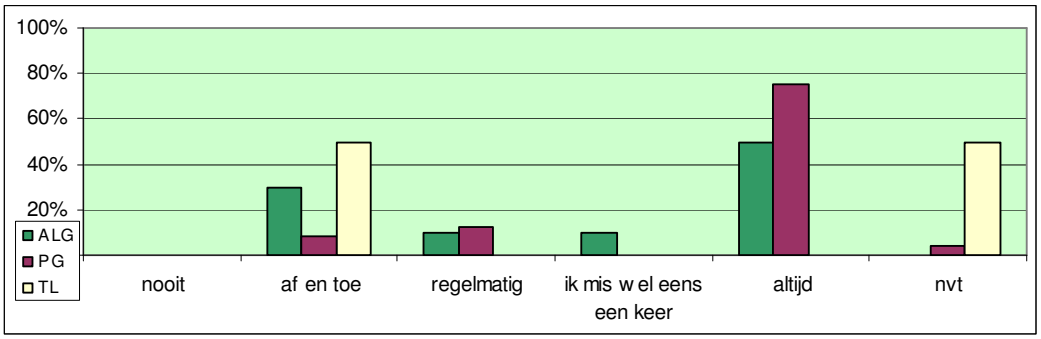
C. Ik lees de Bijbel met de bewoners aan tafel voor / na het avondeten

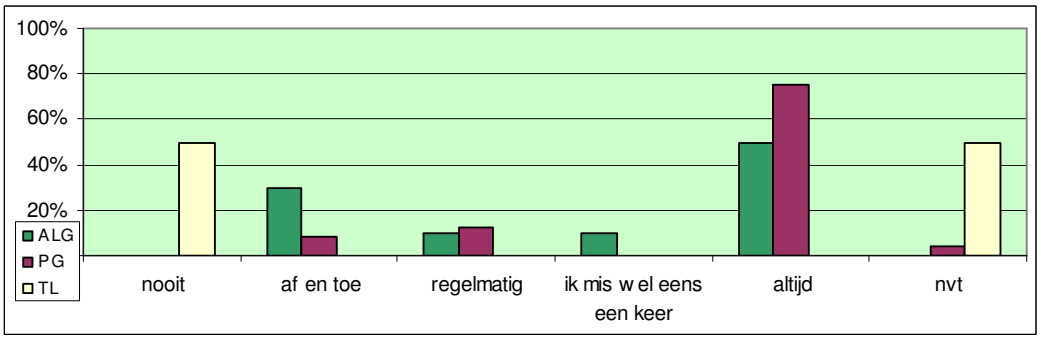
D. Ik lees de bewoners voor uit de Bijbel BV in de huiskamer

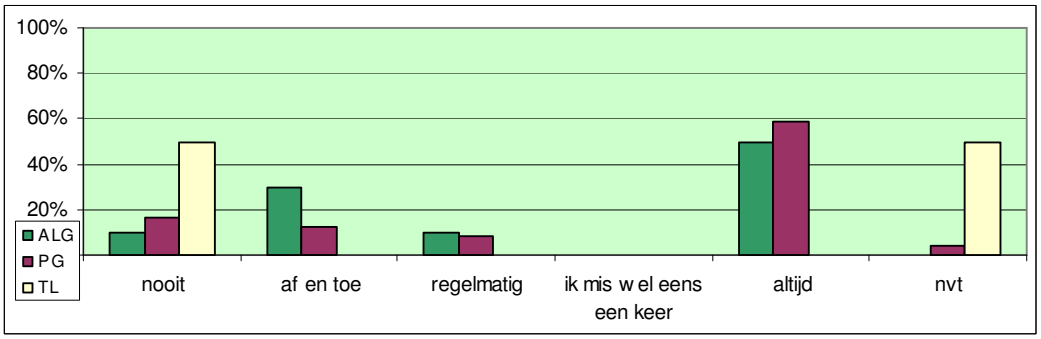
E. Ik bid met de bewoners voor het eten

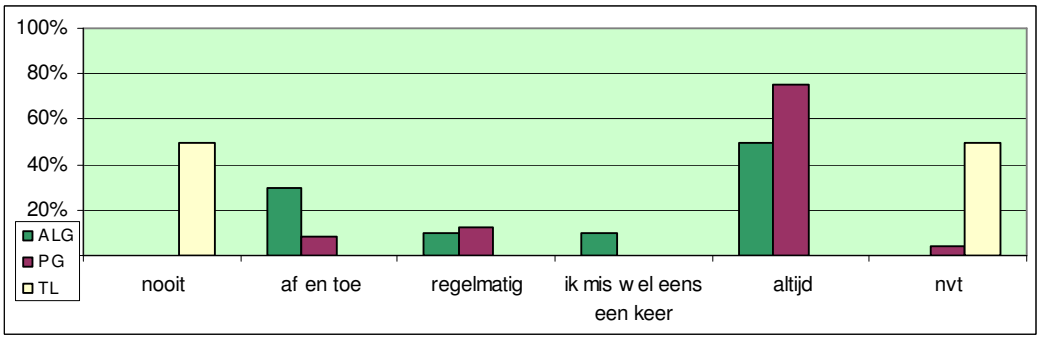
F. Ik dank met de bewoners na het eten

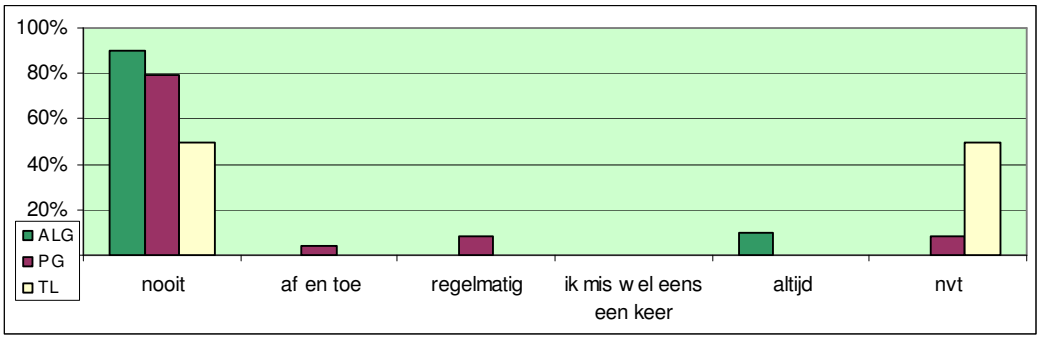
G. Ik bid het Onze Vader zodat de bewoners mee kunnen bidden

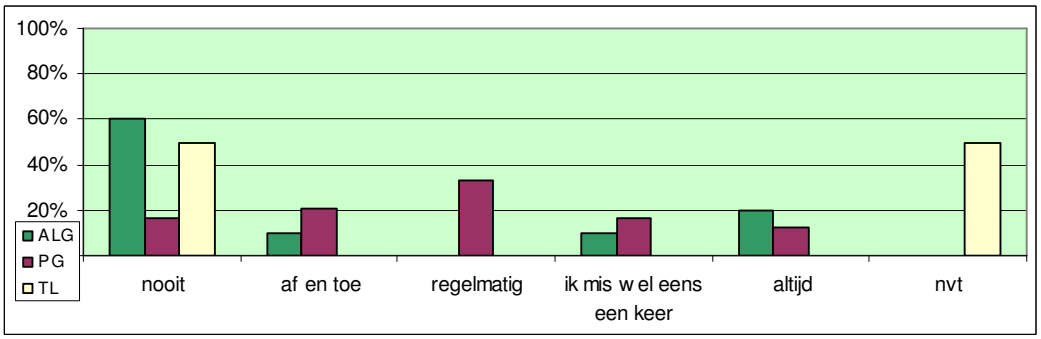
H. Ik dank met de bewoners na het eten

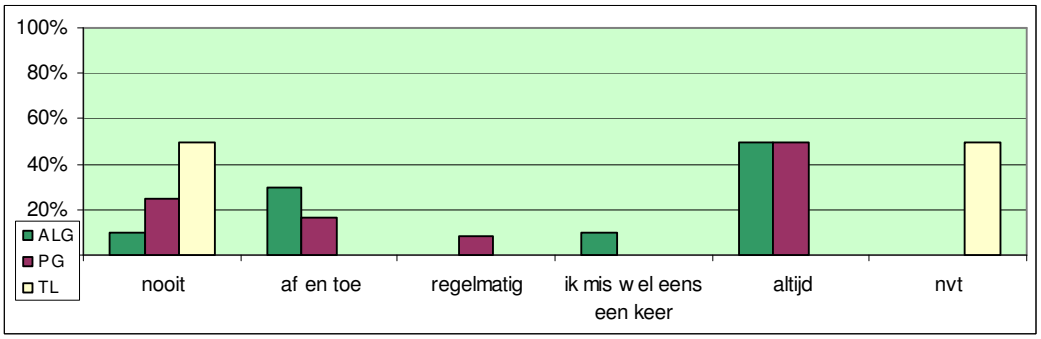
I. Ik bid/dank met de bewoners bij het opstaan

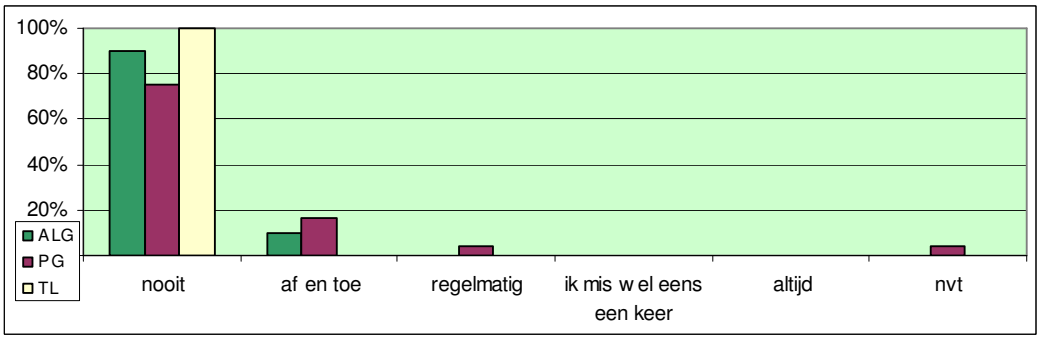
K. Ik bid/dank met de bewoners bij het slapen gaan

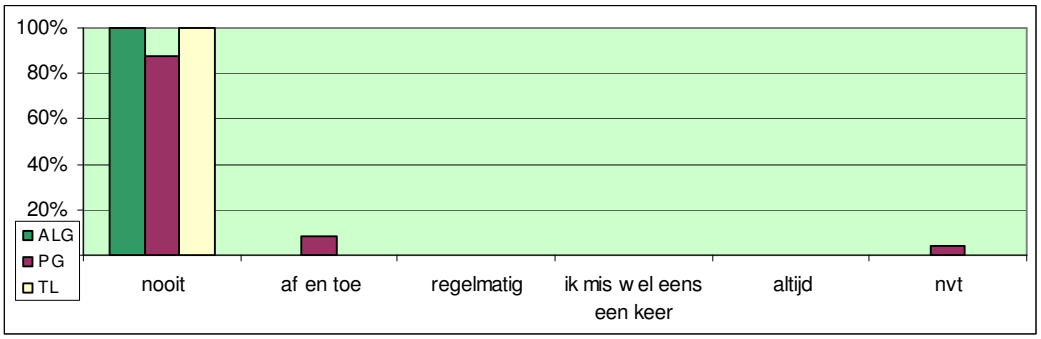
L. Ik bid/dank ook met de bewoner wanneer deze er om verzoekt

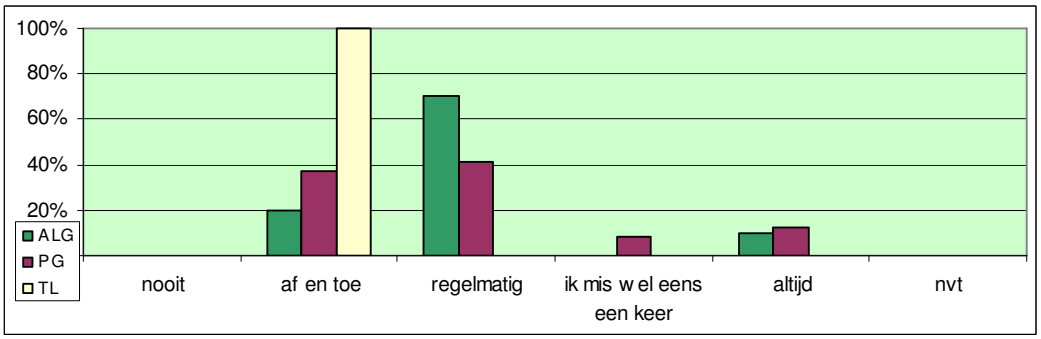
M. Ik heb een Bijbelstudie van de dominee samen met de bewoner(s) bezocht

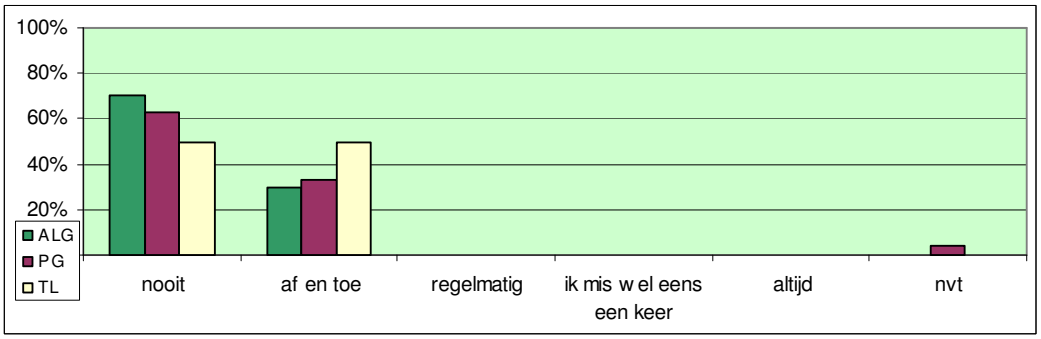
N. Ik heb een gespreksgroep van de dominee samen met de bewoner(s) bezocht

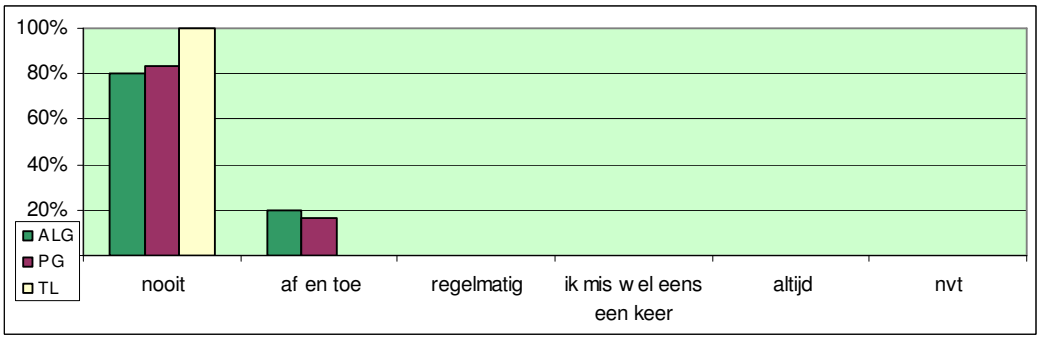
O. Ik heb een Psalm of lied gezongen met (een) bewoner(s)

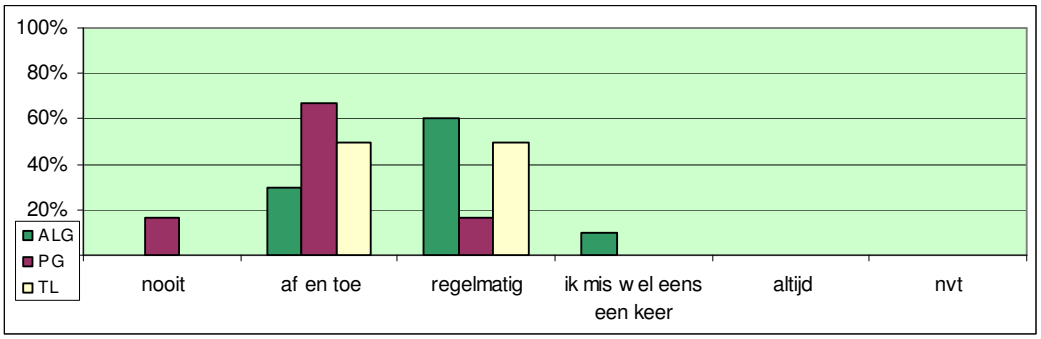
P. Ik heb over de geestelijke zorg van een bewoner met de dominee gesproken

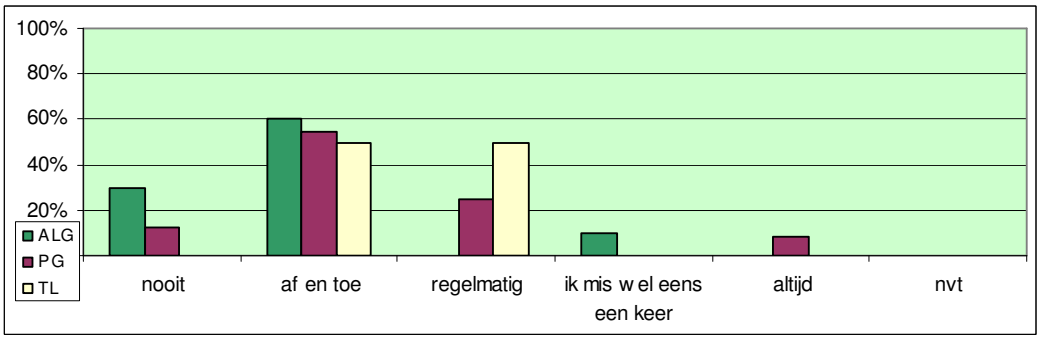
Q. Ik heb zelf met de dominee gesproken over mijn eigen beroepshouding

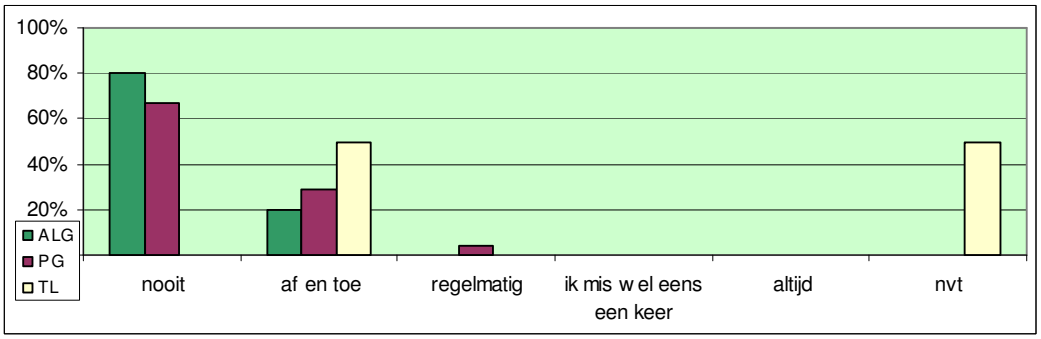
R. Ik heb zelf gesprekken over het geloof met de bewoner

S. Ik gebruik het levensverhaal als kapstok voor een gesprek met de bewoner

Z. Ik bezoek trainingen / lees vakliteratuur om mij te bekwamen op geestelijke zorg

Analyse 3 – verzorgend personeel gedifferentieerd naar jaren werkervaring

Deze analyse betreft de verwerking van de antwoorden van de verzorgenden binnen zorgcentrum ’t Anker waarbij een onderverdeling gemaakt is naar jaren werkervaring.

Er zijn 50 formulieren uitgedeeld, waarvan er 36 beantwoord geretourneerd en verwerkt zijn. Daar waar geen keuze is gemaakt heb ik deze vertaald naar niet van toepassing (nvt) en als zodanig weergegeven.

Per vraag zijn de resultaten vanuit het competentieonderzoek grafisch in percentages weergegeven.

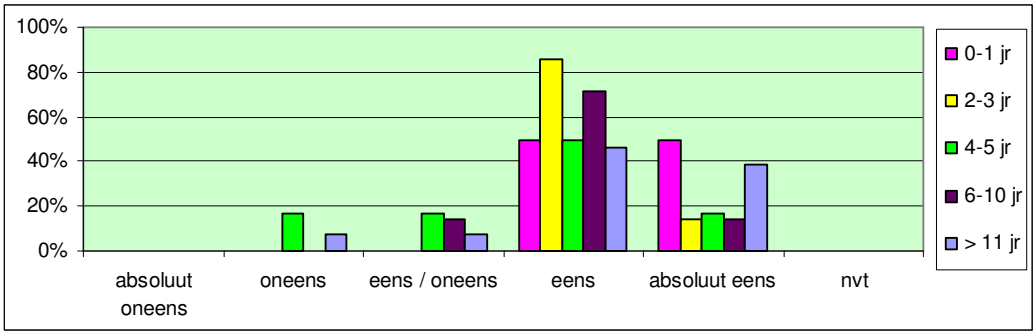
Daarna zijn er de resultaten per competentiegebied (vraag 1 t/m 27) weergegeven in de grafieken op pagina 57-59.

De berekende gemiddelde waarde vanuit de competentie vragen zijn verzameld weergegeven op pagina 60.

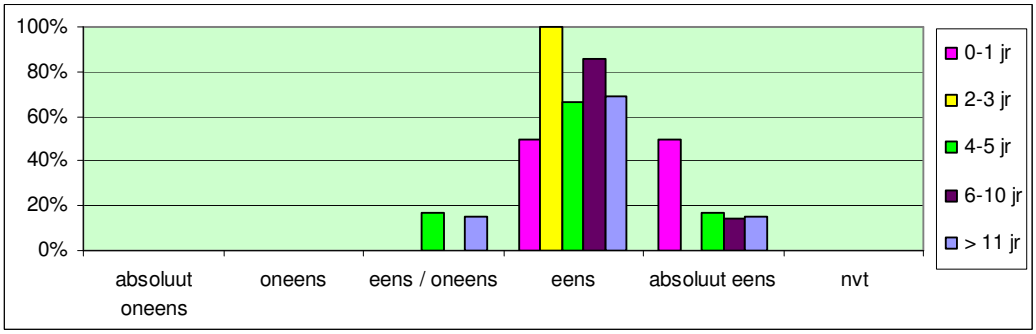
Dit hoofdstuk wordt afgesloten met de resultaten van de overige vragen.

Houding naar de spiritualiteit van de bewoners

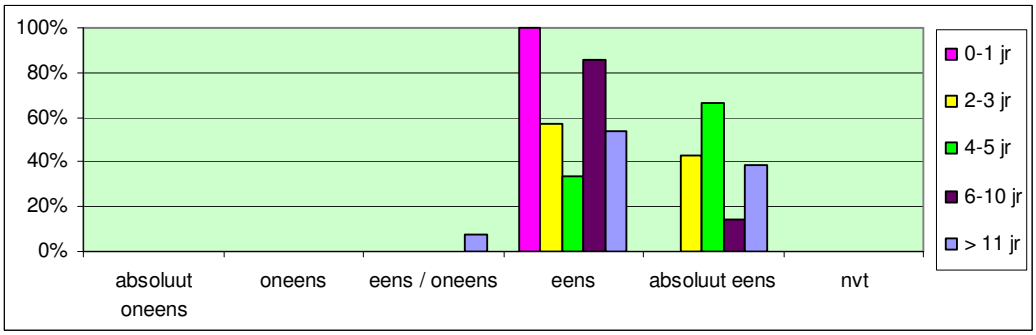
1. Ik toon mij onbevooroordeeld naar de religieuze opvatting van de bewoners wat zijn of haar religieuze opvatting ook mag zijn.

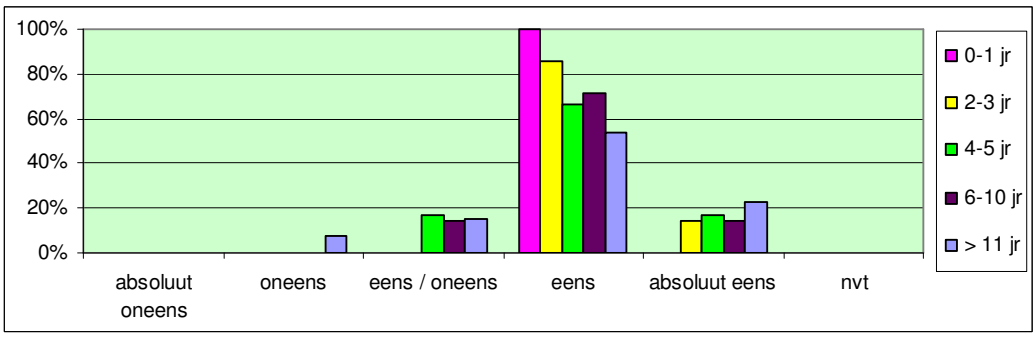
2. Ik sta open voor de religieuze opvatting van de bewoners, zelfs wanneer deze afwijkend is van de mijne.

3. Ik probeer mijn eigen religieuze opvattingen niet aan de bewoner op te dringen.

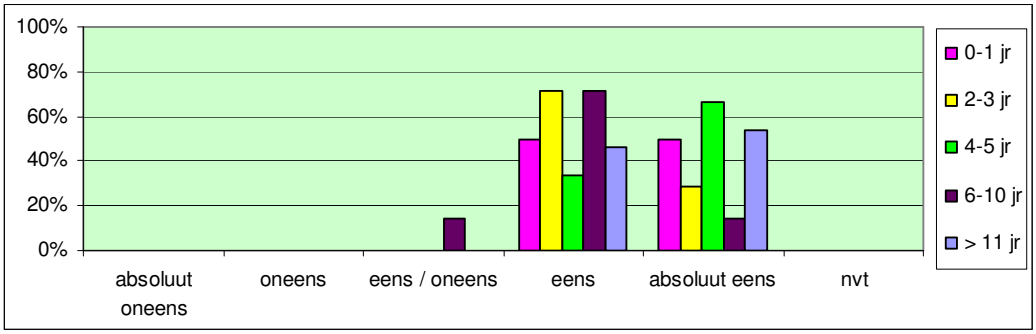

4. Ik ben mij bewust van mijn persoonlijke beperkingen in mijn omgang met de religieuze opvattingen van de bewoner.

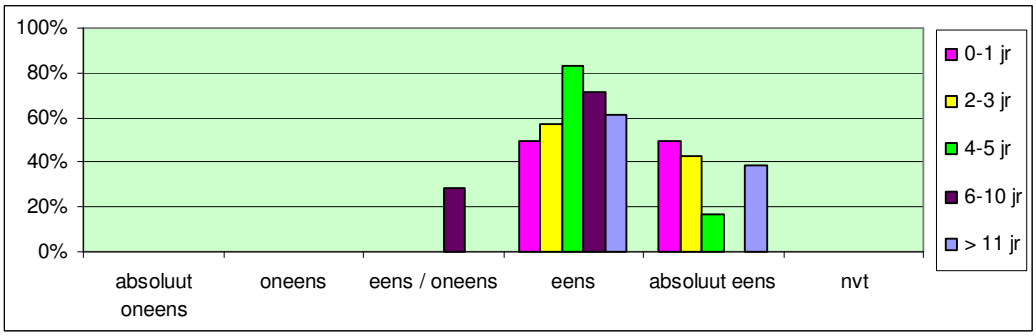

Communicatie

5. Ik ben in staat actief te luisteren naar het levensverhaal van de bewoner in relatie met zijn of haar ziekte of handicap.

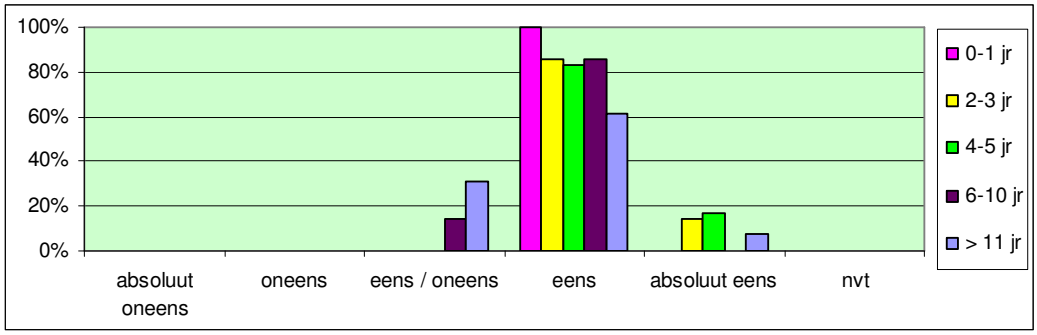

6. Ik heb een accepterende houding in mijn omgang met de bewoner (bezorgd, sympathie, vertrouwend, zelfverzekerd, oprecht, gevoelig, welgemeend, en persoonlijk)

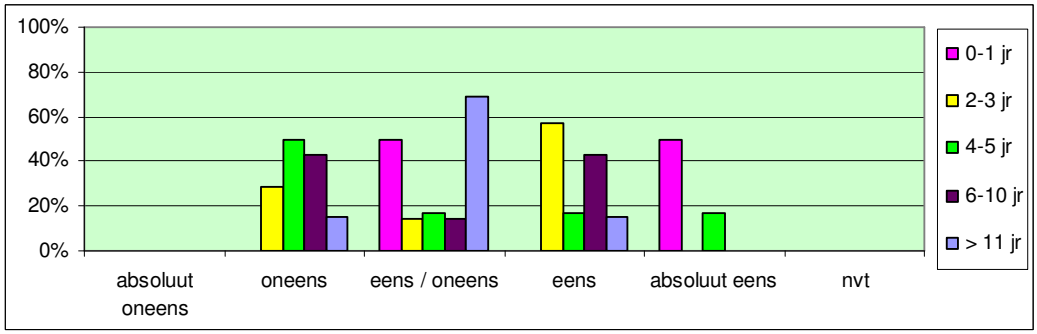

Beoordeling en implementatie van geestelijke zorg

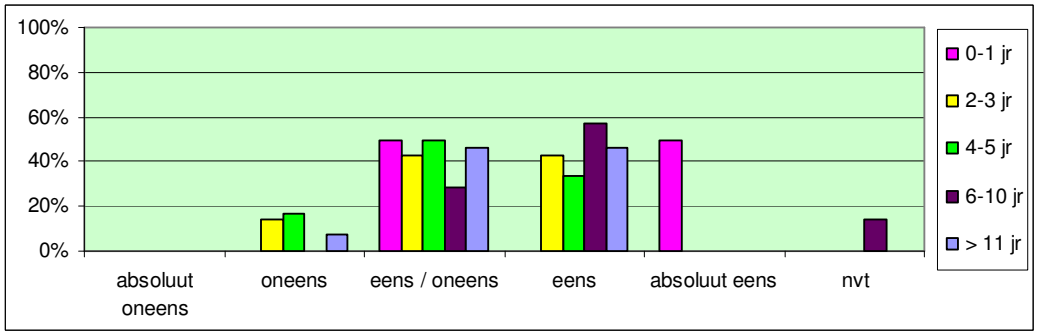
7. Ik ben in staat de geestelijke nood van een bewoner verbaal en/of op schrift te rapporteren.

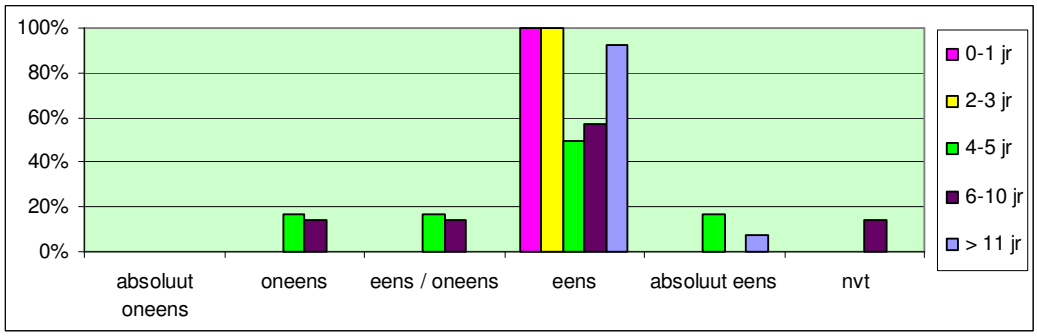
8. Ik ben in staat om geestelijke zorg op maat aan de bewoner te bieden.

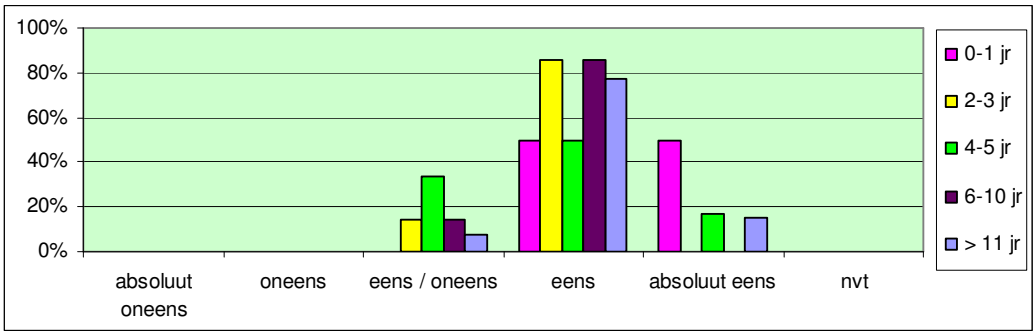
9. Ik ben in staat om na een multidisciplinaire consultatie, geestelijke zorg op maat aan de bewoner te bieden.

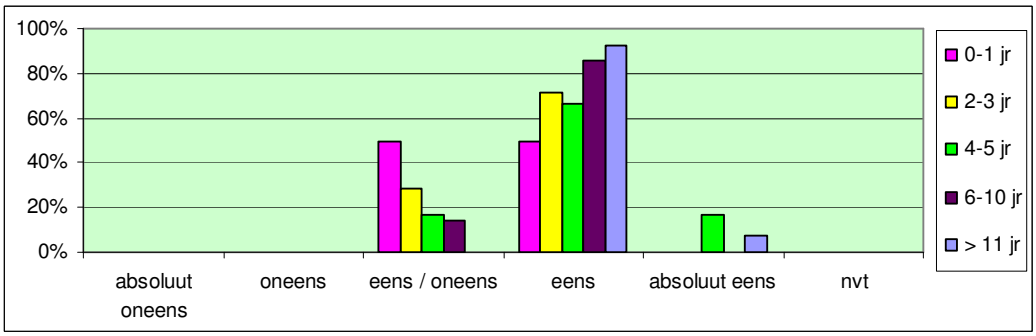
10. Ik ben in staat om vanuit mijn discipline de geestelijke zorg in het zorgplan te rapporteren.

11. Ik ben in staat het geestelijk functioneren van de bewoner schriftelijk te rapporteren.

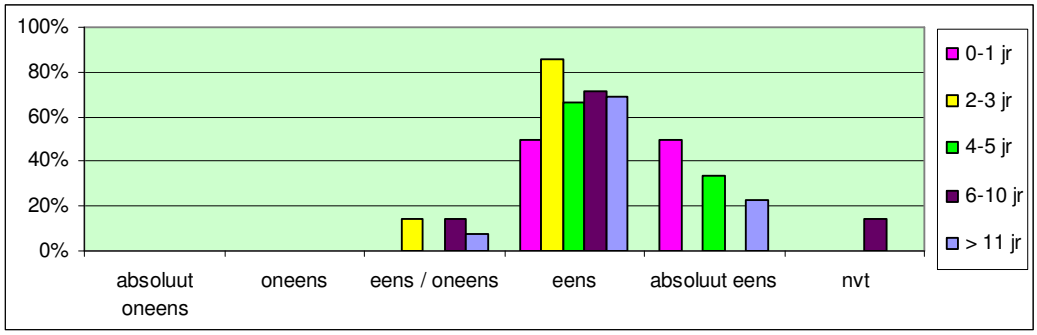

12. Ik ben in staat het geestelijk functioneren van de bewoner mondeling te rapporteren

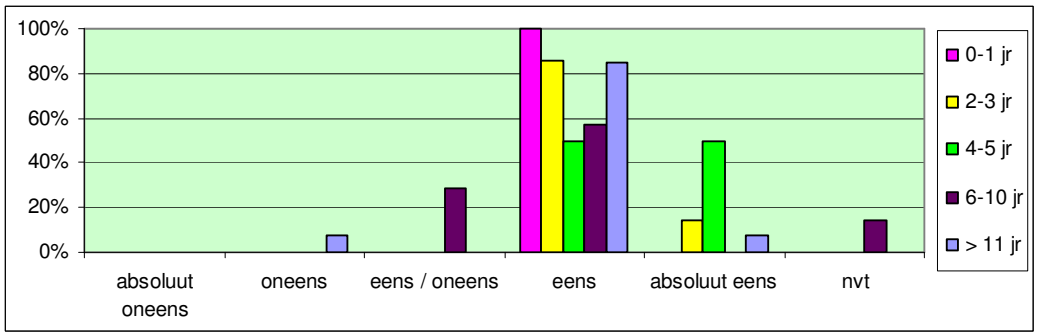

Doorverwijzing

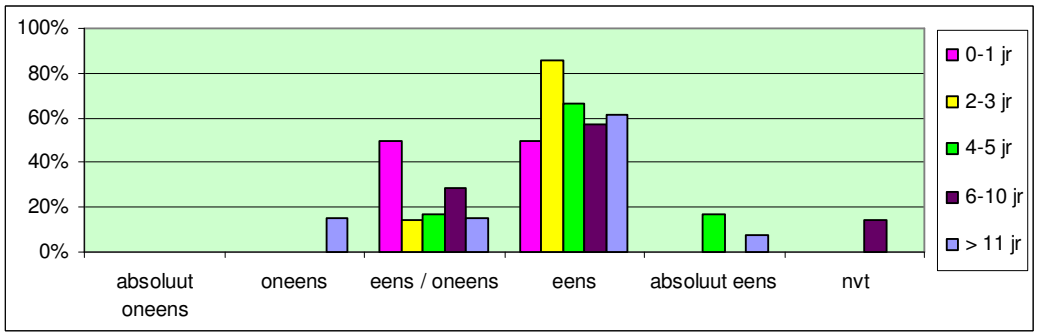
13. Ik ben in staat om effectief de geestelijke zorg aan een andere zorgverlener of discipline door te sturen

14. Op het verzoek van de bewoner met een geestelijke nood, ben ik in staat om tijdig en op effectieve wijze hem of haar door te wijzen naar een andere zorg verlener (BV de geestelijk verzorger of eigen predikant).

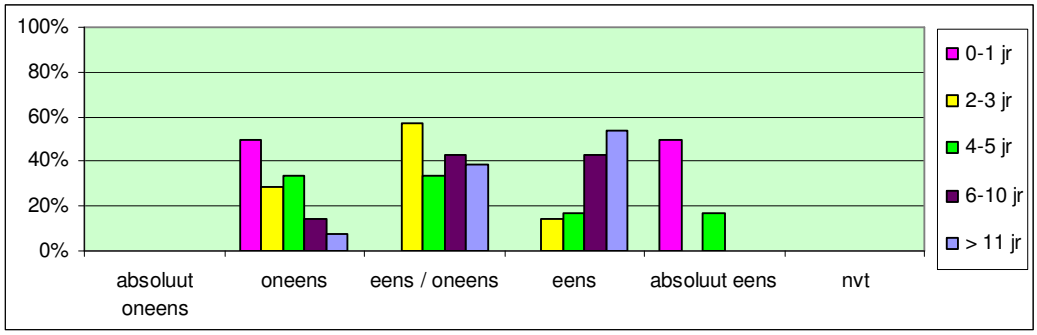

15. Wanneer een bewoner geestelijke zorg nodig heeft weet ik wanneer ik een geestelijk verzorger moet benaderen .

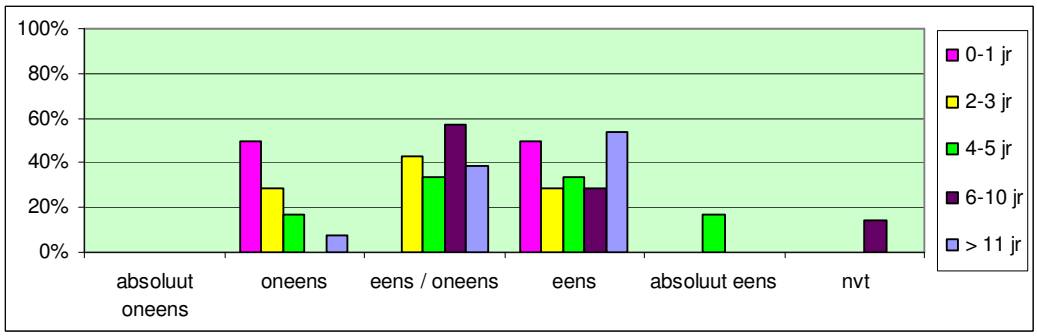

Persoonlijke ondersteuning en advies aan de bewoner

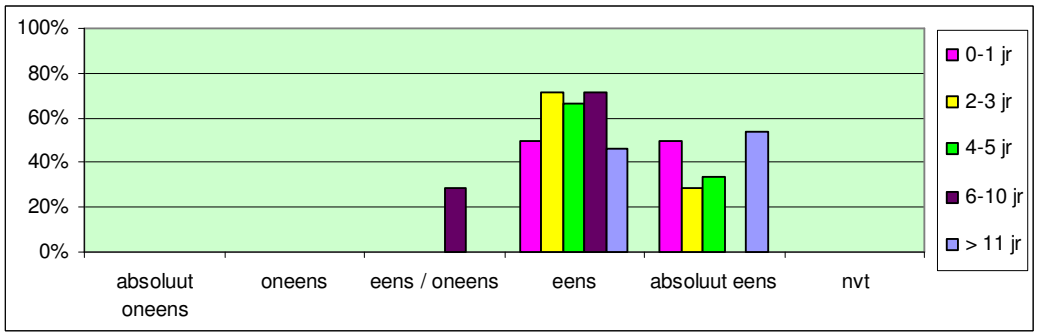
16. Ik ben in staat geestelijke zorg te verlenen aan een bewoner.

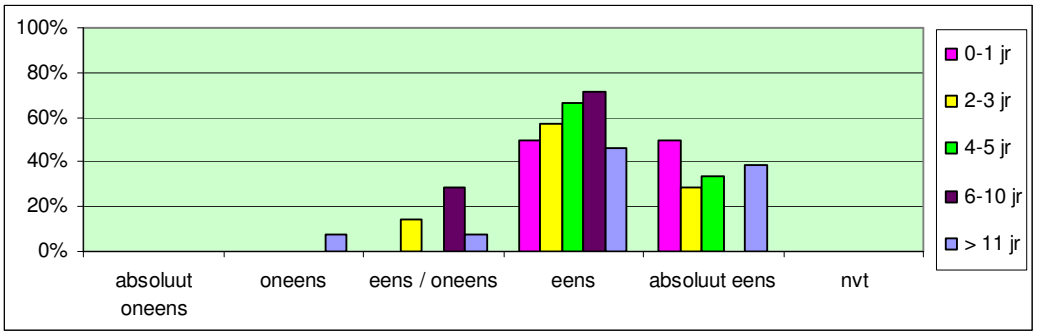
17. Ik ben in staat om mijn, aan de bewoner, verleende geestelijke zorg te evalueren met de bewoner of binnen het multidisciplinaire team.

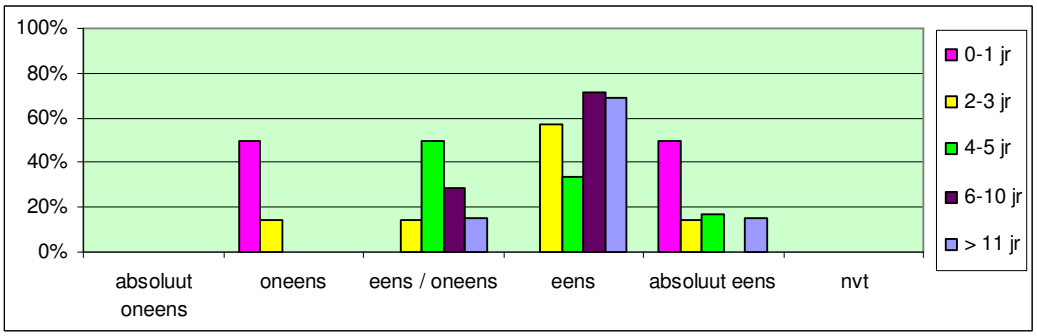
18. Ik ben in staat een bewoner informatie te bieden over "geestelijke voorzieningen" in het verzorgingstehuis (samenkomst, samenzang, bijbelstudie, etc.)

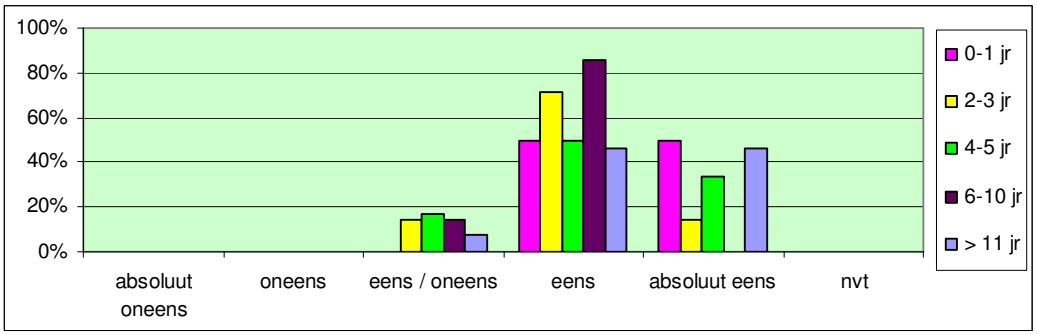
19. Ik ben in staat de bewoner te helpen bij haar of zijn dagelijkse geestelijke praktijk (gebed, bijbellezen, zingen, naar muziek luisteren, etc.)

20. Ik kan tijdens de dagelijkse zorg ook aandacht geven aan de geestelijk zorg van de bewoner.

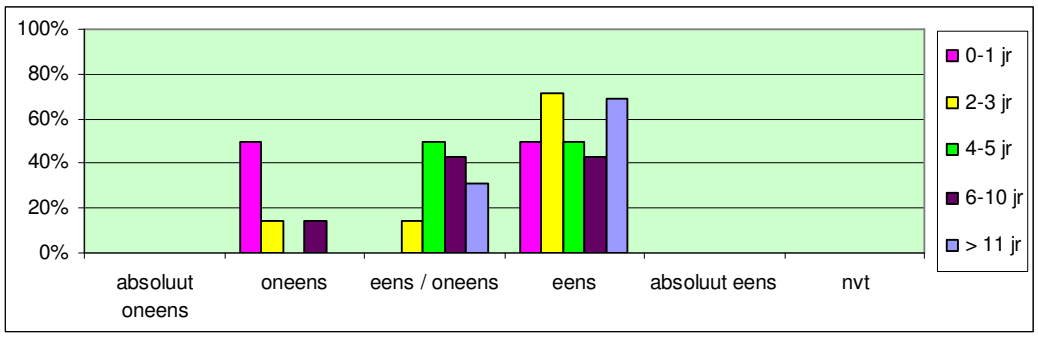

21. Wanneer een familielid hierom vraagt (impliciet of expliciet), kan ik hem of haar doorverwijzen naar de geestelijke verzorger of dominee.

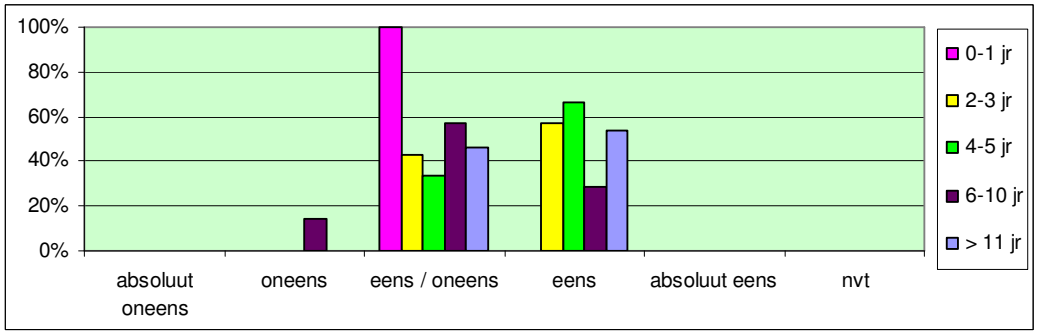

Professionalisering en verbetering van de kwaliteit van de geestelijke zorg

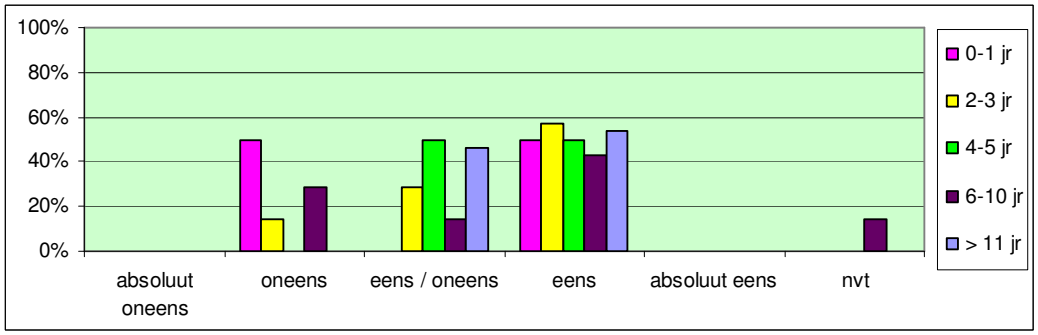
22. Ik kan binnen de afdeling bijdragen aan de kwaliteit van de geestelijke zorg.

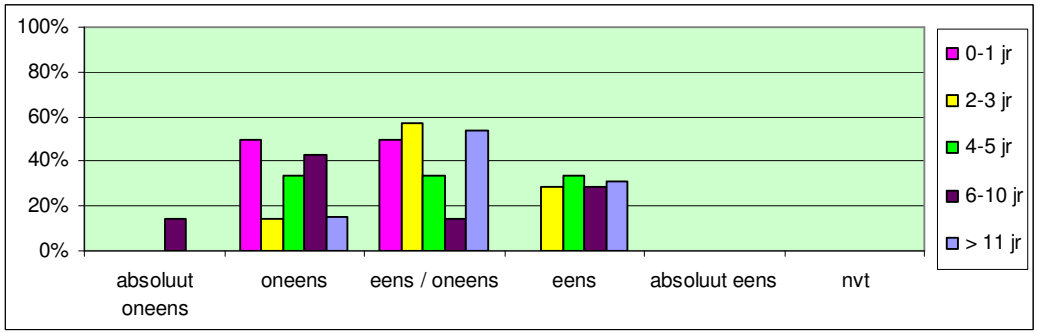
23. Ik kan binnen de afdeling bijdragen aan de ontwikkeling van professionalisering van de geestelijke zorg.

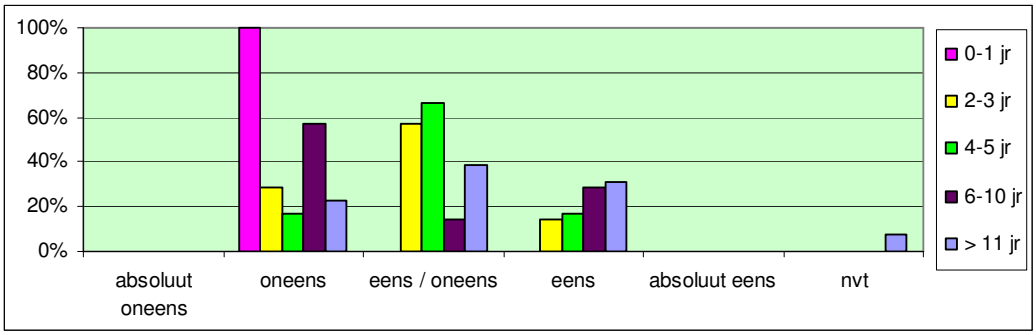
24. Ik kan binnen de afdeling mogelijke problemen identificeren die gerelateerd zijn aan de geestelijke zorg. (BV in groeps-, afdelings overleggen)

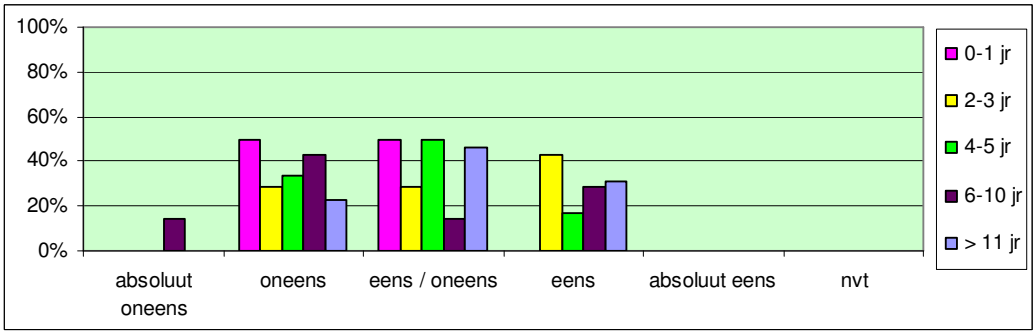
25. Ik kan anderen coachen op het gebied van geestelijke zorg aan bewoners.

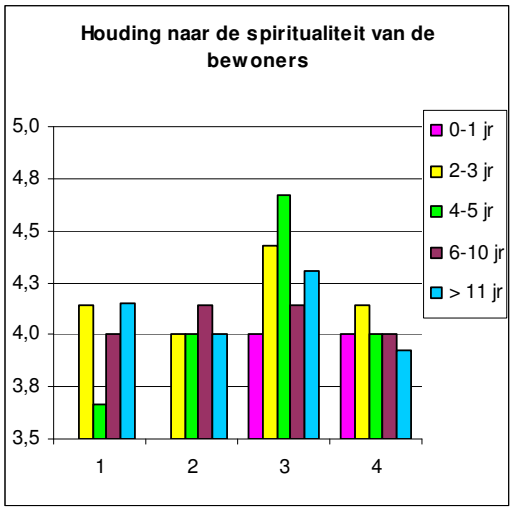

26. Ik ben in staat om op het gebied van geestelijke zorg beleidsaanbevelingen aan het management te maken.

27. Ik ben in staat om een verbeteringsproject op het gebied van de geestelijke zorg te implementeren.

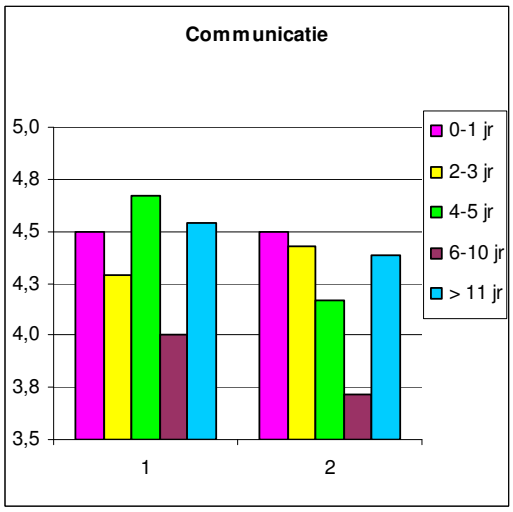

1. Ik toon mij onbevooroordeeld naar de religieuze opvatting van de bewoners wat zijn of haar religieuze opvatting ook mag zijn.

2. Ik sta open voor de religieuze opvatting van de bewoners, zelfs wanneer deze afwijkend is van de mijne.

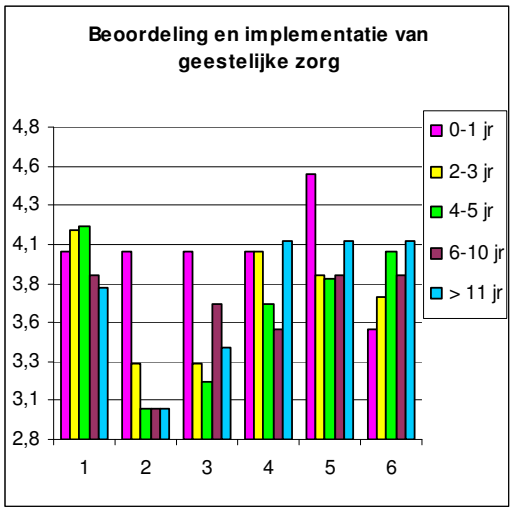
3. Ik probeer mijn eigen religieuze opvattingen niet aan de bewoner op te dringen.

4. Ik ben mij bewust van mijn persoonlijke beperkingen in mijn omgang met de religieuze opvattingen van de bewoner.

1. Ik ben in staat actief te luisteren naar het levensverhaal van de bewoner in relatie met zijn of haar ziekte of handicap.

2. Ik heb een accepterende houding in mijn omgang met de bewoner (bezorgd, sympathie, vertrouwend, zelfverzekerd, oprecht, gevoelig, welgemeend, en persoonlijk)

1. Ik ben in staat de geestelijke nood van een bewoner verbaal en/of op schrift te rapporteren.

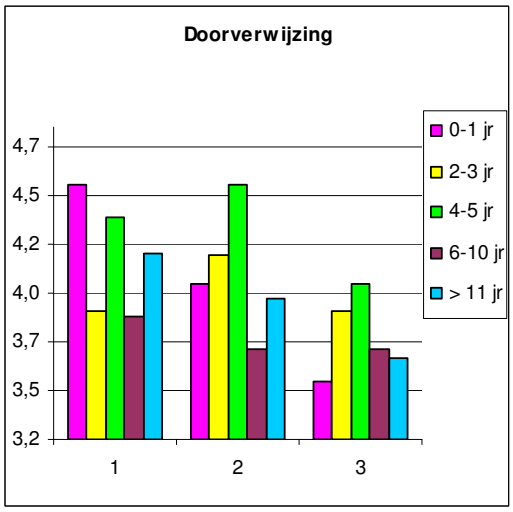
2. Ik ben in staat om geestelijke zorg op maat aan de bewoner te bieden.

3. Ik ben in staat om na een multidisciplinaire consultatie, geestelijke zorg op maat aan de bewoner te bieden.

4. Ik ben in staat om vanuit mijn discipline de geestelijke zorg in het zorgplan te rapporteren.

5. Ik ben in staat het geestelijk functioneren van de bewoner schriftelijk te rapporteren.

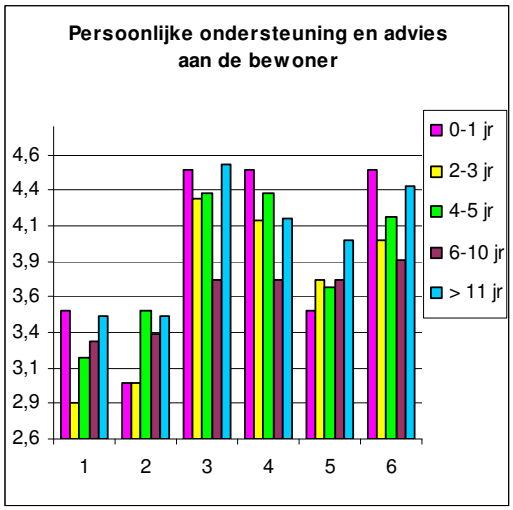
6. Ik ben in staat het geestelijk functioneren van de bewoner mondeling te rapporteren

1. Ik ben in staat om effectief de geestelijke zorg aan een andere zorgverlener of discipline door te sturen

2. Op het verzoek van de bewoner met een geestelijke nood, ben ik in staat om tijdig en op effectieve wijze hem of haar door te wijzen naar een andere zorg verlener (BV de geestelijk verzorger of eigen predikant).

3 Wanneer een bewoner geestelijke zorg nodig heeft weet ik wanneer ik een geestelijk verzorger moet benaderen .

1. Ik ben in staat geestelijke zorg te verlenen aan een bewoner.

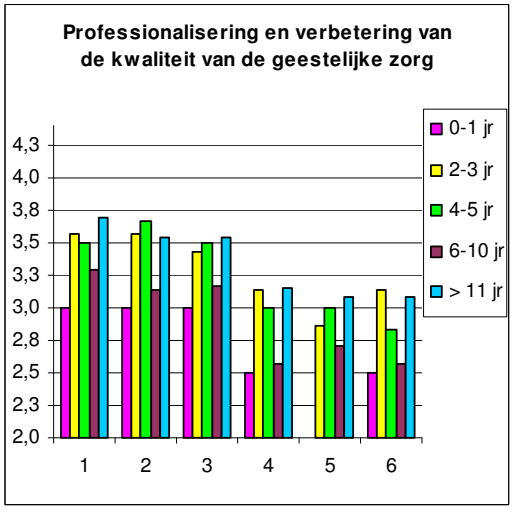
2. Ik ben in staat om mijn, aan de bewoner, verleende geestelijke zorg te evalueren met de bewoner of binnen het multidisciplinaire team.

3. Ik ben in staat een bewoner informatie te bieden over "geestelijke voorzieningen" in het verzorgingstehuis (samenkomst, samenzang, bijbelstudie, etc.)

4. Ik ben in staat de bewoner te helpen bij haar of zijn dagelijkse geestelijke praktijk (gebed, bijbellezen, zingen, naar muziek luisteren, etc.)

5. Ik kan tijdens de dagelijkse zorg ook aandacht geven aan de geestelijk zorg van de bewoner.

6. Wanneer een familielid hierom vraagt (impliciet of expliciet), kan ik hem of haar doorverwijzen naar de geestelijke verzorger of dominee.

1. Ik kan binnen de afdeling bijdragen aan de kwaliteit van de geestelijke zorg.

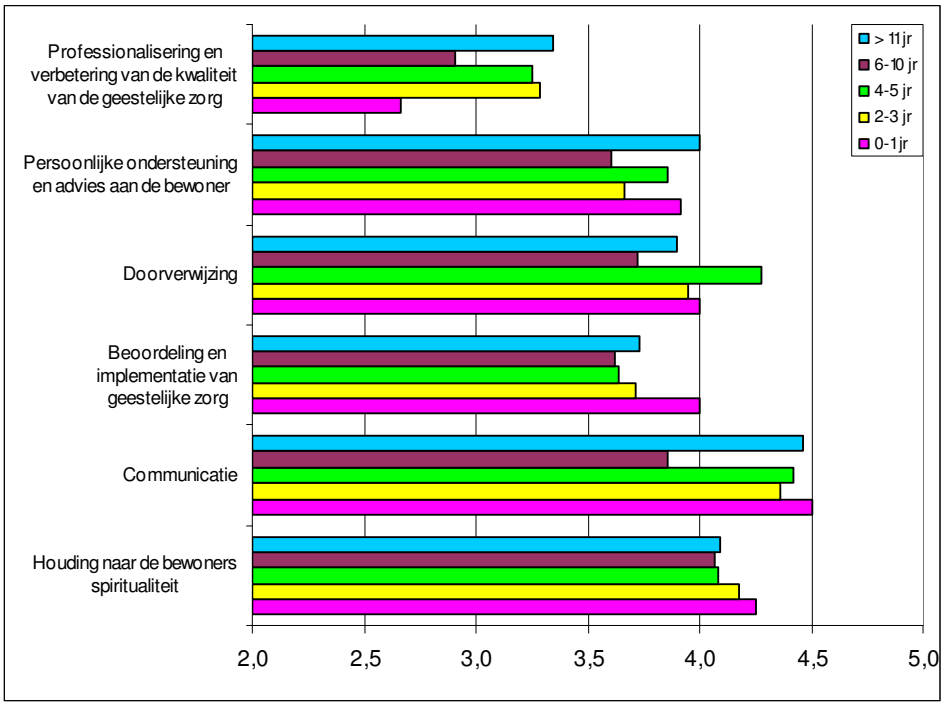
2. Ik kan binnen de afdeling bijdragen aan de ontwikkeling van professionalisering van de geestelijke zorg.

3. Ik kan binnen de afdeling mogelijke problemen identificeren die gerelateerd zijn aan de geestelijke zorg. (BV in groeps-, afdelings overleggen)

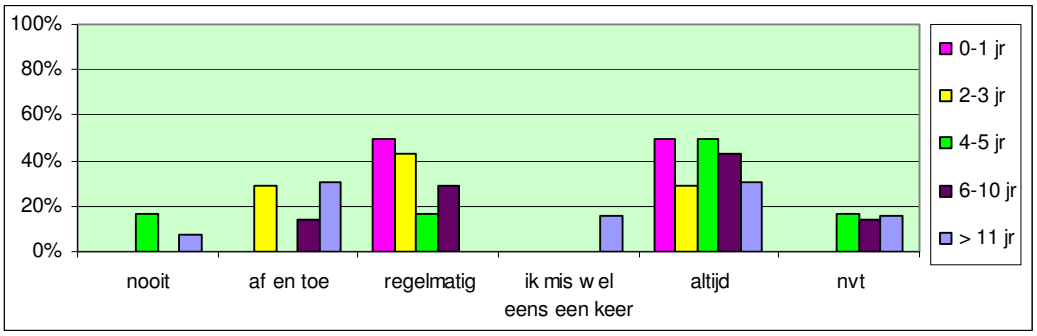
4. Ik kan anderen coachen op het gebied van geestelijke zorg aan bewoners.

5. Ik ben in staat om op het gebied van geestelijke zorg beleidsaanbevelingen aan het management te maken.

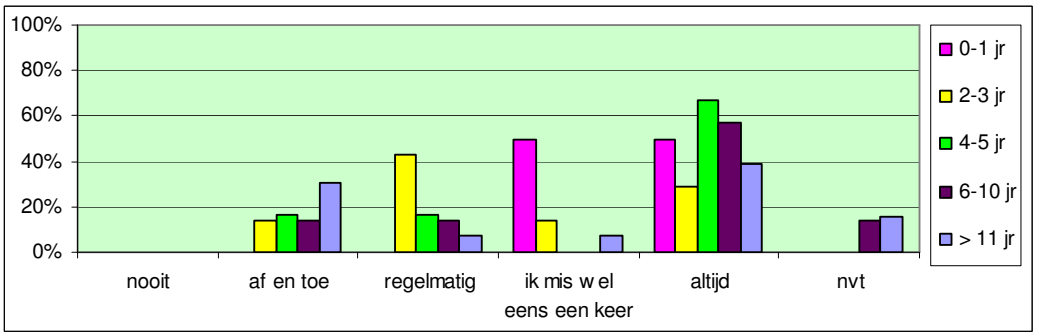
6. Ik ben in staat om een verbeteringsproject op het gebied van de geestelijke zorg te implementeren.

Professionalisering en verbetering van de kwaliteit van de geestelijke zorg
Persoonlijke ondersteuning en advies aan de bewoner
Doorverwijzing
Beoordeling en implementatie van geestelijke zorg
Communicatie
Houding naar de bewoners spiritualiteit
> 11 jr
6-10 jr
4-5 jr
2-3 jr
0-1 jr
2,0
2,5
3,0
3,5
4,0
4,5
5,0

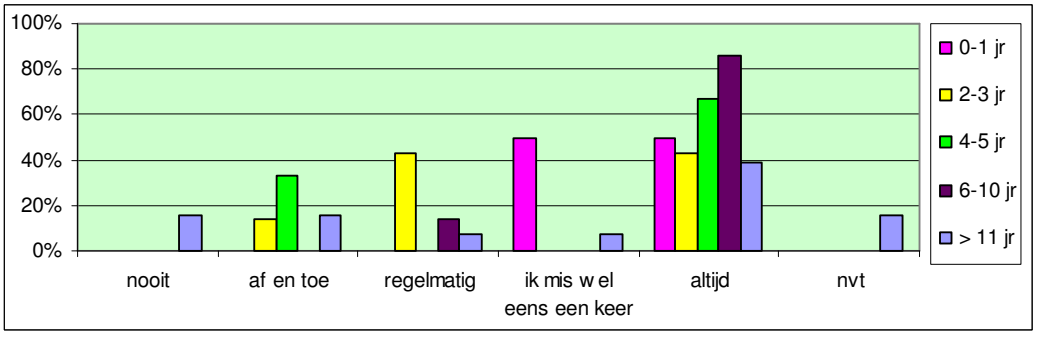
A. Ik lees de Bijbel met de bewoners aan tafel voor / na het ontbijt

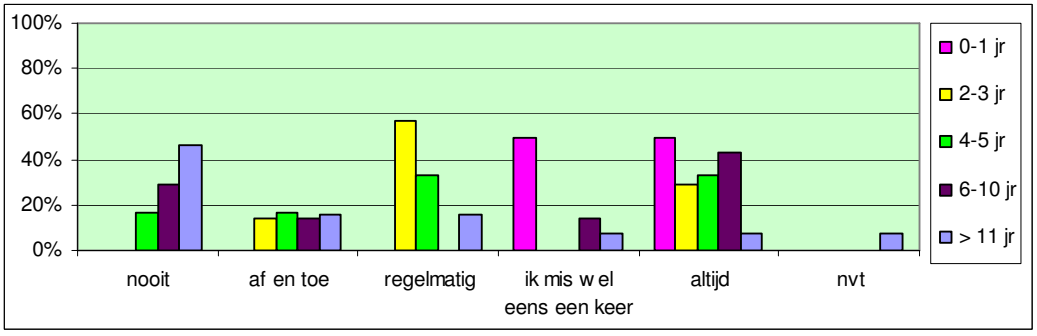
B. Ik lees de Bijbel met de bewoners aan tafel voor / na de lunch

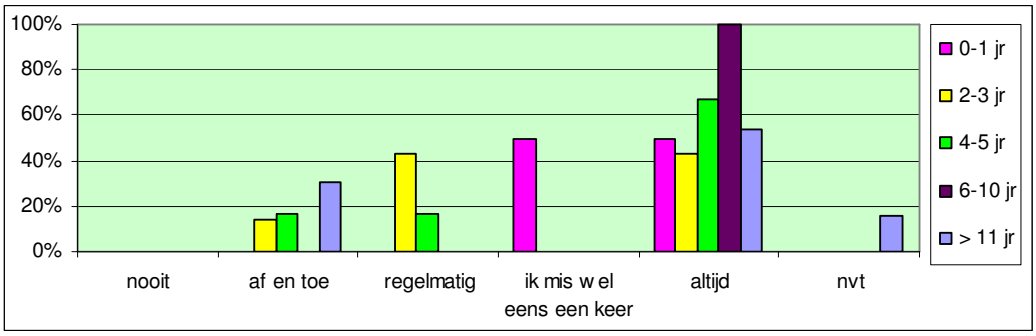
C. Ik lees de Bijbel met de bewoners aan tafel voor / na het avondeten

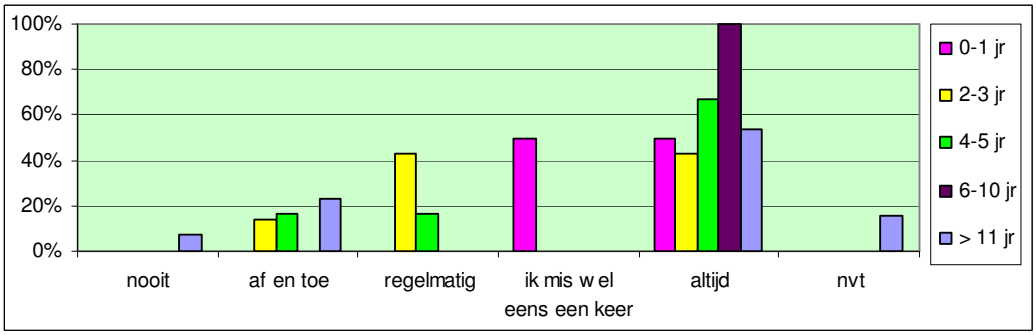
D. Ik lees de bewoners voor uit de Bijbel BV in de huiskamer

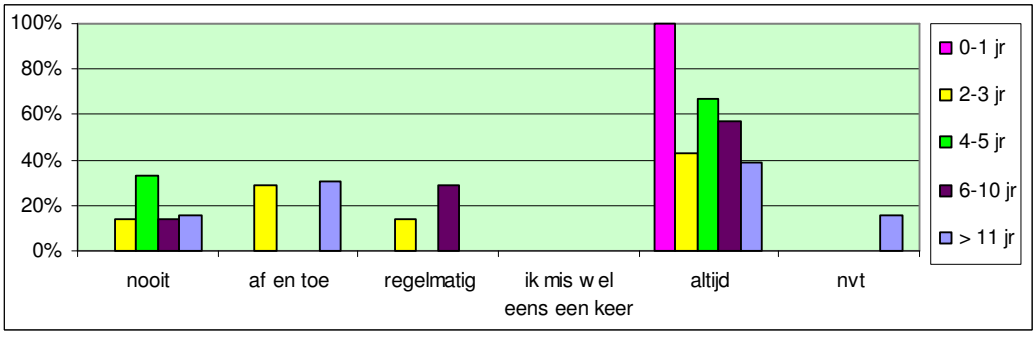
E. Ik bid met de bewoners voor het eten

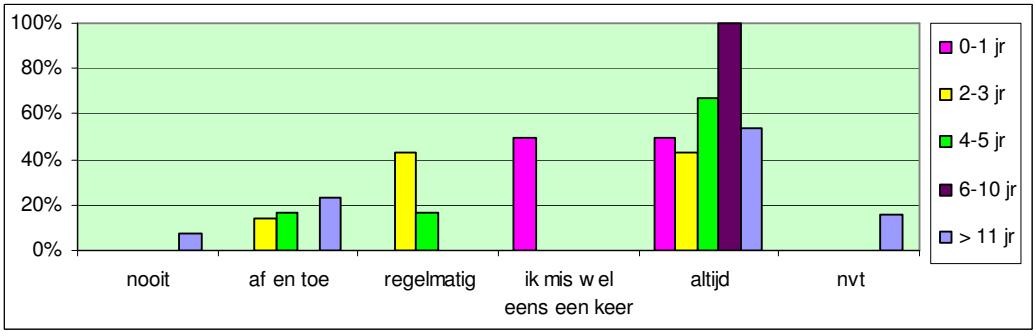
F. Ik dank met de bewoners na het eten

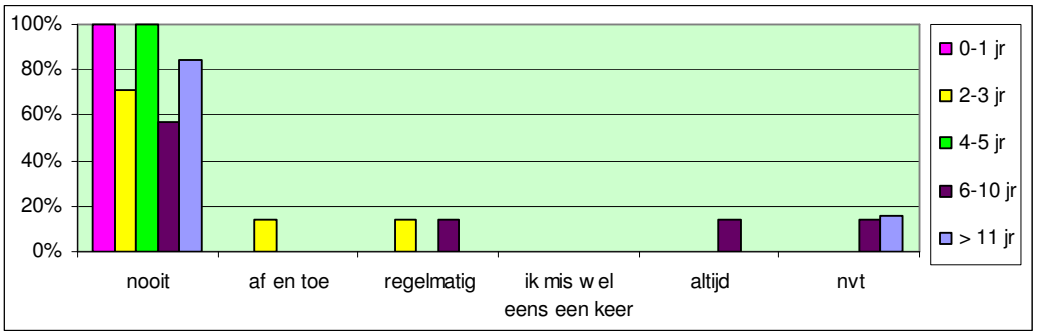
G. Ik bid het Onze Vader zodat de bewoners mee kunnen bidden

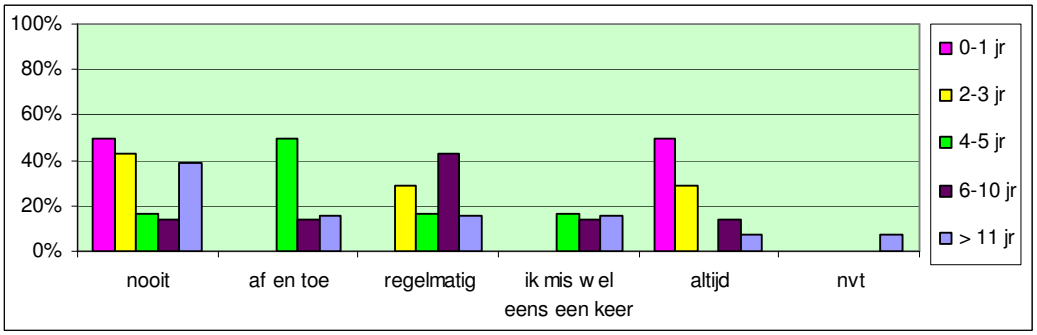
H. Ik dank met de bewoners na het eten

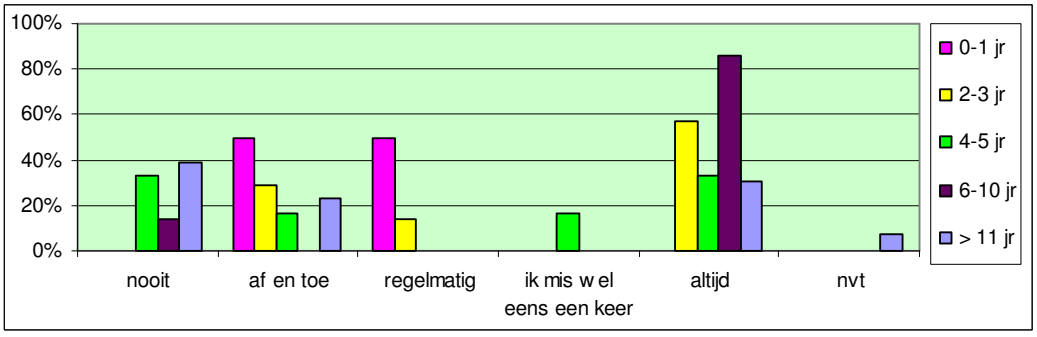
I. Ik bid/dank met de bewoners bij het opstaan

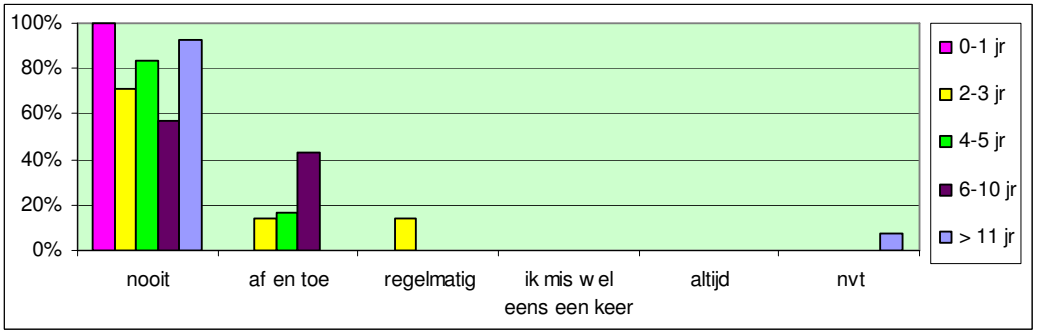
K. Ik bid/dank met de bewoners bij het slapen gaan

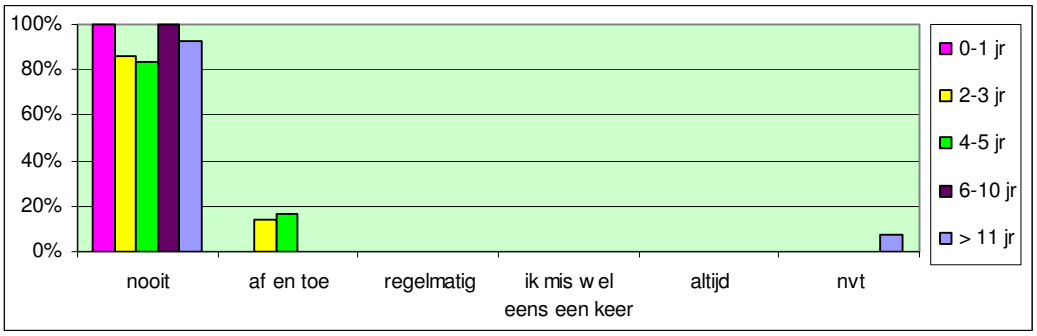
L. Ik bid/dank ook met de bewoner wanneer deze er om verzoekt

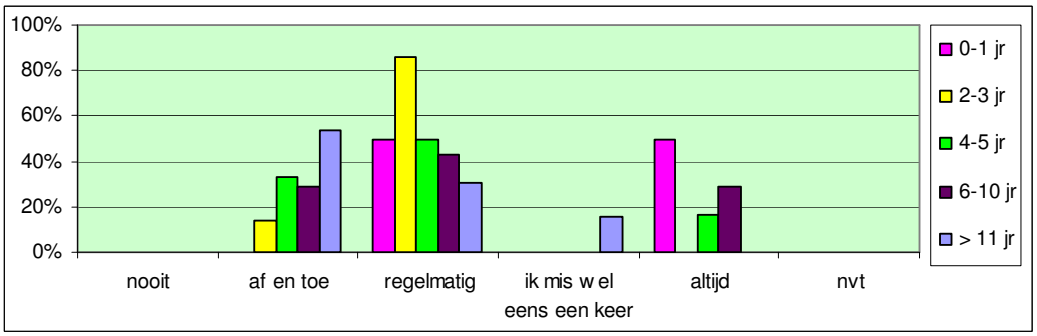
M. Ik heb een Bijbelstudie van de dominee samen met de bewoner(s) bezocht

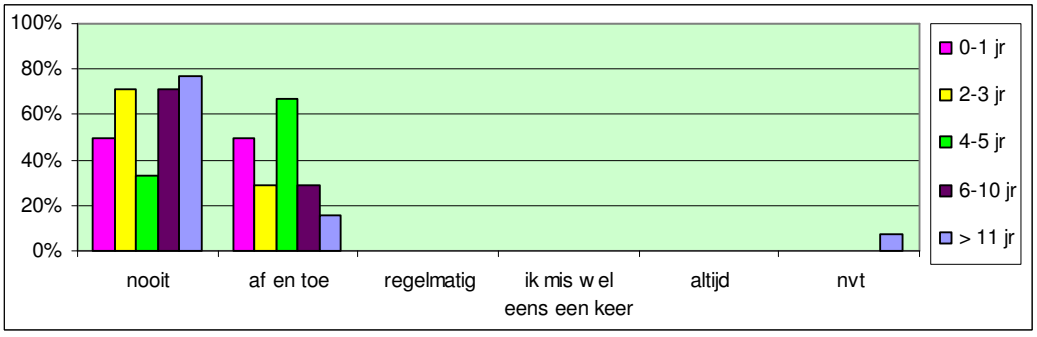
N. Ik heb een gespreksgroep van de dominee samen met de bewoner(s) bezocht

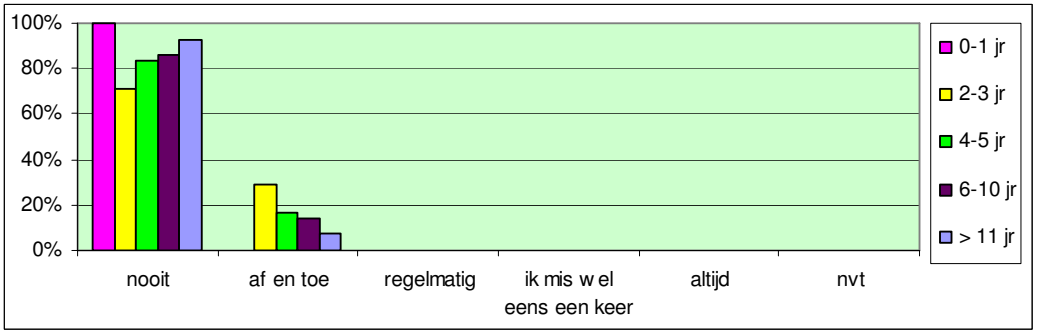
O. Ik heb een Psalm of lied gezongen met (een) bewoner(s)

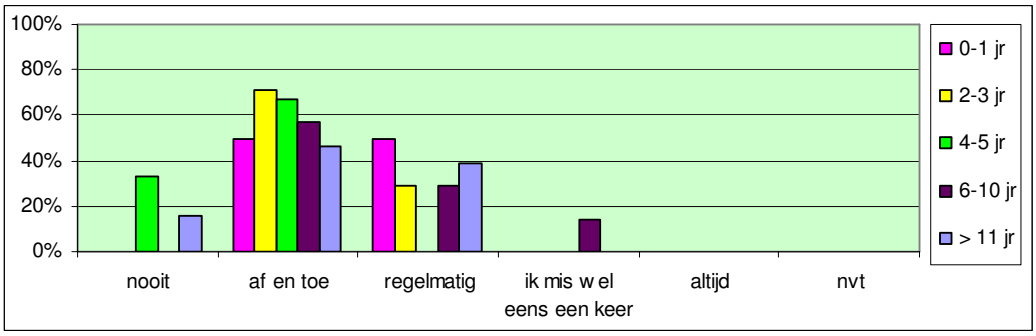
P. Ik heb over de geestelijke zorg van een bewoner met de dominee gesproken

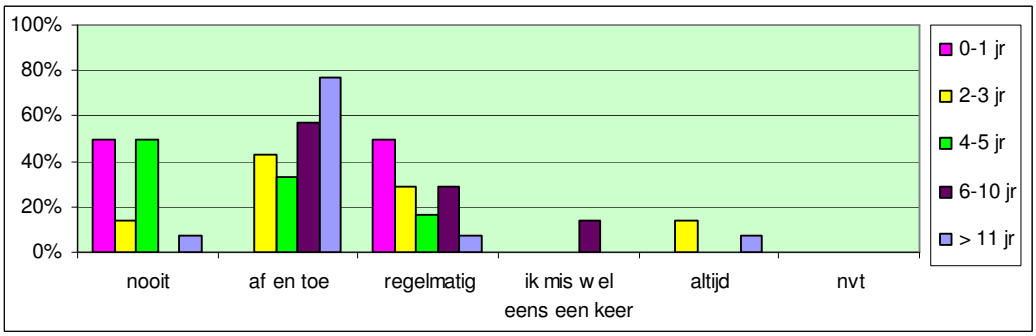
Q. Ik heb zelf met de dominee gesproken over mijn eigen beroepshouding

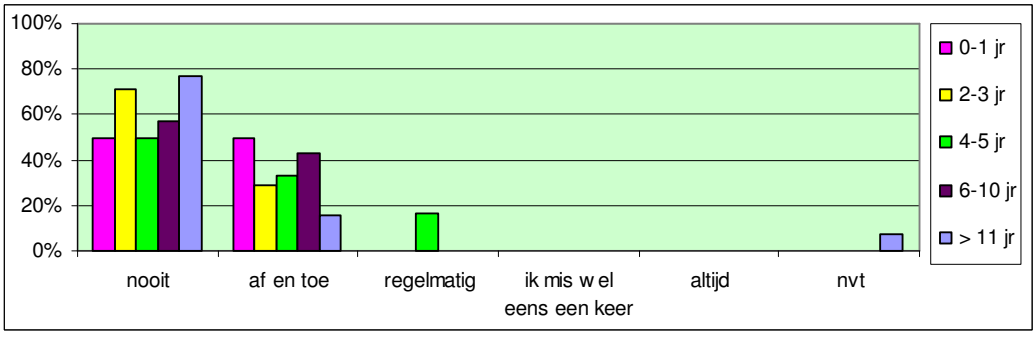
R. Ik heb zelf gesprekken over het geloof met de bewoner

S. Ik gebruik het levensverhaal als kapstok voor een gesprek met de bewoner

Z. Ik bezoek trainingen / lees vakliteratuur om mij te bekwamen op geestelijke zorg

Steekproefgrootte berekening:

Hoe groot is de **foutenmarge** die je wilt toelaten?	12 %	De foutenmarge is de grootte van de fout die je toelaat. Wanneer 90% van de respondenten *ja* antwoorden en 10% *neen*, dan kun je een grotere fout toelaten dan wanneer de respondenten het grondig oneens zijn, zoals bij 50-50 of 45-55. Een kleine foutenmarge vereist een grotere steekproef.
Welk **betrouwbaarheidsniveau** kies je?	99 %	Het betrouwbaarheidsniveau is de mate van onzekerheid die je wilt toelaten.
Hoe groot is de **populatie**?	50	Hoeveel mensen zijn er voorhanden om, op toevallige wijze, een steekproef uit te trekken? De steekproefgrootte wijzigt niet veel voor populaties die groter zijn dan 20000.
Wat is de **spreiding** voor dit kenmerk? De meest conservatieve keuze is 50%.	50 %	Welk resultaat verwacht je voor elke vraag? Wanneer de antwoorden uit de steekproef nogal fel in eenzelfde richting wijzen, dan is dit wellicht ook zo in de populatie. Wanneer je dit niet weet, gebruik dan 50%. Zo verkrijg je de maximale steekproefgrootte.
De vereiste steekproefgrootte is	**36**	

Bron: http://www.journalinks.be/steekproef/

Analyse 4 – Verwerking van open vragen

Wat verstaat u onder geestelijke/pastorale/spirituele zorg?

Hierop antwoorden 32 van de 36 mensen. De verschillende antwoorden heb ik ondergebracht in een aantal categorieën, sommige antwoorden bevatten meerdere elementen uit deze categorieën.

- ruim meer dan de helft verstaat hieronder een persoonlijk gesprek met de bewoner, in maar een paar gevallen wordt expliciet aangegeven dat dit tot de werkzaamheden van de dominee of ouderling behoort
- net meer dan de helft geeft hierbij aan dat hieronder verstaan wordt het uit de bijbel lezen en bidden met de bewoner
- 16% vindt hieronder ook het zingen met de bewoner onder vallen
- 20% heeft hier een algemene beschrijving gegeven

Een aantal bijzondere opmerkingen:

- het spreken met de bewoner over het hiernamaals
- wat er leeft bij de bewoner vragen
- de persoonlijke gesprekken over het geloof met de bewoner
- meehelpen en stimuleren om samen met de bewoner te lezen uit de bijbel en dagboek en bidden/danken zoals de bewoner dit gewend is en wil
- bewoners helpen met bidden en danken, bijbellezen. Op PG doen bewoners dit niet uit zichzelf
- begeleiding in tijden van verdriet
- als bewoners het zelf niet meer weten toch met ze blijven zingen
- dmv gesprek bewoner wijzen, attenderen op troost uit de bijbel
- met de bewoner praten over de geestelijke dingen of bv zingen, bijbel lezen, bidden , dit vinden bewoners vaak erg fijn

Heeft u positieve of negatieve ervaringen m.b.t. geestelijke zorg aan de bewoner(s)?

Hoewel de vraagstelling hier wat scherper had kunnen zijn, zijn hier toch mooie reacties op binnen gekomen. Zeker 30 van de 36 mensen hebben de vraag beantwoord. De verschillende antwoorden heb ik ondergebracht in een aantal categorieën, sommige antwoorden bevatten meerdere elementen uit deze categorieën.

- één op de drie heeft geen ervaring
- een hele ruime meerderheid heeft positieve ervaringen
- één op de vijf heeft ook negatieve ervaringen

Een aantal opmerkingen aan de positieve zijde:

- bewoners gaan spontaan meezingen ook geven ze het aan fijn te vinden om te lezen en te bidden en te danken
- op PG-afdeling is geestelijke zorg minimaal, soms is het zingen van psalmen en geestelijke liederen verrassend
- vooral wanneer iemand terminaal of ernstig ziek is en dan een stukje uit de bijbel lezen
- fijne gesprekken waarbij mensen open zijn over wat er in hun hart leeft of een blik van herkenning bij het zingen van een psalm
- dieper op beleving ingang schept meer ervaringen in de zorg
- je merkt als een bewoner hierover piekert, vooral s; nachts, je vraagt erna en je krijgt een fijn gesprek

Een aantal opmerkingen aan de negatieve zijde:

- toch wel geslotenheid hierin ondervonden
- als een bewoner terminaal is en erg angstig is m.b.t. de dood, je staat zo machteloos
- soms gunt men elkaar de ruimte niet, als jij er zo over denkt, dan klopt dat niet, soms zijn de bewoners dan hard voor elkaar en ontzien elkaar dan niet

Opmerkingen over bijbellezen, gebed en overige:

Naast de algemene toelichtingen op bepaalde antwoorden zijn ook een aantal noemenswaardige opmerkingen hieronder weergegeven.

- het zou fijn zijn om over geestelijke zorg bij dementerende "onderwijs" te ontvangen dmv bijvoorbeeld personeelsbijeenkomsten met een "deskundige" hierin
- juist de dementerende zijn vaak nog 'bereikbaar' als je voor hen zingt
- bewoners stellen een gesprek over geestelijke zaken altijd op prijs
- bij pg-bewoners veel vragen niet van toepassing. Ik vind zingen met de bewoners een mooie vertaling tot het geestelijk welbevinden van de bewoner
- je kunt niet volledig aan geestelijke zorg voldoen
- ik vind zingen met de bewoners een mooie vertaling tot het geestelijk welbevinden van de bewoner
- geestelijke zorg allerbelangrijkst is en op het 't Anker mager is

Wanneer u en rapportcijfer wilt geven aan deze enquête, dan krijgt het een cijfer:

Driekwart van de geënquêteerden maakte gebruik om een toelichting te geven. Een aantal van deze vragen zijn hierboven al weergegeven. De antwoorden die vooral betrekking hebben op de enquête variëren tussen “nutteloos” en “mooie enquête, zo sta je er zelf ook nog eens bij stil”. Waarbij de meeste antwoorden positief te noemen zijn.

Overigens was het gemiddelde rapportcijfer 7,5.

Bijlage IV Pentekeningen

Een drietal pentekeningen zoals ontvangen van Salem Ridderkerk, deze worden gebruikt bij de vieringen en bijbelstudies.

1

2

3

Bijlage V Psalmen / thema

Geselecteerde thema's uit: 'k zou zo graag een ketting rijgen[3]

Thema	Psalm	Joh de Heer
Afgunst en Jaloezie	73	
Bemoediging en ondersteuning		7, 17
Boosheid	6, 46, 85, 90	
Dankbaarheid	43, 50, 68, 119, 136, 146-150	256
Depressie	42, 62, 93, 103(OB), 130	
Eenzaamheid	72, 116, 146	
Gebed	25, 27, 65, 66, 86, 107, 116, 121, 130	
Geloof		
Herinneringen	27, 81, 103, 139	256
Hoop en verwachting	25(OB), 27, 33, 42, 62	
Kracht en Macht	93, 150	200
Liefde	116	
Moe	42, 80	
Samen zijn	133	
Schaamte	25, 31, 69	
Schuldig	34, 51, 58, 65, 106	
Verdriet en rouw	6, 22, 25, 40, 42, 56, 71, 80, 116	
Vergeving	25, 51, 103, 106	
Vertrouwen	23, 31, 61, 65, 84, 139	7
Verwarring	42, 72, 143	569
Verzoening	32, 126	52
Vrede	72, 85, 122	
Vrees	42, 84, 103, 121, 139	7
Vreugde	100, 118	
Vrijheid	18, 63, 71, 78, 81, 95, 98	

[3] Kirkland, K., en McIlveen, H., 'k Zou zo graag een ketting rijgen, Levensthema's voor kringgesprekken met ouderen (Zoetermeer: Boekencentrum, 1989) pag. 39-303.

Bijlage VI Standaard gebeden

Verschillende standaard gebeden vanuit Salem Ridderkerk

Morgengebed voor de bewoners

Wij danken U, barmhartig God,
Beschikker van ons deel en lot,
Voor Uwe hoede, en trouwe wacht,
Ons weer betoond in deze nacht.

HEERE, help mij vandaag in alle zorgen,
Ze zijn voor U toch niet verborgen.
Geef mij eten en drinken deze dag,
Opdat het tot versterking wezen mag.

Bewaar mij voor gevaar en zonden,
Opdat Uw Naam niet wordt geschonden.
En als ik Uw Woord mag horen,
Wil mijn oren dan doorboren.

Dat doet U door Uw Geest alleen,
Een ander middel is er geen.
Maak in mezelf maar arm en klein,
Want die wilt U genadig zijn.

Breidt uit Uw Koninkrijk op aard',
Waaruit Gij toch Uw Kerk vergaart.
Die voor mij zorgen, wil ze sterken,
En zegen ze in al hun werken.

Wil aan mijn dierbaren gedenken,
En ook aan hen Uw zegen schenken.
Verdiensten Heere zijn er geen,
Ik vraag het om Jezus' wil alleen.

AMEN

Eventueel te lezen de berijmde Psalmen: 25: 2 en 8, 68: 10, 138: 4, 143: 10, Morgenzang : 7.

Avondgebed voor de bewoners

HEERE, eerbiedig dank voor wat U hebt gegeven,
Alles wat nodig is voor het tijdelijk leven.

Leer mij bovenal door Geest en Woord,
Wat ik vandaag ook heb gehoord.

Sterk mij in moeite en verdriet,
Gij weet het, daar U alles ziet.

Wil mij vertroosten in geween,
En zeg: 'Ik ben uw heil alleen'.

Was mij geheel in Christus bloed,
Zo zal ik rein zijn van gemoed.

Denk aan hen die mij in liefde omringen,
Die voor mij doen zo vele dingen.

Wilt U aan hen die mij verzorgen denken
En in dit huis Uw zegen schenken.

HEERE, spaar en bewaar ook deze nacht,
Houdt over mij getrouw de wacht.

Ik vraag het uit genade alleen,
Verdiensten zijn er immers geen.

Maak mij in tegenspoeden stil,
Verhoor mij alleen om Jezus' wil.

O Vader, dat Uw liefde ons blijk',
O Zoon, maak ons Uw beeld gelijk;
O Geest, zend Uwen troost ons neer;
Drieënig God, U zij al d'eer!

AMEN

Gebed voor het eten met bewoners

Gebruikelijk:

ONZE VADER
Die in de hemelen zijt,
Uw Naam worde geheiligd.
Uw Koninkrijk kome.
Uw wil geschiede gelijk in de hemel,
alzo ook op de aarde.
Geef ons heden ons dagelijks brood.
En vergeef ons onze schulden, gelijk
ook wij vergeven onzen schuldenaren.
En leid ons niet in verzoeking, maar
verlos ons van de boze.
Want Uw is het Koninkrijk en de
kracht en de heerlijkheid, in der eeuwigheid
AMEN

O VADER,
die al 't leven voedt,
Kroon onze tafel met Uw zegen,
En spijs en drenk ons met dit goed,
Van Uw milde hand verkregen.
Leer ons voor overdaad ons wachten;
Dat w' ons gedragen als 't behoort;
Doe ons het hemelse betrachten;
Sterk onze zielen door Uw Woord.
AMEN

Heel eenvoudig:

HEERE,
Zegen U deze spijze en drank.
Wil mij tot U bekeren,
Wil door Woord en Geest mij leren,
Uit genade, om Jezus wil,
AMEN

Gebed na het eten met bewoners

Gebruikelijk:

O HEERE,
wij danken U van harte,
Voor nooddruft en voor overvloed;
Waar menig mens eet brood der smarte,
Hebt Gij ons mild en wel gevoed;
Doch geef, dat onze ziele niet
Aan dit vergankelijk leven kleev',
Maar alles doe, wat Gij gebiedt;
En eindelijk eeuwig bij U leev'.
AMEN

Heel eenvoudig:

HEERE,
Ik dank U voor de spijze en drank.
Wil mij tot U bekeren,
Wil door Woord en Geest mij leren,
Uit genade, om Jezus wil,
AMEN

Bijlage VII Zoekwijzer passende bijbelgedeelten

Verkregen van Salem Ridderkerk.

Aanvechting
Ps. 91
Jes. 41 : 8 – 14 (want Ik ben met u)
Rom. 8 : 28 – 39 (meer dan overwinnaars)

Angstig
Gen. 15 : 1 – 6 (vrees niet)
Deut. 4 : 27 – 31 (in angst zijn)
Ps. 107 : 23 – 30 / Ps. 119 : 137 – 144 / Ps. 142

Belijdenis van zonden
Psalm 32 / Ps. 51
Luk. 7 : 36 – 50 (zondares)
1 Joh. 1 : 5 – 10 en 2 : 1 en 2 (onze zonden belijden / Voorspraak)

Bemoediging (tot verkrijging van geestelijke zegen)
Ps. 65 / Ps. 67
Jes. 44 : 1 – 8 (water op de dorstigen)
Jes. 55

Bidden
Matth. 6 : 5 – 8 (binnenkamer)
Matth. 7 : 7 – 12 / Luk. 11 : 5 – 13 (gebedsverhoring)
Luk. 18 : 1 – 8 (de onrechtvaardige rechter)
Joh. 14 : 13 en 14 (in Zijn Naam begeren)
Jak. 5 : 7 – 20 (vermaning tot geduld en gebed)
1 Joh. 5 : 14 – 21 (de kracht des gebeds)

Bijzondere bewaring
Ps. 91 / Ps. 121
Matth. 10 : 26 – 33 (vreest dan niet)
2 Petr. 2 : 4 – 9 (de Heere verlost)

Blijdschap
Ps. 100 (de Heere is goed)
Jes. 12 en 25 (danklied)
Jes. 61 : 6 – 11 (zeer vrolijk in de Heere)

Depressiviteit
1 Kon. 19 : 1 – 8 (Elia)
Spreuken 12 : 25 / 13 : 12 / 15 : 13
Matth. 11 : 25 – 28 (vermoeiden en belasten)

Eenzaamheid
Gen. 16 : 7 – 13 (Hagar alleen)
Gen. 28 : 10 – 17 (Jakob alleen)
Gen. 37 : 13 – 24 en 39 : 19 – 23 (Jozef alleen)
Ps. 27 / Ps. 46 / Ps. 56 / Ps. 71 : 1 – 9
Matth. 6 : 25 – 34 ('zijt niet bezorgd')
Joh. 5 : 1 – 9 ('ik heb geen mens')

Gebeden van:
Jakob, Gen. 32 : 24 – 32
Hizkia, 2 Kon. 19 : 15 – 19
Daniël, Dan. 9 : 1 – 19
Habakuk, Hab. 3

Geduld
Klaagl. 3 : 22 – 40 (niet vernield, stilzwijgen)
2 Kor. 4 : 1 – 18 (in alles verdrukt)
2 Thess. 1 : 3 – 12 (standvastigheid in geloof / liefde, verdrukking)
Jak. 1 : 2 – 18 (volharding onder beproevingen)
Jak. 5 : 7 – 18 (vermaning tot geduld en gebed)
1 Petr. 4 : 12 – 19 (leven en lijden als christenen)

Geestelijke strijd
Rom. 7 : 13 – 26 (inwendige strijd)
Ef. 4 : 17 – 32 (de oude en nieuwe mens)
Ef. 6 : 10 – 18 (geestelijke wapenrusting)

Gerechtigheid uit het geloof
Jes. 51 : 5 – 8 (Mijn gerechtigheid is nabij)
Rom. 3 : 21 – 31 (rechtvaardiging door het geloof)
Gal. 3 : 1 – 8 (gerechtigheid niet uit de wet)

Heil in Christus
Joh. 15 : 1 – 17 (de ware Wijnstok en de ranken)
Gal. 6 : 14 – 18 (Christus' kruis de enige roem)
Fil. 3 : 1 – 16 (alles schade om kennis van Christus)

Herstel ziekte
Ps. 30 / Ps. 119 : 65 – 80
Jes. 38 : 9 – 22 (Hizkia's danklied)
Luk. 17 : 11 – 19 (tien melaatsen genezen)

Hoop der zaligheid voor Gods kinderen
2 Kor. 5 : 1 – 10 (verlangen naar de hemel)
Kol. 1 : 9 – 23 (heerlijkheid van het Hoofd Christus)
1 Petr. 1 : 3 – 12 (dankzegging voor hope der zaligheid)

Kastijding
Job 5 : 6 – 19 (kastijding niet verwerpen)
2 Kor. 12 : 1 – 10 (doorn in het vlees)
Hebr. 12 : 1 – 13 (volharding, kastijding)

Kinderen: zorgen over (afgedwaalde) kinderen
Ps. 72 (zolang zon en maan schijnen)
Jes. 43 : 1 – 6 (breng Mijn zonen en dochteren weder)
Matth. 17 : 14 – 23 / Luk. 9 : 37 – 43 (maanzieke jongen)

Kruis(dragen)
Matth. 11 : 25 – 30 (het juk van Christus)
Matth. 16 : 24 – 28 (het kruis opnemen en volgen)
1 Petr. 4 : 12 – 14 ((hitte der verdrukking)

Lijdzaamheid
Rom. 5 : 1 – 5 (verdrukking werkt lijdzaamheid)
Kol. 1 : 9 – 15 (lijdzaamheid en lankmoedigheid)
Hebr. 10 : 32 – 39 (lijdzaamheid van node)

Moedeloosheid en neerslachtigheid
Ps. 3 / Ps. 62 / Ps. 93 / Ps. 119 : 49 – 56 / Ps. 130
Jes. 40 : 27 – 31 (mijn weg voor de Heere verborgen)
Luk. 7 : 18 – 23 (de bange vraag van Johannes de Doper)

Onbegrepen wegen
Gen. 39 : 19 – 23 (Jozef in de gevangenis)
Joh. 21 : 1 – 14 / 15 – 22 (volg gij Mij)
Hand. 16 : 16 – 25 (in de gevangenis)

Onbekeerd zijn
Gen. 35 : 1 – 7 (vreemde goden wegdoen)
2 Kron. 33 : 9 – 16 (Manasse)
Jes. 1 : 10 – 17 (hoort des Heeren woord)
Jer. 3 : 22 – 25 (keert weder)
Mark. 2 : 14 – 17 (volgt Mij na)
Luk. 15 : 1 – 7 / 8 -10 / 11 – 32 (verloren schaap, penning en zoon)

Onderwerping
Klaagl. 3 : 21 – 40 Gods trouw en zelfvernedering)
Luk. 12 : 22 – 34 (bezorgd te zijn)
1 Petr. 5 : 5 – 11 (vernedering, zorg op de Heere werpen)

Onverhoorde gebeden
Deut. 3 : 21 – 29 (Mozes mag niet in het land)
Matth. 26 : 36 – 44 (doch niet gelijk ik wil)
2 Kor. 12 : 1 – 10 (driemaal gebeden)

Schrik en vrees
Matth. 14 : 22 – 36 (Jezus komt over zee naar het schip)
Luk. 24 : 36 – 43 (verschrikt en zeer bevreesd)
Joh. 6 : 16 – 21 (zijt niet bevreest)

Sterfbed / terminale fase
Joz. 3 : 1 – 4 (de Ark in de doodsjordaan)
Boetpsalmen: Ps. 6 / Ps. 32 / Ps. 38 / Ps. 51 / Ps. 102 / Ps. 130
Jes. 38 : 1 – 8 of 9 – 14 (Hizkía's ziekbed)
Mark. 10: 4 6 – 52 (Barthimeüs geroepen)
Luk. 23 : 39 – 43 (de moordenaar aan het kruis)
2 Kor. 4 : 16 – 5 : 10 (aardse tabernakel en eeuwig huis)
2 Tim. 4 : 6 – 8 (Paulus voorziet zijn heengaan)
1 Joh. 1 : 8 – 2 : 2 (de zonde belijden en de Voorspraak)

Toevlucht nemen en troost
Ruth 3 (Ruth en Boaz)
1 Sam. 22 : 1 – 6 (spelonk van Adullam)
Jes. 43 (God verlost Zijn volk zoals beloofd)

Troost
Ps. 27 / Ps. 143
Jes. 40 en 43 (troost troost)
Jes. 42 : 1 – 7 / Jes. 51 : 1 – 16 (bekommerd, kleinmoedig)

Verdriet en strijd over een zondig eertijds
2 Kron. 33 : 1 – 20 (Manasse)
Hos. 1 : 1 (niet ontfermd, niet mijn volk)
Ef. 5 : 8 – 17 (eertijds duisternis)

Verdriet en rouw over verlies van geliefden
Verlies man:
Ruth 1 : 1 – 5, 19 – 21 (Naomi alleen achter gebleven)
2 Sam. 11 : 26 en 27 (rouw over Uria)
Verlies vrouw:
Gen 23 : 1 – 6, 19 en 20 (Sara sterft)
Ezech. 24 : 15 – 27 (Ezechiëls vrouw sterft)
Verlies kind(eren):
2 Sam. 12 : 15 – 23 (Davids kind sterft)
Matth. 9 : 18 – 26 (dochter van Jaïrus)
Luk. 7 : 11 – 17 (jongeling van Naïn)
Jer. 31 : 15 – 17 (bedwing uw stem van geween)
Verlies vader:
Gen. 35 : 27 – 29 (Izak sterft)
Gen. 49 : 29 – 33, 50 : 1 - 14 (Jakob sterft, begrafenis)
Verlies moeder:
1 Sam. 4 : 12 – 22 (dood van Eli en vrouw van Pinehas)
Openb. 7 : 9 – 17 (God zal alle tranen afwissen)
Verlies broer:
Gen. 50 : 22 – 26 (Jozef sterft)
Joh. 11 (opwekking van Lazarus)
Verlies zus:
Gen. 35 : 16 – 26 (Rachel sterft)
Jes. 40 : 1 – 11 (alle vlees is gras)
Verlies van een vriend:
2 Sam. 1 : 17 – 27 (klaaglied van David over Jonathan)
Verlies van een vriendin:
Hand. 9 : 36 – 41 (Dorkas)

Verlangen / uitzien naar God
Ps. 4 / Ps. 16 / Ps. 42 / Ps. 62 / Ps. 63 / Ps. 84
Micha 7 (wachten op de God mijn heils)
Openb. 22 : 13 – 21 (Ja, kom, Heere Jezus)

Verzoening in en door Christus
Rom. 5 : 1 – 11 (verzoening met God/vrede door 't geloof)
2 Kor. 5 : 11 – 21 (verzoening door Christus)
Hebr. 2 : 1 – 18 (een getrouw Hogepriester)

Weduwschap
Psalm 146 (Gods trouw)
2 Kon. 4 : 1 – 7 (olie der weduwe)
Luk. 18 : 1 – 8 (een zekere weduwe)

Ziekenhuisopname
1 Sam. 1 : 9 – 19 (Hanna)
2 Kon. 1 : 1 – 8 (Ahazia vraagt de Heere niet)
Ps. 55 : 17 – 24 (zorg op de Heere werpen)

Ziekte, moeite, tegenslag
Psalm 31 / Ps. 38 / Ps. 41 / Ps. 62 / Ps. 102
Jes. 38 : 1 – 8 of 9 – 22 (ziekbed van Hizkia)
Matth. 8 : 5 – 13 (pijn)
Mark. 1 : 29 – 39 (koorts)
Mark. 2 : 1 – 13 (verlamd)
Mark. 7 : 31 – 37 (doof)
Mark. 8 : 22 – 26 (blind)
Luk. 8 : 43 – 48 (zwakheid)
Hand. 3 : 1 – 10 (niet kunnen lopen)